

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ –
ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ, ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

Διπλωματική Εργασία

**«ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΡΕΑΣ: Η ΕΝΑΡΞΗ ΤΟΥ ΨΥΧΡΟΥ ΠΟΛΕ-
ΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΤΗΣ ΚΟΡΕΑΣ ΣΤΟ ΜΕ-
ΤΑΠΟΛΕΜΙΚΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΣΤΗΜΑ»**

ΤΟΥ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΒΑΡΕΛΗ

Επιβλέπων Καθηγητής: Σπυρίδων Μακρής

Νοέμβριος 2019

Σελίδα Σκόπιμα Κενή

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου»

Ημερομηνία: 29/11/2019

Ο Δηλών

Αλέξανδρος Βαρέλης

Σελίδα Σκόπιμα Κενή

«Ολόκληρη η ιστορία του κόσμου μπορεί να συνοψισθεί στο γεγονός ότι όταν ένα έθνος είναι δυνατό, δεν είναι δίκαιο και όταν θέλει να είναι δίκαιο δεν είναι πια δυνατό.»

Winston Churchill

Αφιερώνεται στην οικογένειά μου, Αθανασία, Γιώργο.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Όταν κάποιος για πρώτη φορά ασχολείται με θέματα των διεθνών σχέσεων, σίγουρα δεν έχει στο μυαλό του όλα αυτά τα οποία πρόκειται να συναντήσει στη συνέχεια. Με τη μελέτη του αντικειμένου ανακαλύπτει κανείς το βάθος το οποίο κρύβεται πίσω από τις έννοιες και τους ορισμούς και το ταξίδι στον ιδιαίτερο κόσμο των διεθνών σχέσεων γίνεται συναρπαστικό. Μέσα από αυτό το ταξίδι αποκτά κανείς «εργαλεία» τα οποία με τη χρήση και την εμπειρία μετατρέπονται σε ένα είδος βιβλίου, που μπορείς να βρει κανείς απαντήσεις για το μέλλον, αλλά και να εξηγήσει από άλλη οπτική γωνία, πέραν της καθαρά ιστορικής, αυτά που συνέβησαν στο παρελθόν.

Το ταξίδι αυτό το ξεκίνησα το Νοέμβριο του 2018 και ενώ αρχικά ήμουν αρκετά διστακτικός μετά από σύντομο χρονικό διάστημα κατάλαβα την αξία και τη συνεισφορά της επιστήμης των διεθνών σχέσεων στην αντίληψη και στην κατανόηση των γεγονότων που εξελίσσονται καθημερινά στη διεθνή αρένα. Στο πλαίσιο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω το σύνολο των καθηγητών του διατμηματικού προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών που μου επέτρεψαν να γίνω κοινωνός των γνώσεων και των σκέψεών τους. Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή κ. Κουσκουβέλη Ηλία ως βασικό συντελεστή του αντικειμένου των Διεθνών Σχέσεων και τον καθηγητή κ. Σπυρίδων Μακρή, για την αμέριστη βοήθειά του κατά τη συγγραφής αυτής της εργασίας. Τέλος, θέλω να πω ένα μεγάλο ευχαριστώ στη σύζυγο και στον υιό μου για την υπομονή τους καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

ΣΥΝΟΨΗ

Η παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο εκπόνησης διατριβών για το Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στις Διεθνείς Σχέσεις και Ασφάλεια. Η παρούσα εργασία πραγματεύεται τον Πόλεμο της Κορέας και πως αυτός επηρέασε το μεταπολεμικό διεθνές σύστημα.

Ο Ψυχρός Πόλεμος έχει τελειώσει και ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος (Β'ΠΠ) φαίνεται μια μακρινή και δυσάρεστη θύμηση. Εύκολα είναι δυνατό κανείς να αναρωτηθεί και να αναζητήσει παράλληλα τους λόγους, για τους οποίους ο έντονος ανταγωνισμός μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (ΗΠΑ) και της Σοβιετικής Ένωσης, δεν οδήγησε σε έναν ακόμη παγκόσμιο πόλεμο. Από τα τέλη της δεκαετίας του 1940 μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '80 εκατομμύρια άνθρωποι ζούσαν με το φόβο ενός τέτοιου γεγονότος. Αυτός ο φόβος έγινε ιδιαίτερα έντονος κατά τη διάρκεια του Πολέμου στην Κορέα. Ο Πόλεμος της Κορέας αν και σε περιορισμένο γεωγραφικό πεδίο και σε μια μικρή Ασιατική χώρα, ξεκίνησε ως ένας εμφύλιος πόλεμος και κατέληξε να είναι τελικά μια σύγκρουση που περιλάμβανε συμμαχίες που αντιπροσώπευαν είκοσι διαφορετικές χώρες. Από πολλούς μελετητές θεωρείται ως ο πόλεμος που σήμανε την έναρξη του Ψυχρού Πολέμου μεταξύ των ΗΠΑ και της Σοβιετικής Ένωσης. Σε κάθε περίπτωση ο πόλεμος είχε και έχει τρομερές συνέπειες για την Κορέα, επέφερε την διαίρεση της χώρας και η οποία εξακολουθεί μέχρι σήμερα να αποτελεί πηγή έντασης και κινδύνου.

Η παρούσα μελέτη χωρίζεται σε τρία κεφάλαια. Στην εισαγωγή θα γίνει ένα ιστορικό του Ψυχρού Πολέμου, θα αναλυθούν οι απόψεις των δύο υπερδυνάμεων για τα αίτιά του και θα επεξηγηθεί πως το διπολικό σύστημα και τα πυρηνικά όπλα συνέβαλαν στην αποτροπή ενός «Θερμού» πολέμου. Στο πρώτο κεφάλαιο θα γίνει αναφορά στα κύρια πολεμικά γεγονότα του πολέμου στην Κορέα και θα αναλυθούν οι πολεμικές στρατηγικές των αντιπάλων δυνάμεων. Στο δεύτερο κεφάλαιο θα αναζητηθούν τα αίτια του πολέμου χρησιμοποιώντας τις τρεις εικόνες του Waltz και θα αναλυθούν οι συνέπειες του πολέμου στο διεθνές σύστημα. Τέλος στο τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από την προηγηθείσα ανάλυση.

ABSTRACT

The present study was conducted as part of a dissertation on the Postgraduate Program in International Relations and Security. This study deals with the Korean War and how it affected the post-war international system.

The Cold War is over and World War II seems a distant and unpleasant reminder. It is easy to wonder at the same time why the fierce competition between the two superpowers of the United States of America (US) and the Soviet Union has not led to yet another world war. From the late 1940s to the late 80s, millions of people lived in fear of such an event. This fear became especially acute during the Korean War. The Korean War, though in a limited geographical area and in a small Asian country, began as a civil war and ended up being a conflict that involved alliances representing twenty different countries. Many scholars see it as the war that marked the beginning of the Cold War between the US and the Soviet Union. In any case, the war has had and has had tremendous consequences for Korea, brought about the division of the country and which still remains a source of tension and danger.

The present study is divided into three chapters. The introduction will make a history of the Cold War, analyze the views of the two superpowers on its causes, and explain how the bipolar system and nuclear weapons helped prevent a "Warm" war. The first chapter will discuss the major war events in Korea and analyze the combat strategies of the opposing forces. The second chapter will explore the causes of war using Waltz's three images and analyze the consequences of war on the international system. Finally, the summary chapter presents the conclusions from the preceding analysis.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΟΨΗ	vii
ABSTRACT	viii
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	ix
ΛΙΣΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ	xi
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΚΑΙ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΟΨΕΙΣ ΤΟΥ ΨΥΧΡΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΡΕΑΣ.....	20
1.1 ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΟΨΕΙΣ	20
1.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΟΨΕΙΣ	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : ΟΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΟΨΕΙΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ	49
2.1 ΟΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΟΨΕΙΣ.....	49
2.2 ΟΙ ΔΙΕΘΝΟΛΟΓΙΚΕΣ - ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΟΨΕΙΣ	68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	80
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	85

Σελίδα Σκόπιμα Κενή

ΛΙΣΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Η Χερσόνησος της Κορέας	21
Εικόνα 2: Οι τακτικές κινήσεις των αντιπάλων από Ιούνιο 1950 έως Νοέμβριο 1950.....	24
Εικόνα 3: Η περίμετρος του Pusan.....	28

Σελίδα Σκόπιμα Κενή

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΚΑΙ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΟΦΕΙΣ ΤΟΥ ΨΥΧΡΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Τυπολογία του Ψυχρού Πολέμου

Ο «Ψυχρός Πόλεμος» ήταν ένας όρος προκειμένου οι Μεγάλες Δυνάμεις¹ να περιγράψουν με ακρίβεια το διεθνές σύστημα² μεταξύ του 1947 και του 1991. Σημαίνει μια σύγκρουση μεταξύ, και μερικές φορές εντός, κρατών που από τη μία πλευρά ήταν εκείνοι που πίστευαν ότι το παγκόσμιο οικονομικό σύστημα ήταν αναπόφευκτα καπιταλιστικό και ότι το προτιμώμενο πολιτικό σύστημα ήταν φιλελεύθερο δημοκρατικό και από την άλλη πλευρά ήταν εκείνοι που είχαν εμπνευστεί από τα διδάγματα της Οκτωβριανής επανάστασης³ του 1917, ότι τα κράτη θα τα κυβερνούσε μια μικρή αυτό-επιλεκτική επαναστατική ελίτ που θα μπορούσε να υπερκεράσει την καπιταλιστική οικονομική οργάνωση. Το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (Β'ΠΠ) και η νίκη των Συμμάχων έδειξε ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες θα οδηγήσουν

¹ Το Διεθνές Δίκαιο δεν κάνει επίσημα τέτοια διάκριση μεταξύ των εννοιών «Μεγάλες Δυνάμεις» και «Μικρές Δυνάμεις». Κύρια κριτήρια προσδιορισμού δεν είναι μόνο η στρατιωτική ισχύς αλλά και ο πληθυσμός, η γεωγραφική έκταση καθώς και ο εθνικός πλούτος ή ο πυρηνικός εξοπλισμός. Σύμφωνα με τον Hedley Bull «Όταν μιλάμε για μεγάλες δυνάμεις, εννοούμε τρία πράγματα. Πρώτον εννοούμε ότι υπάρχουν δύο ή περισσότερες δυνάμεις ισοδύναμου κύρους εννοούμε, θα μπορούσε ίσως κανείς να πει, την ύπαρξη μιας λέσχης της οποίας τα μέλη πρέπει να πληρούν κάποιες προϋποθέσεις: .Επομένως δεν θα μπορούσε να υπάρχει απλώς μια μεγάλη δύναμη.....Δεύτερον, εννοούμε ότι τα μέλη αυτής της λέσχης ανήκουν όλα στην πρώτη κατηγορία, όσον αφορά τη στρατιωτική δύναμη· ότι δηλαδή οι χώρες που είναι μεγάλες δυνάμεις είναι συγκρίσιμες ως προς τη στρατιωτική δύναμη και ότι δεν υπάρχει καμιά κατηγορία ισχύος ανώτερη από αυτές.Τρίτον, μεγάλες δυνάμεις είναι οι δυνάμεις που οι άλλοι αναγνωρίζουν ότι έχουν, και που οι ηγέτες και οι λαοί τους θεωρούν ότι έχουν, ορισμένα ειδικά δικαιώματα και υποχρεώσεις. Για παράδειγμα, οι μεγάλες δυνάμεις διεκδικούν το δικαίωμα, και αυτό τους παραχωρείται, να παίζουν κάποιο ρόλο σε αποφασιστικά ζητήματα που επηρεάζουν την ειρήνη και την ασφάλεια του διεθνούς συστήματος στο σύνολό του.Με άλλα λόγια, η ιδέα μιας μεγάλης δύναμης προϋποθέτει και συνεπάγεται την ιδέα μιας διεθνούς κοινωνίας και όχι απλά ενός διεθνούς συστήματος, ένα σώμα ανεξάρτητων πολιτικών οντοτήτων που συνδέονται με κοινούς κανόνες και θεσμούς καθώς και μέσω της επαφής και της αλληλεπίδρασης.» (BULL, 2001)

² Κάθε σύστημα διαθέτει δομή και λειτουργία. Η δομή του διεθνούς συστήματος αποτελείται από κράτη, άρα και ισχύ, ενώ η λειτουργία του συνίσταται στις μεταξύ των κρατών σχέσεις, δηλαδή στις διεθνείς σχέσεις, και στις μεταξύ τους κανονιστικές ή άλλες ρυθμίσεις. Όμως, για να υπάρχει σύστημα, δεν αρκεί μόνο η ύπαρξη μονάδων ή και κάποιων σχέσεων. Ο Kenneth Waltz επισημαίνει τον ενιαίο χαρακτήρα ενός συνόλου μονάδων που τελούν σε αμοιβαία επίδραση και στο οποίο η εσωτερική δομή καθιστά τις σχέσεις μεταξύ τους περισσότερο ένα λειτουργικό συγκρότημα και λιγότερο μία απλή ομαδοποίηση. Κατ' αυτόν το διεθνές σύστημα είναι το πλέγμα σχέσεων μεταξύ των βασικών μονάδων της παγκόσμιας πολιτικής, το οποίο πλέγμα καθορίζεται από τη δομή του κόσμου (Κουσκουβέλης, 2010).

³ Επανάσταση των Μπολσεβίκων.

εκείνα τα κράτη που ασπάστηκαν την πρώτη θέση ενώ η Σοβιετική Ένωση αντίστοιχα τα κράτη που υιοθέτησαν την τελευταία (BALL, 1998).

Για σαράντα πέντε χρόνια ο Ψυχρός Πόλεμος βρισκόταν στο επίκεντρο της παγκόσμιας πολιτικής. Κυριαρχούσε στην εξωτερική πολιτική των δύο υπερδυνάμεων⁴ - τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (ΗΠΑ) και τη Σοβιετική Ένωση - και επηρέασε βαθιά τις κοινωνίες τους και τους πολιτικούς, οικονομικούς και στρατιωτικούς θεσμούς τους. Ο ψυχρός πόλεμος διαμόρφωσε επίσης την εξωτερική πολιτική και την εσωτερική πολιτική των περισσότερων εθνών σε όλο τον κόσμο καθώς λίγες χώρες, στην πραγματικότητα, διέφυγαν από την επιρροή του.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες κυριάρχησαν δύο απόψεις για τον Ψυχρό Πόλεμο. Η «ορθόδοξη» η οποία υπερασπιζόταν τις πολιτικές των ΗΠΑ κατηγορώντας τη Σοβιετική Ένωση για το ξέσπασμα του Ψυχρού Πολέμου. Αυτή η «ορθόδοξη» απόδοση των γεγονότων απεικόνιζε τη Σοβιετική Ένωση να έχει επεκτατικό και ιδεολογικά κίνητρο. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, οι Αμερικανοί αξιωματούχοι ήθελαν να έρθουν κοντά με τους Σοβιετικούς, αλλά σύντομα συνειδητοποίησαν ότι κάτι τέτοιο ήταν αδύνατο λόγω της προσπάθειας της Σοβιετικής Ένωσης για παγκόσμια κυριαρχία. Η παραδοσιακή αντίληψη έκανε μια μικρή επιστροφή στη δεκαετία του 1990, καθώς κάποιοι μελετητές εξασφάλισαν πρόσφατα διαθέσιμα σοβιετικά και άλλα κομμουνιστικά αρχεία για να υποστηρίξουν ότι η σοβιετική εξωτερική πολιτική (και η εξωτερική πολιτική των κομμουνιστικών καθεστώτων γενικά) είχε ιδεολογικά κίνητρα, επιθετικά επεκτατικά και ηθικά ανθεκτικά. Η δεύτερη άποψη προέρχεται από τους λεγόμενους και ως αναθεωρητές, εμφανίστηκε στη δεκαετία του 1960 όταν ο πόλεμος του Βιετνάμ και η αυξανόμενη διαθεσιμότητα των αμερικανικών αρχείων

⁴ Κρίνεται σκόπιμο στο σημείο αυτό να γίνει ειδική μνεία στον ορισμό της υπερδύναμης. Σύμφωνα με το Hedley Bull «Την περίοδο μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ο όρος «μεγάλη δύναμη» αντικαταστάθηκε από έναν άλλο, που σήμερα είναι πλέον αμφίβολης χρημότητας, από τον όρο «υπερδύναμη». Ο όρος αυτός χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον καθηγητή W. T. R. Fox το 1944, όταν αναφέρθηκε στη Βρετανία καθώς και στις Ηνωμένες Πολιτείες και στη Σοβιετική Ένωση. Αυτό που ουσιαστικά αναγνώριζε ήταν η εμφάνιση μιας νέας κατηγορίας δυνάμεως, ανώτερης από τις παραδοσιακές ευρωπαϊκές μεγάλες Δυνάμεις και ικανής να αναλάβει από μόνη της τον κεντρικό διαχειριστικό ρόλο στη διεθνή πολιτική που έπαιζαν οι ευρωπαϊκές μεγάλες δυνάμεις στο παρελθόν. Η ανάδειξη των Ηνωμένων Πολιτειών και της Σοβιετικής Ένωσης το 1945 επισκίασε τόσο τη Βρετανία, τη Γαλλία και τη Γερμανία, ώστε έκτοτε φαινόταν απρόσφορο να χρησιμοποιείται ο όρος «μεγάλη δύναμη», για να περιγράψει τη θέση που είχαν ως κοινό τους στοιχείο όλες αυτές οι χώρες. Φαινόταν απαραίτητο είτε να διατηρηθεί ο όρος «μεγάλη δύναμη» για τις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Σοβιετική Ένωση και να θεωρηθεί ότι οι μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις είχαν κατώτερη θέση (ως «μεσαίες δυνάμεις» ή «δευτερεύουσες δυνάμεις») ή να μιλάμε για τις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Σοβιετική Ένωση ως «υπερδυνάμεις», οι οποίες είχαν ανώτερη θέση σε σχέση με τις απλώς μεγάλες δυνάμεις» (H. BULL 2001)

οδήγησε σε μια πιο κριτική εκτίμηση των πολιτικών των ΗΠΑ. Οι αναθεωρητές ισχυρίστηκαν ότι και οι πολιτικές των ΗΠΑ ήταν επίσης επεκτατικές και έτσι διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην έναρξη του Ψυχρού Πολέμου. Πολλοί αναθεωρητές επεσήμαναν τη μακρά ιστορία του αμερικανικού οικονομικού επεκτατισμού και ισχυρίστηκαν ότι οι ιδεολογικές πεποιθήσεις και τα οικονομικά συμφέροντα έχουν διαμορφώσει σημαντικά τις πολιτικές των ΗΠΑ. Μετά τις αρχές της δεκαετίας του 1970, οι δύο αυτές αντίθετες εξηγήσεις της αμερικανικής συμπεριφοράς έγιναν θολές λόγω του μεγάλου αριθμού των μελετών που χαρακτηρίστηκαν ως μετα-αναθεωρητικά, νεορεαλιστικά συστήματα. Παρόλο που δεν υπάρχει συναίνεση σχετικά με τις ρίζες των πολιτικών του ψυχρού πολέμου, πολλές μελέτες εστιάζουν στη γεωπολιτική, στις κοινωνικές δομές, στις θεσμικές ρυθμίσεις και στη λειτουργία της οικονομίας των ΗΠΑ στο παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα (Leffler και Painter 1994).

Οι ορθόδοξοι υποστηρίζουν ότι ένα μίγμα μαρξιστικής - λενινιστικής ιδεολογίας, στρατιωτικής νίκης, σταλινικής παράνοιας σχετικά με τη δυτική περικύκλωση σε συνδυασμό με το ρωσικό επεκτατισμό έκανε τη Σοβιετική Ένωση μια επιθετική δύναμη μετά το 1945. Είχε φιλοδοξίες να υποτάξει την Ανατολική Ευρώπη, να υπονομεύσει τη Δυτική Ευρώπη και να κυριαρχήσει στα αναδυόμενα μετά-αποικιακά έθνη μέσω της ιδεολογίας και της βοήθειας. Το 1960, με την Αμερική να εμπλέκεται σε έναν καταστρεπτικό πόλεμο στο Βιετνάμ, αυτή η άποψη φάνηκε λιγότερο πειστική σε κάποιους νέους Αμερικανούς ιστορικούς. Από την άλλη μεριά ένα μέρος των αναθεωρητών, οι λεγόμενοι «οικονομικοί», υποστήριξαν ότι η προέλευση του Ψυχρού Πολέμου μπορούσε να βρεθεί στις πεποιθήσεις και στις ενέργειες της αμερικανικής πολιτικοοικονομικής ελίτ, η οποία όντας τραυματισμένη από την κατάρρευση της οικονομικής και στη συνέχεια της πολιτικής διεθνούς τάξης το 1930, ήταν πεπεισμένη ότι θα μπορούσε να επιβιώσει και να ευημερήσει σε ένα διεθνές καπιταλιστικό οικονομικό σύστημα κυριαρχούμενο από τις Ηνωμένες Πολιτείες και προστατευμένο από αμερικανική στρατιωτική δύναμη. Η Σοβιετική Ένωση ήταν ξένη προς την τάξη αυτή οικονομικά και αποτελούσε μια απειλή γι' αυτήν (BALL 1998).

Ένα άλλο σκέλος στην κριτική της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής έρχεται από τους «ατομικούς» αναθεωρητές με κύριο εκφραστή τον Gar Alperovitz⁵. Ο

⁵ Ο Gar Alperovitz έχει διακεκριμένη καριέρα ως ιστορικός, πολιτικός, οικονομολόγος, ακτιβιστής, συγγραφέας και κυβερνητικός αξιωματούχος. Για δεκαπέντε χρόνια, διετέλεσε καθηγητής της

Alperovitz δημοσίευσε ένα βιβλίο με τίτλο «Atomic Diplomacy: Hiroshima and Potsdam» το 1965. Σύμφωνα με το εν λόγω βιβλίο ο Truman είχε ισχυριστεί ότι βασικοί Αμερικανοί ηγέτες γνώριζαν ότι οι Ιάπωνες προς το τέλος του Β'ΠΠ ετοιμάζονταν να παραδοθούν παρ' όλα αυτά αποφασίστηκε η ρίψη της ατομικής βόμβας, προκειμένου να αποδειχθεί η αμερικανική υπεροχή έναντι της Σοβιετικής Ένωσης. Και οι «οικονομικοί» και οι «ατομικοί» αναθεωρητικοί αμφισβήτησαν τις βασικές αρχές της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής σε μια εποχή που η εξωτερική πολιτική ήταν σε κρίση εξαιτίας του σοκ της ήττας στο Βιετνάμ. Οι περισσότεροι μετα-αναθεωρητικοί μελετητές ισχυρίζονται, ότι οι αμερικανικές κυβερνήσεις δεν δρούσαν με αλτρουιστικά κίνητρα αλλά ασκούσαν μία συνετή «Realpolitik⁶» πολιτική που βασιζόταν, σε μια ανάλυση των σοβιετικών δηλώσεων και ενεργειών. Ο αναθεωρητισμός επίσης διατηρήθηκε και από μια άλλη ομάδα ανώτερων υπαλλήλων όπως ο George Kennan⁷, και ο Robert McNamara⁸. Αυτοί πίστευαν ότι είχε αυξηθεί αντί να μειωθεί ο κίνδυνος πυρηνικού πολέμου και ότι οποιαδήποτε αναζήτηση νίκης επί της Σοβιετικής Ένωσης θα πρέπει να εξαρτάται από τις προσπάθειες μείωσης του κινδύνου καταστροφής.

Είναι ακόμα δύσκολο να διακριθούν τα κίνητρα και οι στόχοι της Σοβιετικής Ένωσης. Πρώιμες απόψεις υποστήριξαν ότι η Σοβιετική Ένωση είχε ένα σαφές σχέ-

πολιτικής οικονομίας του Lionel R. Bauman στο Πανεπιστήμιο του Maryland και είναι πρώην συνεργάτης του Kings College στο Πανεπιστήμιο του Κέμπριτζ. Ινστιτούτο Πολιτικής του Χάρβαρντ. το Ινστιτούτο Πολιτικών Μελετών (Alperovitz n.d.).

⁶ Ο όρος *realpolitik* χρησιμοποιείται ευρέως σήμερα ως συνώνυμο της «πολιτικής ισχύος» και κατανοείται ως η ρεαλιστική προσέγγιση της εξωτερικής πολιτικής.

⁷ Ο George Frost Kennan (16 Φεβρουαρίου 1904 - 17 Μαρτίου 2005) ήταν Αμερικανός διπλωμάτης και ιστορικός. Ήταν περισσότερο γνωστός ως υποστηρικτής μιας πολιτικής περιορισμού της σοβιετικής επέκτασης κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Δίδαξε ευρέως και έγραψε ακαδημαϊκές ιστορίες των σχέσεων μεταξύ της ΕΣΣΔ και των Ηνωμένων Πολιτειών. Ήταν επίσης ένας από τους γκρουπ των υπερασπιστών της εξωτερικής πολιτικής που είναι γνωστοί ως "Οι σοφοί". Κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1940, τα κείμενά του ενέπνευσαν το δόγμα Truman και την αμερικανική εξωτερική πολιτική «που περιείχε» τη Σοβιετική Ένωση. Το "Μακρύ Τηλεγράφημα" του από τη Μόσχα το 1946 και το επόμενο άρθρο του 1947 Οι Πηγές της Σοβιετικής Συμπεριφοράς υποστήριξαν ότι το σοβιετικό καθεστώς ήταν εκ φύσεως επεκτατικό και ότι η επιρροή του έπρεπε να «περιέχεται» σε περιοχές ζωτικής στρατηγικής σημασίας για τις Ηνωμένες Πολιτείες. Αυτά τα κείμενα παρείχαν δικαιολογία για τη νέα αντι-σοβιετική πολιτική της διοίκησης Truman. Ο Kennan διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη προγραμμάτων και θεσμών του Ψυχρού Πολέμου, συγκεκριμένα του σχεδίου Marshall (Britannica, 1998).

⁸ Ο Robert S. McNamara (9 Ιουνίου 1916 - 6 Ιουλίου 2009) ήταν Αμερικανός επιχειρηματικός διευθυντής και ο όγδοος Υπουργός Άμυνας των Ηνωμένων Πολιτειών, ο οποίος υπηρετούσε από το 1961 έως το 1968 υπό τους Προέδρους John F. Kennedy και Lyndon B. Johnson. Διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην κλιμάκωση της εμπλοκής των Ηνωμένων Πολιτειών στον πόλεμο του Βιετνάμ. Ο McNamara ήταν υπεύθυνος για την ίδρυση της ανάλυσης συστημάτων στη δημόσια πολιτική, η οποία εξελίχθηκε στον τομέα που είναι σήμερα γνωστός ως ανάλυση πολιτικής (Britannica, 1998).

διο για παγκόσμια κυριαρχία. Τα σοβιετικά αρχειακά υλικά υπογραμμίζουν ότι η εξωτερική πολιτική που ασκούσε η Σοβιετική Ένωση και ο Stalin ειδικότερα, ήταν εξειδικευμένη και ρεαλιστική επιδιώκοντας την περαιτέρω αύξηση της ισχύος, αλλά έντονα προσαρμοσμένη σε τυχόν περιορισμούς και κινδύνους.

Αυτή η τυπολογία της ιστοριογραφίας του Ψυχρού Πολέμου απεικονίζει με ακρίβεια δύο χαρακτηριστικά του. Πρώτον ότι ο Ψυχρός Πόλεμος ήταν απλώς ένα όνομα για μια σύγκρουση μεταξύ ΗΠΑ και ΕΣΣΔ που διεξήχθη σε παγκόσμια κλίμακα. Δεύτερον, ακόμη και σε αυτό το διμερές πλαίσιο, δίνεται έμφαση στα αμερικανικά κίνητρα και στην πολιτική. Η ερμηνεία του Ψυχρού Πολέμου ως διπολικής σύγκρουσης είναι για να τονιστεί η κεντρική θέση της αλληλεπίδρασης μεταξύ της Σοβιετικής Ένωσης και των ΗΠΑ και οι επιπτώσεις που είχε η αλληλεπίδραση αυτή σε άλλα κράτη. Από την άλλη η άποψη περί πολυπολικής σύγκρουσης υποδηλώνει ότι και άλλα κράτη βοήθησαν να διαμορφωθούν οι ενέργειες των δύο κύριων πρωταγωνιστών, αλλά και επιπλέον ότι οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ κρατών εκτός από την ΕΣΣΔ και τις ΗΠΑ όντως διαμόρφωσαν το ίδιο το σύστημα του Ψυχρού Πολέμου.

Στα περισσότερα κράτη που εμπλέκονται στον Ψυχρό Πόλεμο, ένα μέρος του κρατικού μηχανισμού τους ήταν επιφορτισμένος με τη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής που προσπαθούσε να κατανοήσει και να ανταποκριθεί στις ενέργειες άλλων κρατών. Ταυτόχρονα όμως υπήρχαν και μηχανισμοί εντός του κράτους οι οποίες αναζητούσαν νομιμότητα για τον εαυτό τους ή ακόμα και για το ίδιο το κράτος μέσω της εξωτερικής πολιτικής⁹. Η εξωτερική πολιτική θα μπορούσε να α-

⁹ Η διάσταση της νομιμοποίησης στο εσωτερικό του Κράτους αποτελεί τη σχέση μεταξύ των πολιτικών που ακολουθεί μία ηγεσία για να διασφαλίσει τα συμφέροντα της κρατικής οντότητας στο Διεθνές Σύστημα και της αποδοχής που λαμβάνουν αυτές από το κοινωνικό σύνολο. Αν η εικόνα αυτή δεν ενδυναμώνεται συνεχώς με ανάλογες πράξεις που είναι ακόλουθες των μηνυμάτων που δίνει η πολιτική ηγεσία προς το κοινωνικό κορμό στο εσωτερικό του Κράτους τότε η κοινωνική συσπείρωση θα ατονήσει και θα επηρεαστεί η προσπάθεια επίτευξης του πολιτικού σκοπούς το διεθνές επίπεδο. Η οποιαδήποτε προσπάθεια που γίνεται σε ένα κράτος και δεν στηρίζεται στην εσωτερική νομιμοποίηση αλλά στηρίζεται στη διαδικασία αλληλεξάρτησης και εξωτερικής νομιμοποίησης έχει μεγάλα ποσοστά αποτυχίας. Η εξωτερική νομιμοποίηση είναι το σύνολο των ενεργειών που ένα κράτος αναλαμβάνει και υλοποιεί με στόχο το θετικό επηρεασμό κοινωνικών συνόλων άλλων κρατών. Δεν έχει να κάνει με την διάσταση του Διεθνούς Δικαίου. Τα κράτη εφαρμόζουν το διεθνές δίκαιο ανάλογα με την ισχύ τους στη διεθνή арένα. (Σ. Λίτσας 2010).

πειλήσει τη νομιμότητα ακόμη και ενός σταθερού πολιτικού συστήματος, όπως έκανε η Αμερικανική πορεία του πολέμου του Βιετνάμ ή θα μπορούσε να νομιμοποιήσει ένα καθεστώς το οποίο άλλες υποθέσεις τείνουν να υπονομεύσουν.

Το ιδεολογικό πρίσμα των ηγετών καθορίζει συχνά τις αποφάσεις που λαμβάνουν. Τα κράτη που τόνισαν τη σημασία των πηγών εθνικής ισχύος¹⁰ και όχι τη δομή του διεθνούς συστήματος θα μπορούσαν να θεωρηθούν λιγότερο ιδεολογικά. Η Realpolitik, αναγνωρίζει ότι τα κράτη καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να αυξήσουν την ισχύ τους διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την ίδια τους την επιβίωση, και πρότεινε ότι η Σοβιετική Ένωση ήταν μια τεράστια ηπειρωτική δύναμη που αναζητούσε την Ευρώπη στα δυτικά, την Κεντρική, τη νότια και τη Βορειοανατολική Ασία στα ανατολικά.

Η καθοριστική φύση της υπερδύναμης είναι η στρατιωτική της ικανότητα, την οποία κανένας άλλο κράτος στον κόσμο δεν θα μπορούσε να διαθέτει. Αν ληφθεί υπόψη μόνο αυτό το στενό στρατιωτικό μέτρο, η Σοβιετική Ένωση παρέμεινε υπερδύναμη μέχρι την κατάρρευσή της το 1991. Από τις αρχές του 1970 η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας θεωρούνταν ως πιθανή υπερδύναμη, εντούτοις, είναι πιθανόν να ταξινομηθεί η Κίνα¹¹ με τη Βρετανία και τη Γαλλία ως μια μεγάλη δύναμη. Μια σημαντική παράμετρος στους όρους του Ψυχρού Πολέμου ήταν η παγκόσμια εμβέλεια

¹⁰ «Στη βιβλιογραφία της Πολιτικής Επιστήμης και των Διεθνών Σχέσεων έχουν δοθεί πολλοί ορισμοί για την ισχύ. Πρόκειται γενικώς για τη δυνατότητα να ενεργεί κανείς θετικά ή αρνητικά (με διαταγή ή απαγόρευση) πάνω σε κάποιον ή σε κάτι. Ισχύς είναι επίσης η δυνατότητα πρόκλησης ή παραγωγής αποτελεσμάτων, τα οποία δεν θα συνέβαιναν διαφορετικά. Κατά τον Robert Dahl ισχύς είναι η δυνατότητα αλλαγής των πιθανολογούμενων αποτελεσμάτων. Κατά τον Harold Lasswell ισχύς είναι η συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων. Κατά τον Karl Deutsch, τέλος, είναι η δυνατότητα αλλαγής των αλλαγών, οι οποίες σε διαφορετική περίπτωση θα επέρχονταν. Ο ορισμός αυτός βλέπει τον κόσμο σε μία εξέλιξη αλλαγών. Δεν υπάρχει δηλαδή μία σταθερή κατάσταση αλλά επιλογή διά της ισχύος μεταξύ διαφορετικών διαδρομών που εμπεριέχουν και επιφέρουν αλλαγές. Η ισχύς εμφανίζεται ως δύναμη (strength, capacite, kraft), όρος που σηματοδοτεί την υλική πλευρά της ισχύος και αφορά τα υλικά, φυσικά μέσα με τα οποία κανείς δύναται να επιβάλει τη βούλησή του. Η δύναμη είναι κάτι το οποίο ενυπάρχει, ακόμη και όταν δεν χρησιμοποιείται, όταν δηλαδή εμφανίζεται στατικά. Για παράδειγμα, μία χώρα διαθέτει τόσα αεροσκάφη ή τόσο πληθυσμό. Η ισχύς εμπεριέχει ή και στηρίζεται στη δύναμη και τη χρησιμοποιεί για κάποιο σκοπό. Όταν αυτό συμβαίνει, τότε μιλάμε για έκλυση ή χρήση βίας (force)» (Κουσκουβέλης, 2010).

¹¹ Σύμφωνα με τον Mearsheimer «Πολλοί Αμερικανοί πιστεύουν ότι αν η Κίνα είναι δημοκρατική και ενσωματωθεί στο παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα, δεν θα ενεργήσει επιθετικά· αντ' αυτού θα είναι ικανοποιημένη με το status quo στη Βορειοανατολική Ασία. Σύμφωνα με αυτή τη λογική, οι Ηνωμένες Πολιτείες θα πρέπει να προσεγγίσουν την Κίνα προκειμένου να προωθήσουν την ενσωμάτωσή της στην παγκόσμια οικονομία, μια πολιτική η οποία επιδιώκει επίσης να ενθαρρύνει τη μετάβαση της Κίνας στη δημοκρατία. Αν η προσέγγιση επιτύχει, οι Ηνωμένες Πολιτείες μπορούν να συνεργαστούν με μια πλούσια και δημοκρατική Κίνα για να προαγάγουν την ειρήνη σε ολόκληρο τον πλανήτη. Δυστυχώς, μια πολιτική προσέγγισης, είναι καταδικασμένη να αποτύχει. Αν η Κίνα καταστεί πανίσχυρη οικονομικά, σχεδόν σίγουρα θα μεταφράσει την οικονομική της δύναμη σε στρατιω-

και η ικανότητα για σημαντική ανεξάρτητη διπλωματική και στρατιωτική δράση. Η βρετανική και η γαλλική δυνατότητα για τέτοιου είδους δράση μειώθηκε μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1950¹² (BALL, 1998).

Κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου υπήρξαν εκείνες οι χώρες οι οποίες, λόγω τυχαίας θέσης ή στρατηγικής των υπερδυνάμεων, ήταν κομβικά σημεία της σύγκρουσης του Ψυχρού Πολέμου. Στις χώρες αυτές περιλαμβάνονται η Γερμανία, η Κορέα και το Βιετνάμ. Η καθεμία χωρίστηκε από και κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου: η Γερμανία από το 1949 έως το 1989, η Κορέα από το 1946 μέχρι σήμερα και το Βιετνάμ μεταξύ του 1954 και του 1975. Οι πολιτικοί ηγέτες στην Κορέα και στο Βιετνάμ προσπάθησαν δυναμικά να διεθνοποιήσουν τους αγώνες τους, ωστόσο λόγω της γεωγραφικής του θέσης, του οικονομικού δυναμικού και του ιστορικού ρόλου της, η Γερμανία αποτελούσε το ουσιαστικό «πεδίο μάχης» για ολόκληρο τον Ψυχρό Πόλεμο.

Το Χρονικό του Ψυχρού Πολέμου

Ο Ψυχρός Πόλεμος ουσιαστικά ξεκινάει το 1943, όταν κατέστη σαφές ότι ο συνασπισμός που δημιουργήθηκε εναντίον της Γερμανίας και των δυνάμεων του Άξονα θα βγει νικηφόρος από τον Β' ΠΠ, πιθανόν όμως οι ιδεολογικές ρίζες του να βρίσκονται στην Οκτωβριανή επανάσταση του 1917. Ωστόσο, ο όρος «Ψυχρός Πόλεμος» χρησιμοποιήθηκε από το 1947 ως μια ευρέως αποδεκτή περιγραφή ενός νέου διεθνούς συστήματος.

Στην αμέσως μεταπολεμική περίοδο, το καπιταλιστικό σύστημα κυριάρχησε στις ΗΠΑ, οι οποίες απολάμβαναν ένα σημαντικό πλεονέκτημα καθώς ήταν μια μεγάλη και πλούσια αγορά. Οι ΗΠΑ ήταν ένας παγκόσμιος ηγέτης σε ορισμένα βιομηχανικά προϊόντα ακόμη και πριν από το 1939 ενώ και ο Β' ΠΠ προκάλεσε σημαντικές ερευνητικές προσπάθειες σε διάφορους τομείς και επενδύσεις σε βιομηχανικές

τική δύναμη και θα επιδιώξει να κυριαρχήσει στη Βορειοανατολική Ασία. Το εάν η Κίνα θα είναι δημοκρατική και ενσωματωμένη στην παγκόσμια οικονομία ή αυταρχική και αυτάρκης, ελάχιστα θα επηρεάσει τη συμπεριφορά της, κι αυτό γιατί οι δημοκρατίες νοιάζονται για την ασφάλειά τους εξίσου με τα μη δημοκρατικά κράτη, και για οποιοδήποτε κράτος η ηγεμονία είναι ο καλύτερος τρόπος να διασφαλίσει την επιβίωσή του.» (Mearsheimer, 2007)

¹² Σύμφωνα με τον Hedley Bull «Οι μεγάλες δυνάμεις σήμερα είναι Οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Σοβιετική Ένωση και η Κίνα είναι μεγάλες δυνάμεις η Ιαπωνία είναι μόνο μια πιθανή μεγάλη δύναμη και η Δυτική Ευρώπη, εφόσον δεν έχει ενωθεί σε ένα κράτος, δεν αποτελεί καν δύναμη. Πρέπει επίσης να παραδεχτούμε ότι η Κίνα αποτελεί λιγότερο μεγάλη δύναμη από ό,τι οι άλλες δύο χώρες.» (BULL, 2001)

υποδομές με έμφαση στον στρατιωτικό τομέα. Την εποχή εκείνη ο βαθμός κυβερνητικής παρέμβασης στην οικονομία ανησύχησε πολλούς Αμερικανούς πολιτικούς και ιδιαίτερα τον πρόεδρο Eisenhower¹³ ο οποίος φοβόταν ότι η υπερβολική κρατική παρέμβαση θα κατέστρεφε αντί να στήριζε την αμερικανική ανταγωνιστικότητα και θα μπορούσε να έχει επιπτώσεις στην πολιτική ελευθερία.

Ο Ψυχρός Πόλεμος είχε σημαντικό οικονομικό κόστος για τις ΗΠΑ καθώς εκτιμάται ότι μόνο το πρόγραμμα πυρηνικών όπλων κόστισε τουλάχιστον 4 τρισεκατομμύρια δολάρια. Μεσοπρόθεσμα, όμως, οι δαπάνες του Ψυχρού Πολέμου δεν αποτέλεσαν εμπόδιο στην αμερικανική οικονομία καθώς πολλές καινοτομίες συνέβαλαν στην ανάπτυξη, όπως για παράδειγμα, η έρευνα της Bell Laboratories¹⁴ η οποία υποστηριζόμενη από την κυβέρνηση οδήγησε στην εφεύρεση του τρανζίστορ. Η εγχώρια αγορά που αναπτύχθηκε κατά τη δεκαετία του 1940 υπό συνθήκες πολέμου παρήγαγε πλούσιους καταναλωτές και η αμερικανική βιομηχανική καινοτομία ήταν σταθερά καλύτερη σε σχέση με αυτή άλλων κρατών, δίνοντάς της τόσο απόλυτα όσο και σχετικά πλεονεκτήματα σε σχέση με άλλα έθνη.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1950, σύμβουλοι του Προέδρου των ΗΠΑ εξέφρασαν τον φόβο, ότι οι κρατικές βιομηχανίες της Σοβιετικής Ένωσης θα εξαντλούσαν τις ΗΠΑ με επακόλουθες συνέπειες για τη συγκριτική στρατιωτική ισχύ. Ενδεχομένως να πλανήθηκαν από την ικανότητα της Σοβιετικής Ένωσης να βελτιώνει τις τεχνολογίες που ήδη όμως υπήρχαν το 1945 ήτοι την πυρηνική ενέργεια, τους βαλλιστικούς πυραύλους και τα αεριωθούμενα αεροσκάφη. Τα αμερικανικά πλεονεκτήματα άρχισαν να μειώνονται στα τέλη της δεκαετίας του 1960, το εμπορικό ισοζύγιο το 1971 παρουσιάζεται με έλλειμμα για πρώτη φορά σε ολόκληρο τον 20^ο αιώνα και

¹³ Dwight David Eisenhower (γεννήθηκε στις 14 Οκτωβρίου 1890, Denison, Τέξας, ΗΠΑ-πέθανε στις 28 Μαρτίου 1969, Ουάσινγκτον, DC) ήταν ο 34ος πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών (1953-61) και ο ανώτατος διοικητής των συμμαχικών δυνάμεων στη Δυτική Ευρώπη κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (Reeves 2019).

¹⁴Τα εργαστήρια της Bell Labs (1996-2007), τα εργαστήρια AT & T Bell (1984-1996)] και τα Bell Telephone Laboratories (1925-1984) είναι μια εταιρεία βιομηχανικής έρευνας και επιστημονικής ανάπτυξης που ανήκει στη φινλανδική εταιρεία Nokia. Στα τέλη του 19ου αιώνα, το εργαστήριο ξεκίνησε ως Τμήμα Δυτικής Ηλεκτρικής Μηχανικής και βρισκόταν στο 463 West Street στη Νέα Υόρκη. Το 1925, μετά από χρόνια διεξαγωγής έρευνας και ανάπτυξης υπό την Western Electric, το Τμήμα Μηχανικών μετατράπηκε σε Bell Telephone Laboratories και υπό την κοινή ιδιοκτησία της American Telephone & Telegraph Company και της Western Electric. Οι ερευνητές που εργάζονται στο Bell Labs αναγνωρίζονται από την ανάπτυξη της ραδιοαστρονομίας, του τρανζίστορ, του λέιζερ, του φωτοβολταϊκού κυττάρου, της συσκευής συζευγμένου φορτίου (CCD), της θεωρίας πληροφοριών, του λειτουργικού συστήματος Unix και των γλωσσών προγραμματισμού C, C++ και Τα S. Nine Nobel Prizes έχουν απονεμηθεί για εργασία που ολοκληρώθηκε στο Bell Laboratories (Britannica, 2019).

οι πραγματικοί μισθοί άρχισαν να μειώνονται το 1973. Η αλλαγή των οικονομικών σχέσεων στη δεκαετία του 1970 είχε και πολιτικές συνέπειες όπως στη σχέση ΗΠΑ-Δυτικής Γερμανίας, για παράδειγμα, που έγινε όλο και πιο πολύπλοκη.

Μεταξύ του 1949 και του 1963 η συμμαχία Κίνας – ΕΣΣΔ έθεσε τεράστια προβλήματα για τους Αμερικανούς φορείς λήψης αποφάσεων, που δυσκολεύτηκαν να διακρίνουν την εσωτερική λειτουργία της εν λόγω συμμαχίας και να διαμορφώσουν ανάλογα την πολιτική των ΗΠΑ. Ωστόσο η συμμαχία αυτή δεν ήταν παρά μια κατ' ευφημισμό συμμαχία. Ακόμη και όταν ο Mao με τον Stalin διαπραγματεύτηκαν την επίσημη συνθήκη της συμμαχίας το 1950, οι δύο πλευρές εκδήλωσαν μεταξύ τους έντονη δυσπιστία. Βραχυπρόθεσμα, οι Κινέζοι ήταν εξαρτημένοι από τους Σοβιετικούς για την ασφάλεια της επανάστασής τους και ως εκ τούτου δεν είχαν συμφέρον να βρίσκονται στη σφαίρα επιρροής των ΗΠΑ. Η ιδεολογία, την οποία ορισμένοι θεωρούσαν ως δεσμευτική δύναμη μεταξύ των δύο κομμουνιστικών καθεστώτων, ήταν στην πραγματικότητα διχαστική. Οι δύο μεγάλες αντι-αμερικανικές δυνάμεις όμως έπρεπε να συνεργαστούν για να επιβάλουν τη θέλησή τους στις ΗΠΑ που ήταν οικονομικά και τεχνολογικά ανώτερες.

Στενή στρατηγική σχέση αναπτύχθηκε μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Μεγάλης Βρετανίας κατά τη διάρκεια του Β'ΠΠ ενώ η στρατηγική σχέση βασισμένη στην αρχή ότι ο εχθρός του εχθρού μου είναι φίλος μου, ήταν ο κανόνας στις διεθνείς σχέσεις¹⁵. Η μακρόχρονη πολιτική συνεργασία μεταξύ των δυνάμεων και των συγκρουόμενων συμφερόντων είναι δύσκολο να επιτευχθεί. Μεταξύ του 1947 και του 1955 οι ΗΠΑ και οι δυνάμεις της Δυτικής Ευρώπης, κυρίως η Γαλλία, η Δυτική Γερμανία και η Μεγάλη Βρετανία, δεσμεύθηκαν μαζί σε μια συμμαχία. Αυτή η συμμαχία βρήκε την κύρια θεσμική έκφρασή της στη Βόρειο-Ατλαντική Συμμαχία [North Atlantic Treaty Organization (NATO)]. Μετά το 1955 το NATO έγινε ένα τόσο σταθερό χαρακτηριστικό του διεθνούς συστήματος το οποίο πέτυχε, παρά τους διαφορετικούς και μερικές φορές τους ανταγωνιστικούς στόχους των «μεγάλων» κυρίως συμμετεχόντων.

¹⁵ Όπως είπε ο Winston Churchill: «Αν ο Hitler εισέβαλε στην Κόλαση, θα ήμουν πρόθυμος να κάνω μια ευνοϊκή αναφορά στον διάβολο στη Βουλή των Κοινοτήτων».

Το NATO θα μπορούσε να είχε αποτύχει καθώς έπρεπε να αντιμετωπίσει μια σειρά κρίσεων, οι οποίες οφείλονταν στην κατάσταση που επικρατούσε στη διαιρεμένη Γερμανία. Η εξουδετέρωση ή αποσταθεροποίηση της Γερμανίας θα μπορούσε να μεταβάλει την ισορροπία δυνάμεων και ισχύος στην Ευρώπη. Μεταξύ του 1945 και του 1960 η Σοβιετική Ένωση κατέβαλε αποφασιστικές προσπάθειες για να επιτύχει αυτό το αποτέλεσμα (δηλαδή την αποτυχία του NATO) και ήταν η αποτυχία του κομμουνιστικού καθεστώτος στην Ανατολική Γερμανία που ανάγκασε τους Σοβιετικούς να γίνουν πιο επιφυλακτικοί στις προσπάθειές τους. Το γερμανικό πρόβλημα, ωστόσο, δεν ήταν απλά προϊόν της σοβιετικής πίεσης αλλά δημιούργησε ρωγμές τόσο εντός του NATO όσο και μεταξύ των δυτικών κυβερνήσεων. Αυτές οι εντάσεις εκτέθηκαν περιοδικά από κρίσεις¹⁶. Η διάσκεψη του Λονδίνου το 1948 παρήγαγε μια συμφωνία μεταξύ ΗΠΑ, Γαλλίας και Μεγάλης Βρετανίας για τη δημιουργία της Δυτικής Γερμανίας¹⁷. Τα σχέδια για γερμανικό ανασχηματισμό, που δρομολογήθηκαν από τις ΗΠΑ με την υποστήριξη του Ηνωμένου Βασιλείου προκάλεσαν

¹⁶ Κατά τη διάρκεια τα Ψυχρού Πολέμου δημιουργήθηκαν δύο πολύ σοβαρές κρίσεις που έφεραν τις δύο υπερδυνάμεις κοντά στην ένοπλη σύρραξη. Η πρώτη ήταν τον Αύγουστο του 1961 με την ανέγερση του «Τείχους του Βερολίνου με σκοπό να εμποδιστεί η επικοινωνία του Δυτικού με το Ανατολικό Βερολίνο και η φυγή των κατοίκων της Ανατολικής Γερμανίας στη Δύση και η δεύτερη η κρίση των πυραύλων της Κούβας το 1962. Στην εν λόγω κρίση οι ΗΠΑ διαπίστωσαν ότι στην Κούβα, ηγέτης της οποίας ήταν ο Fidel Castro, επρόκειτο να εγκατασταθούν σοβιετικοί πύραυλοι με σκοπό να πλήξουν τις ΗΠΑ και απέκλεισαν με ναυτικές δυνάμεις την Κούβα. Οι δύο αυτές κρίσεις δεν οδήγησαν σε γενικευμένη σύρραξη χάρη σε συντονισμένες διπλωματικές ενέργειες των δύο υπερδυνάμεων αλλά και προφανώς λόγω του ότι συνειδητοποίησαν ότι μια σύρραξη, ένας θερμός πόλεμος θα μπορούσε να εξελιχθεί σε πυρηνικό με καταστροφικές συνέπειες για την ανθρωπότητα.

¹⁷ Η Γαλλία ήταν το κύριο εμπόδιο για τη συμφωνία, ωστόσο ήταν ευάλωτη στην αγγλοαμερικανική πίεση για συμβιβασμό λόγω της οικονομικής αδυναμίας της μετά το τέλος του πολέμου. Η ικανότητα της Γαλλίας να διαταράξει τη συμμαχία ήταν σχετικά μικρή, διότι κύριος μοχλός της ήταν η άρνηση ενός ρόλου για ένα ανεξάρτητο, οικονομικά ισχυρό και στρατιωτικά σημαντικό δυτικογερμανικό κράτος. Ο μοχλός αυτός θυσιάστηκε σταδιακά μεταξύ του 1948 και του 1955. Μετά το 1950, οι γαλλικές κυβερνήσεις είδαν περισσότερα πλεονεκτήματα για τη συνεργασία τους με τη Γερμανία τόσο σε διμερές επίπεδο όσο και σε πολυμερείς πολιτικοοικονομικούς οργανισμούς όπως η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα και της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας. Κρίνεται σκόπιμο στο σημείο αυτό να γίνει μια μικρή αναφορά στη Γαλλική Πυρηνική Αποτροπή. Οι λόγοι που η Γαλλία ανέπτυξε πυρηνικά όπλα ήταν αφενός η προσωπικότητα του Στρατηγού Ντε Γκωλ, αφετέρου η αναζήτηση ρόλου στο διεθνές σύστημα. Η Γαλλία έχει απέναντί της τη Γερμανία. Η Γαλλία μπήκε στον αγώνα απόκτησης πυρηνικών όπλων χωρίς να έχει στο πλευρό της τις Η.Π.Α καθώς αυτές υποστήριζαν το Ηνωμένο Βασίλειο (ΗΒ). Οι Γάλλοι επισημαίνουν την εξάρτηση του ΗΒ από τις Η.Π.Α. και ονομάζουν τη δική τους δυνατότητα ως «ανεξάρτητη δυνατότητα πλήγματος» (πυρηνική δύναμη). Στόχοι της Γαλλίας είναι :

α. Η απόκτηση κύρους. Η λογική είναι ότι έχουμε πυρηνικά τα οποία τα έχουμε φτιάξει μόνοι μας, έχουμε τη δική μας πυρηνική δύναμη, όχι όπως το Η.Β.

β. Η αποτροπή εναντίον της Ε.Σ.Σ.Δ. Οι Γάλλοι πρεσβεύουν ότι σε περίπτωση που δεχτούν επίθεση στο γαλλικό έδαφος, ακόμη και αν καταστραφούν, τα αεροσκάφη τους, αλλά κυρίως τα υποβρύχιά τους θα αναδυθούν και θα χτυπήσουν την Ε.Σ.Σ.Δ. στο έδαφός της ως εκδίκηση. Εδώ έχουμε τη λογική της μέλισσας, η οποία όταν κινδυνεύει χτυπά αλλά στο τέλος πεθαίνει. Δηλαδή ο μικρός αποτρέπει τον μεγάλο.

Σε συμβατικό επίπεδο έχουμε τη συμφωνία Ντε Γκωλ – Αντενάουερ, η οποία είναι μία συνθήκη κοινής άμυνας με την Γερμανία η οποία συνίσταται στην ανάληψη προστασίας της Γερμανίας.

μια μακροχρόνια πληγή στις συμμαχικές σχέσεις. Τελικά η Δυτική Γερμανία ενσωματώθηκε στο NATO μετά το 1955 ως αποτέλεσμα της διπλωματίας και του φόβου ενός δυσареστημένου γερμανικού κράτους.

Επιπλέον η στρατιωτική στρατηγική του NATO η οποία σχεδιάστηκε για την επίτευξη του πολιτικού στόχου της πολιτικής συνοχής με αποδεκτό κόστος ήταν πάντοτε ανοικτή για αμφισβήτηση λόγω στρατιωτικού ανορθολογισμού. Τα ευρωπαϊκά έθνη ήταν δυσареστημένα με τη στρατηγική που υιοθετήθηκε το 1956, η οποία υποθέτει ότι μια σοβιετική επίθεση, όσο περιορισμένη και αν ήταν, θα αντιμετωπισθεί με μια πυρηνική αντίδραση¹⁸ ενώ είχαν την ίδια ανησυχία και με τη στρατηγική της «ευέλικτης ανταπόδοσης¹⁹» που υιοθετήθηκε με επιμονή των ΗΠΑ το 1967. Η «ευέλικτη ανταπόδοση» βασίστηκε στην αποτροπή σε όλα τα επίπεδα. Τα πυρηνικά

Έτσι η άμυνα της Γαλλίας παιζόταν στο έδαφος της Γερμανίας. Οι Γάλλοι προειδοποίησαν ότι εάν υπάρξει διείσδυση της Ε.Σ.Σ.Δ. στην Γερμανία, τότε θα χρησιμοποιήσουν τα πυρηνικά για να την προστατέψουν (χρήση εντός γερμανικού εδάφους). Βλέπουμε δηλαδή ότι υπάρχει και μία προσπάθεια αποτροπής ενός συμβατικού πολέμου με τη χρήση πυρηνικών. Είναι γεγονός ότι οι πύραυλοι Ades δεν είχαν τη δυνατότητα να πλήξουν την Ε.Σ.Σ.Δ. στο έδαφός της.

Ο Gallois παρουσίασε έναν άλλο λόγο για να εμπλακούν οι Η.Π.Α. και αυτό για να σπάσουν την εσωτερική συνοχή της κλιμάκωσης. Σε περίπτωση διείσδυσης της Ε.Σ.Σ.Δ. και αν οι σύμμαχοι αρνηθούν να εμπλακούν, τότε η Γαλλία χρησιμοποιώντας τα δικά της πυρηνικά όπλα θα αμυνόταν. Τότε η Ε.Σ.Σ.Δ. θα άρχιζαν να χτυπάνε το Λονδίνο ή άλλη ΝΑΤΟική πρωτεύουσα, οπότε η εμπλοκή όλων θα ήταν βέβαιη. Η Γαλλία δεν είχε παραδοσιακά καλές σχέσεις με τις Η.Π.Α. Πράγματι η Γαλλία δεν συμμετείχε στις αρχικές διαπραγματεύσεις για την ένταξη στο Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. Οι Γάλλοι μπήκαν στο Σ.Α του Ο.Η.Ε. παίζοντας το χαρτί της εξισορρόπησης στο παιχνίδι με την Ε.Σ.Σ.Δ. και αυτό γιατί η αντιπαλότητα Η.Π.Α. – Γαλλίας έκανε τον Στάλιν να βλέπει τη Γαλλία ως πιθανό σύμμαχο στο Σ.Α του Ο.Η.Ε. Η Γαλλία ήταν δύσπιστη απέναντι στις Η.Π.Α. Για το λόγο αυτό δεν προσχώρησε στη Συνθήκη Μη Διάδοσης των Πυρηνικών Όπλων το 1968. Μία μικρή πυρηνική δύναμη κατάφερε να αποτρέψει μια μεγάλη πυρηνική δύναμη (Κουσκουβέλης, 2000).

¹⁸ Το δόγμα των «μαζικών αντιποίνων» ήταν το κυρίαρχο δόγμα της αμυντικής πολιτικής των Ηνωμένων Πολιτειών στη δεκαετία του 1950. Η πυρηνική στρατηγική, με το ίδιο όνομα, παρουσιάστηκε από τον υπουργό των Εξωτερικών στις 12.1.1954. Σύμφωνα με αυτόν το μέσο για την αποτροπή της κομμουνιστικής εξάπλωσης ήταν να απειλήσουν τον αντίπαλο με την ισχύ των πυρηνικών «μαζικών αντιποίνων» σε τόπο και χρόνο της επιλογής των ΗΠΑ. Το δόγμα και η στρατηγική των «μαζικών αντιποίνων» εξακολούθησαν μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1950, κατά την περίοδο που περιγράφεται ως περίοδο «βέβαιης αμερικανικής υπεροχής». (Κατά τη διάρκεια της εποχής της «βέβαιης υπεροχής» «ένα ποιοτικό και ποσοτικό προβάδισμα χαρακτήριζε την κατάσταση των αμερικανικών δυνάμεων».) Το σύνολο των αμερικανικών αμυντικών δυνάμεων εγγυόταν ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες μπορούσαν «να διεξαγάγουν έναν νικηφόρο πόλεμο και να αντιμετωπίσουν πυρηνικές απειλές» (Κουσκουβέλης, 2000)

¹⁹ Ο Σπούτνικ σήμανε βεβαίως το τέλος των «μαζικών αντιποίνων». Η εκτόξευσή του ήταν μια στρατιωτική επίδειξη της ικανότητας των Σοβιετικών να εκτοξεύσουν πυρηνικές κεφαλές κατά των Ηνωμένων Πολιτειών, οι οποίες μέχρι τότε βρίσκονταν στο απυρόβλητο. Τα «μαζικά αντίποινα» έχασαν τον λόγο ύπαρξής του και σε συνδυασμό με την εκλογή νέου προέδρου, του προέδρου John Fitzgerald Kennedy, (παραχώρησαν γρήγορα τη θέση τους σε μια νέα αμυντική πολιτική, αυτή της «ευέλικτης ανταπόδοσης». Η στρατηγική αυτή καλούσε στη δημιουργία μιας στρατιωτικής δύναμης, ικανής να αναλάβει κατάλληλες δράσεις, «ευέλικτες», πυρηνικές ή συμβατικές. Η νέα στρατηγική στόχευε στο να προσφέρει «ευελιξία», δηλαδή πολλαπλότητα στρατιωτικών επιλογών στις ΗΠΑ, έτσι ώστε αυτές να μην παγιδεύονται στο μέλλον ανάμεσα στις δύο επιλογές που οδηγούσε μοιραία η διατύπωση του δόγματος των «μαζικών αντιποίνων»: αυτή του πυρηνικού πολέμου και αυτή της

όπλα μικρής εμβέλειας στη Δύση θα αποθάρρυναν τη χρήση τέτοιων όπλων από το Σύμφωνο της Βαρσοβίας²⁰. Το πρόβλημά ωστόσο βρισκόνταν στο φόβο ότι οι Αμερικανοί θα προσπαθούσαν να αποφύγουν ζημιές στο έδαφός τους, περιορίζοντας την οποιαδήποτε σύγκρουση στο δυτικό - ευρωπαϊκό πεδίο μάχης. Ο πυρηνικός φόβος, η αυξανόμενη ανεξαρτησία της Γερμανίας και ο αντι-αμερικανισμός συνδύαστηκαν στις αρχές της δεκαετίας του '80 για να απειλήσουν όχι μόνο τη στρατηγική του NATO αλλά και την αξιοπιστία της ίδιας της συμμαχίας. Η κρίση στις αρχές της δεκαετίας του 1980 αύξησε την προθυμία της τότε Γερμανικής κυβέρνησης να αγνοήσει τους συμμάχους της. Η Γερμανία κατέστησε σαφές ότι θυσιάστηκε επανειλημμένα και ότι η συναίνεση για την άμεση επανένωση ήταν επιτακτική. Πιθανόν η κυβέρνηση Γκορμπατσόφ να είχε πολύ περισσότερο πολιτικό κεφάλαιο εάν οι Σοβιετικοί είχαν αποσπάσει τη Γερμανία από το NATO. Έτσι η εν λόγω κυβέρνηση θα μπορούσε να είχε παραμείνει στην εξουσία παρά την οικονομική κρίση και συνεπώς το τέλος του Ψυχρού Πολέμου θα μπορούσε να λάβει χώρα μετά από ικανό αριθμό ετών και όχι μετά από δύο χρόνια από την πτώση του «Τοίχους του Βερολίνου», με απρόβλεπτες συνέπειες για το διεθνές σύστημα.

Ο Ψυχρός Πόλεμος ήταν ουσιαστικά συνυφασμένος με την ανάπτυξη και τη διάδοση της πυρηνικής τεχνολογίας. Τέτοια όπλα μαζικής καταστροφής ήταν αναμφισβήτητα ένα νέο στοιχείο στις σχέσεις μεταξύ των κρατών και πυρηνικά κράτη αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Οι κρίσεις του Βερολίνου και της Κούβας αποδεικνύουν ότι οι Αμερικανοί και Σοβιετικοί ηγέτες ήταν εξαιρετικά προσεκτικοί όταν διέκριναν ότι πυρηνικές συγκρούσεις ήταν δυνατό να επέλθουν. Κατά τη διάρκεια της κρίσης του Βερολίνου, τα σχέδια του NATO έκαναν λόγο για άμεση και μαζική πυρηνική αντίδραση σε οποιαδήποτε σοβιετική στρατιωτική δράση και ο αμερικανικός στρατός στην Ευρώπη είχε αναδιοργανωθεί με την προϋπόθεση ότι θα συμμετείχε σε πυρηνικό πόλεμο. Ωστόσο η επιφυλακτικότητα των πολιτικών ηγετών δεν σήμαινε ότι δεν υπήρχαν και εκείνοι που ήταν υπέρ της χρήσης των πυρηνικών όπλων²¹. Συμπερασματικά τα πυρηνικά όπλα κατέστησαν τις πυρηνικές

απραξίας και της συνεπακόλουθης μείωσης του κύρους των ΗΠΑ. Και τούτο, διότι η βασική συνιστώσα των «μαζικών αντιποίνων», τα πυρηνικά όπλα, δεν μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε κάθε περίπτωση πρόκλησης εναντίον των ΗΠΑ ή αμφισβήτησης της υπεροχής τους (Κουσκουβέλης 2000).

²⁰ Αμυντικός οργανισμός στον οποίο μετείχαν οι ΕΣΣΔ, Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Τσεχοσλοβακία, Ουγγαρία, Πολωνία, και Ανατολική Γερμανία.

²¹ Εάν οι σοβιετικές δυνάμεις στην Κούβα μπορούσαν να καταρρίψουν, ένα αμερικανικό αεροσκάφος αναγνώρισης με προηγμένο πύραυλο επιφανείας-αέρα, δεν υπήρχε καμία εγγύηση ότι

δυνάμεις επιφυλακτικές, αυξάνοντας ταυτόχρονα την αίσθηση της στρατηγικής απειλής.

Η εμφάνιση των πυρηνικών όπλων, έκανε τον κίνδυνο του πολέμου μεταξύ οποιωνδήποτε από τις μεγάλες δυνάμεις λιγότερο πιθανό καθώς αυξάνονταν σημαντικά ο κίνδυνος ολιστικών καταστροφικών συνεπειών. Η χρήση του πολέμου ως μέσου εξασφάλισης της συντριπτικής ήττας ενός εχθρού ήταν περισσότερο ρητορική, παρά μια πολιτική πραγματικότητα. Μέσα σε πέντε χρόνια από το τέλος τόσο του πρώτου όσο και του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου, η ηττημένη Γερμανία διαπραγματευόταν με τους πρώην εχθρούς της σχεδόν ισοδύναμα. Όμως, η προθυμία να πάει κανείς στον πόλεμο, να κινητοποιήσει τις κοινωνίες²² για να πολεμήσει με τεράστιο ανθρώπινο κόστος για αβέβαια πλεονεκτήματα, δεν επανεμφανίστηκε. Αντ' αυτού εμφανίσθηκε, ένα πρότυπο σχηματισμού συμμαχιών, ο διπλωματικός ελιγμός, ο πόλεμος δια αντιπροσώπων.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο Ψυχρός Πόλεμος τερματίστηκε ως αποτέλεσμα της αποτυχίας της σοβιετικής οικονομίας. Ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ πίστευε ότι η ΕΣΣΔ δεν θα μπορούσε πλέον να ανταπεξέλθει σε ανταγωνισμό με τη δυτική συμμαχία σε όλα τα επίπεδα προσπαθώντας παράλληλα να αναδιαρθρώσει τη δική της οικονομία. Η κατάρρευση της σοβιετικής εξουσίας στη διεθνή σκηνή οδήγησε με

δεν θα μπου στον πειρασμό να χρησιμοποιήσουν τα πυρηνικά όπλα με τα οποία ήταν εξοπλισμένες.

²² Στο σημείο αυτό αξίζει να γίνει μια σύντομη αναφορά στον κοινωνικό χαρακτήρα του πολέμου. Η έννοια του κοινωνικού χαρακτήρα του πολέμου πρωτίστως ακουμπά την αρχή ότι ο πόλεμος είναι η συνέχιση της πολιτικής με άλλα μέσα. Η έννοια πατά στην τρισυπόστατη αντίληψη της ύπαρξης του πολέμου σύμφωνα με τον Θουκυδίδη ότι οι βασικοί λόγοι που ένας πόλεμος δημιουργείται είναι ο φόβος η τιμή και το συμφέρον. Εφαρμογή στη διάσταση του κοινωνικού χαρακτήρα του πολέμου έχει η διάσταση του συμφέροντος. Κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί σε ένα έθνος το δικαίωμα να αγωνιστεί με όλες του τις δυνάμεις για το συμφέρον του αναφέρει ο Κονδύλης. Η έννοια του συμφέροντος δεν μπορεί να αποτιμηθεί με αξιολογικές προσεγγίσεις ως προς την εφαρμογή μιας πολεμικής διαδικασίας. Αφορά τον επηρεασμό που έχει ο πόλεμος στην ισορροπία ισχύος. Είναι διάσταση του ατόμου που μπορεί να πάρει συλλογικές διαστάσεις. Δεύτερο σημείο είναι η διάσταση της τιμής. Από τη στιγμή που περνάμε στο πλαίσιο της νεωτερικότητας και από τη στιγμή που οι στρατοί περνούν από τη φάση της μετοχικής τους ύπαρξης στη φάση των εθνικών κληρωτών στρατών, η έννοια της τιμής παύει να απασχολεί την κορυφή του κράτους και λαμβάνει περαιτέρω ένταση. Ιδιωτικοποιείται και εμβαθύνεται μέσα από τον τρόπο με τον οποίο η έννοια της τιμής περνά μέσα από τα κοινωνικά φίλτρα. Η διαδικασία της μετάβασης του πολέμου από το μη κοινωνικό χαρακτήρα εξέλιξης αυτού όταν ο πόλεμος αποτελεί ένα σημείο επίλυσης διαφορών στο ανώτερο επίπεδο πχ επίλυση διαφορών βασιλέων Μοναρχών στο επίπεδο της νεωτερικότητας συνίσταται στο σημείο όπου ο πόλεμος πλέον μέσω των μηχανισμών που δημιουργεί η εσωτερική νομιμοποίηση κάνουν την κοινωνία να ενστερνιστεί τα αίτια του πολέμου ως μία δική της συνθήκη ένα δικό της ζήτημα, όπου η αρχή της υπερηφάνειας, της τιμής, της αίσθησης του κοινωνικού πάθους εγείρονται τότε ο πόλεμος αποκτά πολύ μεγαλύτερη ένταση και πάθος, και για να επιλυθεί αρχίζει να ξεγλιστρά από τα χέρια αυτά που χειρίζονται την πολεμική διαδικασία (Σ. Λίτσας, 2010).

γοργό ρυθμό και στην κατάρρευση του Κομμουνισμού στα περισσότερα κράτη στα οποία είχε επικρατήσει²³.

Εξηγώντας την Ειρήνη κατά τη Διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου

Η ειρήνη της μεταπολεμικής εποχής προέκυψε λόγω της διπολικής κατανομής ισχύος²⁴, της ισότητας στη στρατιωτική δύναμη μεταξύ αυτών των δύο πόλων²⁵ και της εμφάνισης πυρηνικών όπλων, η οποία αναβάθμισε σημαντικά τη βία του πολέμου, καθιστώντας την αποτροπή²⁶ πολύ πιο ισχυρή. Αυτοί οι παράγοντες είναι πτυχές του χαρακτήρα της στρατιωτικής ισχύος και της κατανομής της μεταξύ των κρατών. Έτσι τα κλειδιά για τον πόλεμο και την ειρήνη βρίσκονται περισσότερο στη δομή (δηλαδή στην κατανομή ισχύος) του διεθνούς συστήματος παρά στη φύση των μεμονωμένων κρατών²⁷. Η κύρια αιτία του προβλήματος είναι η άναρχη φύση του διεθνούς συστήματος²⁸. Στην αναρχία δεν υπάρχει κυρίαρχο κράτος που να προστατεύει τα κράτη το ένα από το άλλο. Ως εκ τούτου κάθε κράτος αντιμετωπίζει συνεχώς τη πιθανότητα ένα άλλο κράτος να χρησιμοποιήσει δύναμη για να το βλάψει ή να το κατακτήσει. Η επιθετική στρατιωτική δράση είναι πάντα μια απειλή σε όλες τις δομές του συστήματος. Η αναρχία έχει δύο συνέπειες. Πρώτον, δεν υπάρχει εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών. Δεύτερον, κάθε κράτος πρέπει να εγγυηθεί τη δική

²³ Διατηρήθηκε ο Κομμουνισμός στην Κίνα, στην οποία όμως μετασηματίστηκε οικονομικά.

²⁴ Σύμφωνα με τον Waltz «η κατανομή της ισχύος δεν αφορά την ιδιότητα ισχύος του μεμονωμένου παράγοντα, αλλά είναι έννοια συστημικού επιπέδου και εκφράζει το πώς η ισχύς κατανέμεται μεταξύ των παραγόντων.» (Κουσκουβέλης, 2010)

²⁵ Ο Θουκυδίδης σημειώνει «Γιατί δεν ήταν δυνατόν χωρίς ισοδύναμη στρατιωτική ετοιμότητα να μετέχουν ίδια και όμοια στις κοινές διαβουλεύσεις των συμμάχων» (Κουσκουβέλης, 2010)

²⁶ Σύμφωνα με τον καθηγητή κ. Κουσκουβέλη «Η κατοχή πυρηνικών όπλων εκφράζει την υπέρτατη επιθετικότητα. Δεν συνεπάγεται όμως και επίθεση, καθώς μπροστά στην καταστροφικότητα της πιθανής χρήσης τους όλοι διστάζουν. Έτσι λόγω της καταστροφικότητάς τους η προοπτική της νίκης εναντίον ενός αντιπάλου που κατέχει και αυτός πυρηνικά καθίσταται αβέβαιη αν και ουσιαστικά αδύνατη. Το κόστος ενός πολέμου με πυρηνικά προοιωνίζεται τεράστιο και δεν είναι αποδεκτό. Τα πυρηνικά αποτρέπουν τον πόλεμο στρέφοντας την ίδια τη θέληση για πόλεμο εναντίον αυτών που τον επιδιώκουν. Ταυτόχρονα τα πυρηνικά διαιωνίζονται από την ελπίδα αποφυγής του πολέμου, χωρίς όμως και να δημιουργούν την αίσθηση της βεβαιότητας για την παγκόσμια ασφάλεια.» (Κουσκουβέλης, 2000)

²⁷ Σύμφωνα με τον Mearsheimer (και τον επιθετικό ρεαλισμό που πρεσβεύει και είναι και ο δημιουργός της εν λόγω θεωρίας των διεθνών σχέσεων) «τα κράτη εξωθούνται να ανταγωνίζονται για ισχύ λόγω της Δομής του συστήματος και η ισχύ που θέλουν είναι τόση όση μπορούν να αποκτήσουν. Τα κράτη μεγιστοποιούν τη σχετική τους ισχύ, έχοντας την ηγεμονία ως τελικό τους σκοπό» (J. Mearsheimer, 2007).

²⁸ Το διεθνές σύστημα είναι αποκεντρωμένο και άναρχο και η διεθνής πολιτική είναι «πολιτική εν απουσία κυβέρνησης». Ο οποιοσδήποτε ρόλος εξουσίας, θέσης ή ρόλου του κράτους στο διεθνές σύστημα είναι απόρροια συγκεκριμένης κατανομής ισχύος. Εντούτοις στο άναρχο διεθνές σύστημα και τάξη υπάρχει και εκφάνσεις οργάνωσης, παρά το ότι δεν υπάρχει κάποιο κράτος ή επίσημος θεσμός που να τα επιβάλλει (Κουσκουβέλης, 2010).

του επιβίωση²⁹, καθώς κανένας άλλος παράγοντας δεν θα το κάνει. Όλα τα άλλα κράτη είναι δυνητικές απειλές και δεν υπάρχουν διεθνείς παράγοντες που να είναι σε θέση να επιβάλουν την τάξη ή να τιμωρήσουν τους ισχυρούς. Τα κράτη προσπαθούν να επιβιώσουν στο άναρχο διεθνές σύστημα, μεγιστοποιώντας την ισχύ τους σε σχέση με τα άλλα κράτη και αναζητούν ευκαιρίες για την αποδυνάμωση των πιθανών αντιπάλων τους (J. Mearsheimer, 1990).

Αυτός ο ανταγωνιστικός κόσμος είναι ειρηνικός όταν είναι προφανές ότι το κόστος ενός πολέμου είναι υψηλότερο από τα οφέλη. Δύο πτυχές της στρατιωτικής ισχύος βρίσκονται στο επίκεντρο αυτής της δομής κινήτρων: η κατανομή της ισχύος μεταξύ των κρατών και η φύση της στρατιωτικής ισχύος που είναι διαθέσιμη σε αυτά. Η κατανομή της ισχύος μεταξύ των κρατών δείχνει πώς καλά δομημένες πολιτείες είναι δυνατό να επιδείξουν επιθετικότητα ακόμα και εάν άλλα κράτη είναι σε θέση να ελέγξουν την επιθετικότητά τους. Αυτή η κατανομή είναι συνάρτηση του αριθμού των πόλων του συστήματος και της σχετικής ισχύος τους. Η φύση της στρατιωτικής ισχύος επηρεάζει άμεσα το κόστος, τους κινδύνους και τα οφέλη από έναν πόλεμο. Εάν τα διαθέσιμα στρατιωτικά όπλα εγγυώνται ότι ο πόλεμος θα είναι πολύ καταστρεπτικός είναι πιο πιθανό να αποθαρρυνθούν από το κόστος του πολέμου. Εάν τα διαθέσιμα όπλα ευνοούν την άμυνα από την επίθεση τότε οι επιτιθέμενοι είναι πιο πιθανό να αποθαρρυνθούν, και έτσι όλα τα κράτη να νιώθουν λιγότερο την ανάγκη να επιδεικνύουν επιθετικότητα, δεδομένου ότι απολαμβάνουν μεγαλύτερη ασφάλεια. Επίσης εάν τα διαθέσιμα όπλα τείνουν να εξισώνουν τη σχετική ισχύ των κρατών τότε οι επιτιθέμενοι αποθαρρύνονται από τον πόλεμο (Mearsheimer 1990).

²⁹ Η επιβίωση του κράτους στο άναρχο και ανταγωνιστικό διεθνές σύστημα έχει να κάνει με τη εσωτερική και εξωτερική ενδυνάμωσή(ή εξισορρόπηση) του. Σύμφωνα με τον καθηγητή κ. Κουσκουβέλη: «Με τον όρο «εσωτερική» εξισορρόπηση περιγράφονται οι προσπάθειες μίας δύναμης να αναβαθμίσει τις αμυντικές ικανότητές της με την εντατικοποίηση της εκμετάλλευσης των εγχώριων παραγόντων ισχύος. Αντιθέτως, η εξωτερική εξισορρόπηση αφορά τη διαμόρφωση συμμαχιών με σκοπό την αναβάθμιση της ισχύος μέσα από τη συνεργασία και τη συγκέντρωση πόρων πολλών κρατών με κοινές αμυντικές ανάγκες. Η εσωτερική εξισορρόπηση αποτελεί τη στρατηγική -ορισμό του άναρχου διεθνούς συστήματος. Σε ένα σύστημα το οποίο βασίζεται στην αυτοβοήθεια (self-help system) το βασικότερο μέλημα ενός κράτους είναι η αυτόνομη εξασφάλιση στρατιωτικής ισχύος που σκοπό έχει την προστασία της ανεξαρτησίας του. Η εσωτερική εξισορρόπηση σπανίως είναι το μόνο μέσο επιβίωσης στο διεθνές σύστημα. Συνδυάζεται τις περισσότερες φορές με μία στρατηγική προσέγγισης και συνεργασίας με άλλα κράτη που αντιμετωπίζουν τις ίδιες απειλές και ενώνονται από το κοινό συμφέρον. Ως «εξωτερική» εξισορρόπηση ορίζεται η απορρέουσα από την ισορροπία της ισχύος προσπάθεια συνεργασίας των κρατών, να συνασπίζονται δηλαδή απέναντι στην απειλή που προβάλλει ένα άλλο ισχυρότερο ή και ηγεμονικό κράτος» (Κουσκουβέλης, 2010).

Ένα διπολικό σύστημα είναι πιο ειρηνικό για τρεις κύριους λόγους. Πρώτον, ο αριθμός των συγκρούσεων είναι μικρότερος, αφήνοντας λιγότερες πιθανότητες για πόλεμο. Δεύτερον, επειδή οι ανισοροπίες της ισχύος³⁰ είναι λιγότερες και συνεπώς πιο εύκολα αποφεύγονται. Τρίτον, οι προοπτικές αποτροπής είναι μεγαλύτερες. Σε ένα διπολικό σύστημα κυριαρχούν δύο μεγάλες δυνάμεις. Οι μικρότερες Δυνάμεις είναι δύσκολο να παραμείνουν ανεξάρτητες, επειδή οι Μεγάλες Δυνάμεις απαιτούν υπακοή. Ως αποτέλεσμα, οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες να πιέζονται για να διατηρήσουν τη δική τους αυτονομία. Σε ένα πολυπολικό σύστημα, αντίθετα, κυριαρχούν τρεις ή περισσότερες Μεγάλες Δυνάμεις. Οι μικρές δυνάμεις σε ένα τέτοιο σύστημα έχουν σημαντική ευελιξία όσον αφορά τις συμμαχίες που μπορούν να επιλέξουν. Η ακριβής μορφή ενός πολυπολικού συστήματος μπορεί να ποικίλλει σημαντικά, ανάλογα με τον αριθμό των μεγάλων και των μικρών δυνάμεων και τη γεωγραφική τους κατανομή.

Σε ένα διπολικό σύστημα μπορεί να ξεσπάσει πόλεμος μόνο όταν δύο Μεγάλες Δυνάμεις συναγωνίζονται μεταξύ τους και οι μικρές δυνάμεις δεν είναι σε θέση να επιτεθούν η μία στην άλλη. Ένα πολυπολικό σύστημα έχει πολλές πιθανές καταστάσεις σύγκρουσης. Ως εκ τούτου, ο πόλεμος είναι πιο πιθανός σε ένα πολυπολικό σύστημα από ένα διπολικό. Η σύγκρουση σε έναν πολυπολικό κόσμο που περιλαμβάνει μόνο μικρές δυνάμεις ή μόνο ένα σημαντικό πόλο δεν είναι πιθανό να είναι τόσο καταστροφική όσο μια σύγκρουση μεταξύ δύο σημαντικών πόλων. Ωστόσο, οι τοπικοί πόλεμοι τείνουν να διευρύνονται και να κλιμακώνονται και ως εκ τούτου υπάρχει πάντα μια πιθανότητα ένας μικρός πόλεμος να προκαλέσει μια γενικευμένη σύγκρουση. Επιπρόσθετα η αποτροπή είναι πιο δύσκολη σε έναν πολυπολικό κόσμο επειδή η ισχύς δεν είναι ισοροπημένη και οι ισχυροί είναι δύσκολο να αποθαρρυνθούν. Οι ανισοροπίες ισχύος μπορούν να οδηγήσουν σε σύγκρουση με δύο τρόπους. Πρώτον δύο κράτη που είναι σύμμαχοι μπορούν να επιτεθούν σε ένα τρίτο κράτος. Δεύτερον, μια Μεγάλη Δύναμη μπορεί όταν «ενοχλείται» από μια πιο αδύναμη να χρησιμοποιήσει την ισχύ της για να την πειθαναγκάσει³¹ ή να τη νικήσει.

³⁰ «Η «ισοροπία της ισχύος» εννοούμε εδώ αυτό που εννοούσε ο Vattel: «Μια κατάσταση των πραγμάτων τέτοια, που καμιά δύναμη να μην είναι σε θέση υπεροχής, ώστε να μπορεί να επιβάλει τον νόμο στις άλλες». Όταν χρησιμοποιούμε τον όρο, εννοούμε συνήθως τη στρατιωτική ισχύ, μπορεί όμως να εννοούμε και άλλα είδη ισχύος στην παγκόσμια πολιτική. Η κατάσταση των πραγμάτων για την οποία μιλά ο Vattel μπορεί να πραγματοποιηθεί με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους» (BULL, 2001).

³¹ Ο πειθαναγκασμός ορίζεται ως η δυνατότητα επίτευξης των στόχων ή πρόκλησης βλάβης χωρίς την άσκηση «ωμής βίας» (brute force). Ο πειθαναγκασμός είναι η χρησιμοποίηση της βίας

Παράγοντες όπως η γεωγραφία ή η συνεργασία μπορούν να εξαφανιστούν κατά τη διάρκεια ενός πολέμου, αλλά εμφανίζονται σε περιόδους ειρήνης, και μπορούν να προκαλέσουν την αποτυχία αποτροπής, ακόμη και όταν ένας αποτελεσματικός συνασπισμός καταφέρει να νικήσει τον επιτιθέμενο στο πεδίο της μάχης.

Ένα διπολικό σύστημα είναι ανώτερο από ένα πολυπολικό σύστημα σε όλες τις διαστάσεις. Τα κράτη μπορούν να επιτύχουν ισορροπία είτε με εσωτερικά μέσα - στρατιωτική ενδυνάμωση - είτε με εξωτερικά μέσα - διπλωματία και συμμαχίες. Τα εσωτερικά μέσα είναι πληρέστερα υπό κρατικό έλεγχο, επομένως είναι πιο αποτελεσματικά, και είναι πιο σίγουρο ότι θα παράγουν πραγματική ισορροπία. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι προσπάθειες για εξισορρόπηση με διπλωματικές μεθόδους - γεωγραφικές επιπλοκές και δυσκολίες συντονισμού-παρακάμπτονται. Τέλος, ο λανθασμένος υπολογισμός είναι λιγότερο πιθανός απ' ό,τι σε έναν πολυπολικό κόσμο. Τα κράτη είναι λιγότερο πιθανό να υπολογίσουν λάθος τα υπόλοιπα, επειδή οι κανόνες με τον κύριο αντίπαλο καθίστανται σαφείς με την πάροδο του χρόνου, οδηγώντας αμφότερα τα μέρη να αναγνωρίσουν τα όρια πέραν των οποίων δεν μπορούν να κινηθούν. Τα κράτη επίσης δεν μπορούν να υπολογίσουν λανθασμένα την ιδιότητα του μέλους του αντίπαλου συνασπισμού, δεδομένου ότι κάθε πλευρά αντιμετωπίζει μόνο έναν κύριο εχθρό. Η απλότητα αναπαράγει βεβαιότητα και η βεβαιότητα ενισχύει την ειρήνη (Mearsheimer, 1990).

Η Συμβολή της Πυρηνικής Αποτροπής στην Ειρήνη κατά τη Διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου

Η αποτροπή είναι ισχυρή όταν το κόστος και ο κίνδυνος του πολέμου είναι μεγάλος. Όσο περισσότερο καταστροφική είναι η προοπτική του πολέμου, τόσο λιγότερο πιθανό είναι να συμβεί. Η αποτροπή είναι επίσης πιο ισχυρή όταν η κατάκτηση είναι πιο δύσκολη τότε οι επιτιθέμενοι είναι πιο πιθανό να αποθαρρύνονται από τη ματαιότητα της επέκτασης και τα κράτη να αισθάνονται λιγότερο υποχρεωμένα να αυξήσουν την ασφάλειά τους. Τα πυρηνικά όπλα ευνοούν την ειρήνη καθώς είναι όπλα μαζικής καταστροφής και θα προκαλούσαν σημαντικές απώλειες εάν

κατά λανθάνοντα τρόπο με σκοπό τον επηρεασμό των αποφάσεων του αντιπάλου. Συνεπώς, η επιτυχημένη άσκηση του πειθαναγκασμού ως επιλογής στις διεθνείς σχέσεις εξαρτάται από τη μη προσφυγή στον πόλεμο. Παρ' όλα αυτά ο πειθαναγκασμός ως θεωρία και πρακτική έχει υποστεί ποικίλες μετατροπές, με αποτέλεσμα να έχει περιλάβει και τακτικές οι οποίες προϋποθέτουν την άσκηση «ελεγχόμενης» βίας. (Κουσκουβέλης, 2010)

χρησιμοποιηθούν. Επιπλέον, εάν τα πυρηνικά οπλοστάσια των δύο πλευρών είναι ασφαλή από την επίθεση, τότε είναι δυνατή η αμοιβαία ικανότητα αντιπoinών [αμοιβαία ασφαλής καταστροφή ή Mutual(Iy) Assured Destruction (MAD)³²]. Συνεπώς τα πυρηνικά όπλα καθιστούν την κατάκτηση δυσκολότερη καθώς δίνει πλεονεκτήματα στους αμυνόμενους, επειδή εκτιμούν την ελευθερία τους περισσότερο από ότι οι επιτιθέμενοι. Έτσι τα πυρηνικά όπλα συμβάλλουν στην ισχυρή αποτροπή καθώς εγγυώνται υψηλό κόστος και είναι πιο χρήσιμα για αυτοάμυνα παρά για επιθετικότητα.

Επιπλέον, τα πυρηνικά όπλα επηρεάζουν τον βαθμό ισορροπίας στο διεθνές σύστημα. Συγκεκριμένα, η κατάσταση που δημιουργήθηκε από τη MAD ενισχύει την ειρήνη καθώς μετακίνησε τις σχέσεις μεταξύ των κρατών προς την ισορροπία. Τα κράτη που διαθέτουν πυρηνικά όπλα έχουν ισχυρή αποτροπή, ακόμη και αν τα πυρηνικά τους οπλοστάσια ποικίλλουν πολύ στο μέγεθος, με την προϋπόθεση τα πυρηνικά οπλοστάσια των δύο πλευρών είναι ασφαλή από την επίθεση. Τέλος, η MAD ενισχύει επίσης την ειρήνη ενισχύοντας τη σχετική ισχύ των κρατών και των συνασπισμών. Τα κράτη μπορούν ακόμα να υπολογίσουν σωστά τις προθέσεις των άλλων, δεδομένου ότι οι πυρηνικές δυνατότητες είναι συγκεκριμένες. Ως εκ τούτου, τα λάθη κατά την αξιολόγηση αυτών των ειδικών χαρακτηριστικών έχουν πολύ μικρή επίδραση. Σφάλματα στην πρόβλεψη της συμμετοχής σε συμμαχίες πολέμου επίσης έχουν μικρότερες επιπτώσεις, καθώς απρόβλεπτες προσθήκες ή αφαιρέσεις από τέτοιου είδους ενέργειες αυτές δεν θα επηρεάσουν τα αποτελέσματα του πολέμου παρά μόνο εάν δημιουργήσουν τεράστια αλλαγή στην πυρηνική ισορροπία - αρκετά ώστε να δώσει στη μια πλευρά αξιολογημένη πυρηνική υπεροχή (Mearsheimer, 1990).

Το διεθνές σύστημα άλλαξε από πολυπολικό σε διπολικό μετά το 1945. Σε αυτό συνέβαλλαν τρεις παράγοντες: η πλήρης καταστροφή της γερμανικής ισχύος, η

³² Ως «βέβαιη αμοιβαία καταστροφή» περιγράφεται η κατάσταση κατά την οποία οι δύο πλευρές διαθέτουν το επίπεδο εκείνο των πυρηνικών δυνάμεων με το οποίο μπορούν να καταστρέψουν σε πολύ μεγάλο βαθμό η μία την άλλη, ακόμη και αν η μία από τις δύο έχει δεχθεί πρώτη την πυρηνική επίθεση της δεύτερης. Οι ΗΠΑ και οι ΕΣΣΔ με τη διαρκή αύξηση των στρατηγικών όπλων έφθασαν στη δεκαετία του 1960 σε μία κατάσταση «βέβαιης αμοιβαίας καταστροφής». Ωστόσο η κατάσταση αυτή δεν προέκυψε αμέσως. Πέρασε από διαφορετικά στάδια τα οποία αντανάκλωνται από τα διαδοχικά δόγματα της αμυντικής πολιτικής γενικότερα και ειδικότερα της πυρηνικής στρατηγικής (Κουσκουβέλης, 2000).

ανάπτυξη της σοβιετικής ισχύος και η μόνιμη αμερικανική παρουσία στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο. Η αποδυνάμωση του Γερμανικού Ράιχ ολοκληρώθηκε με τη συμμαχική κατοχή και τη διαίρεση σε δύο χώρες την Ανατολική και η Δυτική Γερμανία. Αυτή η μείωση της γερμανικής ισχύος, σε συνδυασμό με τη φυσική παρουσία αμερικανικής και σοβιετικής στρατιωτικής δύναμης στην καρδιά της Ευρώπης, εξάλειψε την απειλή της γερμανικής επιθετικότητας. Εν τω μεταξύ, η Σοβιετική Ένωση επέκτεινε τη δύναμή της προς τα δυτικά, καθιστώντας την κυρίαρχη δύναμη στην Ήπειρο και μία από τις δύο ισχυρότερες δυνάμεις στον κόσμο. Η διπολικότητα αποτελεί έναν ακόμα λόγο για την επικράτηση της ειρήνης κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Ο διπολισμός έδωσε λιγότερα περιθώρια για εσφαλμένο υπολογισμό τόσο της αποφασιστικότητας όσο και της ικανότητας των αντιπάλων. Κατά τα πρώτα δεκαπέντε χρόνια του Ψυχρού Πολέμου, δεν είχαν ακόμη καθιερωθεί κανόνες, προκαλώντας αρκετές σοβαρές κρίσεις. Ωστόσο, με την πάροδο του χρόνου, κάθε πλευρά κέρδισε μια σαφή αίσθηση του πόσο μακριά θα μπορούσε να προωθήσει τα συμφέροντά της. Η απουσία σοβαρών κρίσεων κατά τη διάρκεια 1963-90 οφειλόταν εν μέρει στην ανάπτυξη τέτοιων συμφωνιών για τα δικαιώματα και των δύο πλευρών. Το διπολικό σύστημα σήμαινε ότι τα δύο κράτη παρέμειναν αντίπαλοι για μεγάλο χρονικό διάστημα, δίνοντάς τους χρόνο να μάθουν πώς να διαχειριστούν τη σύγκρουσή τους χωρίς πόλεμο (Mearsheimer, 1990).

Συμπερασματικά τα πυρηνικά όπλα διαδραμάτισαν βασικό ρόλο στην αποτροπή του πολέμου μετά το Β' ΠΠ. Οι πολιτικές ελίτ και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού αναγνώρισαν γρήγορα ότι τα πυρηνικά όπλα ήταν εξαιρετικά καταστροφικά και ότι η ευρεία χρήση τους θα προκαλούσε άνευ προηγουμένου καταστροφή. Επιπλέον, συνειδητοποίησαν ότι ο συμβατικός πόλεμος θα μπορούσε να κλιμακωθεί προς το πυρηνικό επίπεδο και είχαν βασίσει τη στρατηγική του NATO σε αυτή την πραγματικότητα. Οι σοβιετικοί ηγέτες από τη δική τους πλευρά αναγνώρισαν επίσης τα φρικτά αποτελέσματα ενός πυρηνικού πολέμου. Ορισμένοι Σοβιετικοί στρατιωτικοί αξιωματούχοι ισχυρίζονταν ότι η νίκη ήταν δυνατή σε έναν πυρηνικό πόλεμο, αλλά ακόμη αναγνώριζαν ότι μια τέτοια νίκη θα ήταν πύρρειος. Οι Σοβιετικοί αργότερα έδωσαν περισσότερες πιθανότητες να ελέγξουν έναν συμβατικό πόλεμο, αλλά εξακολουθούσαν να αναγνωρίζουν ότι είναι πιθανή η κλιμάκωση σε πυρηνικό πόλεμο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΡΕΑΣ

1.1 ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΟΥΣΕΙΣ

Γενικά

Η πρώτη διαμάχη των δύο υπερδυνάμεων στα μέσα του εικοστού αιώνα αποτελεί ο Πόλεμος της Κορέας. Ένας πόλεμος ξεχασμένος από πολλούς μελετητές αν και σηματοδοτεί την έναρξη του Ψυχρού Πολέμου. Από το 1945, μόνο η πυρηνική κρίση της Κούβας έχει δημιουργήσει μεγαλύτερο κίνδυνο πυρηνικού πολέμου μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων. Η Κορέα παραμένει η μόνη σύγκρουση από το 1945, στην οποία οι Ένοπλες Δυνάμεις δύο μεγάλων δυνάμεων, το μέγεθος της Κίνας προσδίδει αυτόν τον τίτλο, συναντήθηκαν στο πεδίο της μάχης.

Πολλοί στη Δύση θα ήθελαν να ξεχάσουν τον Πόλεμο στην Κορέα λόγω του αδιεξόδου, που βρέθηκαν μετά το πέρας αυτού, ωστόσο ο χαρακτήρας των πρωταγωνιστών του πολέμου, κυρίως από την πλευρά των ΗΠΑ, οι διαδοχικές στρατιωτικές δράσεις αλλά και το πλήθος των στρατιωτικών κινήσεων μικρότερης κλίμακας αποτελούν στοιχεία που δείχνουν ότι ο εν λόγω πόλεμος αξίζει προσοχής. Η Κορέα αξίζει να εξεταστεί προσεκτικά καθώς αποτέλεσε την «πρόβα» για τον επακόλουθο πόλεμο στο Βιετνάμ και πολλά από τα συστατικά του εν λόγω πολέμου ήταν ήδη ορατά στην Κορέα, όπως η πολιτική δυσκολία διατήρησης ενός αυταρχικού καθεστώτος, το πρόβλημα δημιουργίας ενός αξιόπιστου στρατού σε μια διεφθαρμένη κοινωνία, η υποτίμηση της εξουσίας ενός ασιατικού κομμουνιστικού στρατού. Όπως αναφέρει και ο Max Hastings «Πολλοί από τους επαγγελματίες στρατιώτες των ΗΠΑ που υπηρέτησαν κάτω από τον MacArthur ή τον Ridgway το έκαναν αργότερα κάτω από τον Westmoreland ή τον Abrams στον πόλεμο του Βιετνάμ. Όσοι θυμούνται τον πόλεμο του 1950-53, είναι εντυπωσιακό το πόσο συχνά αναγκάζονται να αντικαταστήσουν το «Βιετνάμ» με την «Κορέα» στη ομιλία τους» (Hastings 1987).

Εικόνα 1: Η Χερσόνησος της Κορέας

Στον Πόλεμο στην Κορέα τα Ηνωμένα Έθνη ή πιο ρεαλιστικά οι ΗΠΑ ανέπτυξαν μια τεράστια δύναμη για να νικήσουν το μαζικό στρατό των αντιπάλων και ως εκ τούτου πολλά ήταν τα διδάγματα για αμφότερα τα στρατόπεδα. Για παράδειγμα μελέτες του Υπουργείου Άμυνας των ΗΠΑ έδειξαν ότι κατά την διάρκεια του πολέμου στην Κορέα, όπως ακριβώς και κατά τη διάρκεια του Β ΠΠ, οι χαμηλότερες κοινωνικοοικονομικές ομάδες των ΗΠΑ «σήκωσαν» το κύριο βάρος του πολέμου και κυρίως τη στελέχωση των Μονάδων του Πεζικού. Στην Κορέα, οι κομμουνιστές είχαν την ευκαιρία να μάθουν πολλά για τα όρια της δυτικής υπομονής και τις δυσκολίες διατήρησης του λαϊκού ενθουσιασμού.

Αυτός ο πόλεμος έχει τις ρίζες του στη βορειοανατολική Κίνα (ή Μαντζουρία όπως ονομάστηκε) και στην επιθετικότητα της Ιαπωνίας το 1931. Οι φιλοδοξίες της Ιαπωνίας να αποικίσουν την Κορέα συνέπεσαν με την άνοδο της Ιαπωνίας ως την πρώτη σύγχρονη μεγάλη δύναμη στην Ασία. Η εξέγερση των αγροτών στην Κορέα,

προκάλεσε την παρέμβαση της Ιαπωνίας και τον πόλεμο με την Κίνα το 1894 την οποία και νίκησε ένα χρόνο αργότερα. Μετά από μια ακόμη δεκαετία αντιπαλότητας για την Κορέα, η Ιαπωνία νίκησε την τσαρική Ρωσία τόσο στη θάλασσα όσο και στην στεριά, εκπλήσσοντας τον κόσμο. Η Κορέα έγινε ένα ιαπωνικό προτεκτοράτο το 1905 και αποικία το 1910, με την ευλογία όλων των μεγάλων δυνάμεων και ιδιαίτερα των Ηνωμένων Πολιτειών (ο Πρόεδρος Theodore Roosevelt θαύμαζε τις δεξιότητες και τη «νοημοσύνη» των ηγετών της Ιαπωνίας και πίστευε ότι θα οδηγούσε την Κορέα σε νεωτερικότητα.). Ωστόσο, η Κορέα είχε περισσότερες από τις προϋποθέσεις για δημιουργία κράτους καθώς οι κάτοικοι είχαν κοινή εθνικότητα, γλώσσα και πολιτισμό και αναγνωρισμένα εθνικά σύνορα από τον δέκατο αιώνα³³. Η Ιαπωνία μετά το 1910 αντικατέστησε την ιαπωνική κυβερνητική ελίτ με κορεάτες αριστοκράτες, οι περισσότεροι από τους οποίους είτε συνειδητοποίησαν είτε απέρριψαν την εγκαθίδρυση ενός ισχυρού κεντρικού κράτους σε αντικατάσταση της παλιάς κυβέρνησης. Οι Κορεάτες δεν αναγνώρισαν στην Ιαπωνία ευγενείς προθέσεις αντιθέτως την είδαν να απομακρύνει το παλιό καθεστώς τους, να απειλεί την κυριαρχία και την ανεξαρτησία τους, τον εγχώριο εκσυγχρονισμό και πάνω απ' όλα, την εθνική τους αξιοπρέπεια (CUMINGS, 2010).

Ο Πόλεμος στην Κορέα κληρονόμησε μια ιαπωνική-κορεατική εχθρότητα που ξέσπασε κατά τη διάρκεια του πολέμου στη Μαντζουρία, τη δεκαετία του 1930. Η βασική στρατιωτική ιστορία του Πολέμου στην Κορέα (1950-53) διαιρείται σε τρία μέρη: ο πόλεμος για τον Νότο το καλοκαίρι του 1950, ο πόλεμος για τον Βορρά το φθινόπωρο και το χειμώνα του 1950 και η παρέμβαση της Κίνας, η οποία σύντομα οδήγησε σε σταθεροποίηση των μαχών κατά μήκος της σημερινής αποστρατιωτικοποιημένης ζώνης.

³³ Σύμφωνα με τον καθηγητή κ. Κουσκουβέλη «Η έννοια του κράτους δεν ταυτίζεται με την έννοια του έθνους και αντιστρόφως. Υπάρχουν κράτη εθνικά ομοιογενή, όπως σε πολύ μεγάλο βαθμό είναι η Ελλάδα, και κράτη πολυεθνικά, όπως ήταν η Γιουγκοσλαβία ή όπως είναι η Ρωσία, η Κίνα, η Ινδία, οι ΗΠΑ, ο Καναδάς. Υπάρχουν και έθνη τα οποία είναι διασπαρμένα σε διαφορετικά κράτη, όπως, για παράδειγμα, οι Κούρδοι, οι οποίοι κατοικούν σε τρία διαφορετικά κράτη (Τουρκία, Ιράκ και Ιράν), ή έθνη στην Αφρική που είναι διαμοιρασμένα σε διαφορετικά κράτη λόγω του ότι τα σύνορά τους χαράχθηκαν με βάση τα όρια των πρώην αποικιακών κτήσεις. Ως στοιχεία που απαρτίζουν ή χαρακτηρίζουν ένα έθνος αναφέρονται συχνά η κοινή γλώσσα, ο κοινός πολιτισμός, η κοινή θρησκεία και σύμφωνα με ορισμένους η κοινή φυλετική καταγωγή. Ο Ηρόδοτος μιλάει για «το όμαιο, το ομόγλωσσο και το ομόθρησκο». Όμως καθένα από τα αναφερθέντα στοιχεία δεν αποτελεί σήμερα πλέον από μόνο του ούτε ικανή ούτε αναγκαία συνθήκη για τη δημιουργία και τη διατήρηση ενός έθνους.» (Κουσκουβέλης, 2010)

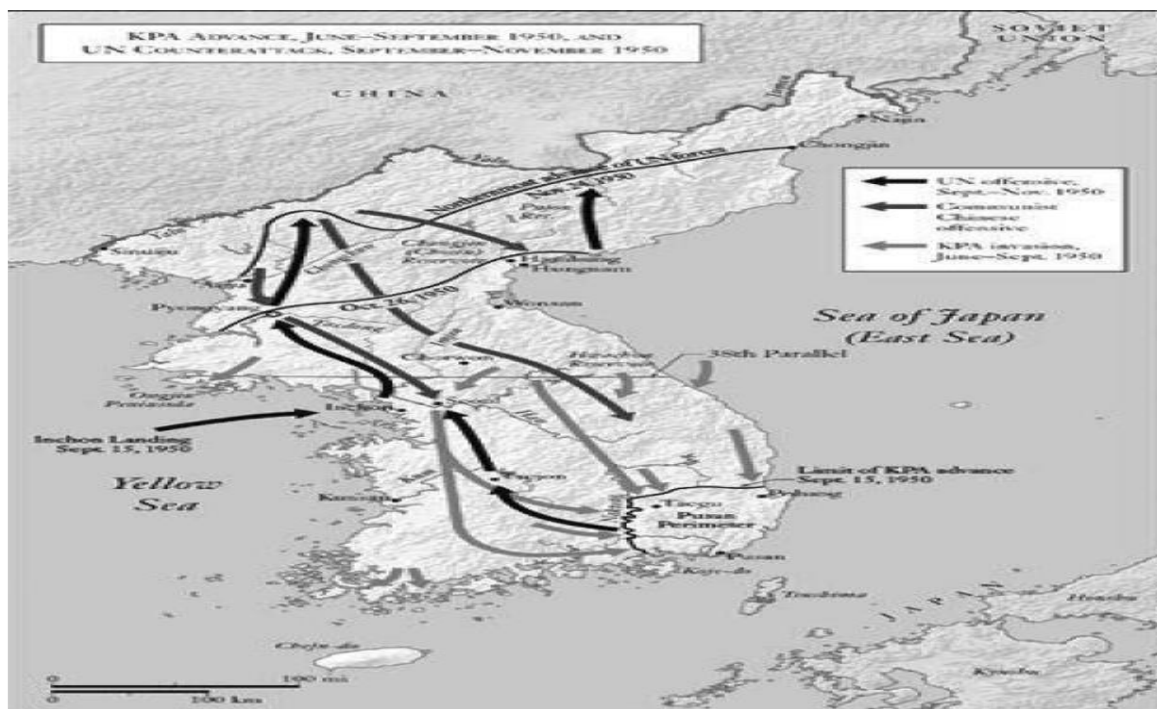
Η Έναρξη του Πολέμου

Ο πόλεμος ξεκίνησε από το απομακρυσμένο, Οηγjin μία Χερσόνησο, βορειο-δυτικά της Σεούλ, τη νύχτα 24-25 Ιουνίου, 1950³⁴. Ορισμένα στοιχεία δείχνουν ότι η επίθεση ξεκίνησε από την 3^η Ταξιαρχία της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κορέας (Βόρεια Κορέα). Άλλα στοιχεία υποστηρίζουν ότι, την ίδια περίπου ώρα, δυνάμεις του Λαϊκού Στρατού της Κορέας στην περιοχή του 38^{ου} παράλληλου βόρεια της πόλης Chogwon επιτέθηκαν στο 1^ο Σύνταγμα της 7^{ης} Μεραρχίας του Στρατού της Δημοκρατίας της Κορέας. Οι πηγές της Νότιας Κορέας δείχνουν ότι στοιχεία του 17^{ου} Συντάγματος επιτέθηκαν στη χερσόνησο Οηγjin και κατέλαβαν την πόλη Haeju, το οποίο ήταν σημαντικό σημείο βόρεια του 38^{ου} παράλληλου. Είτε η εκδοχή ότι οι στρατιώτες του 17^{ου} Συντάγματος κατέλαβαν το Haeju την 25 Ιουνίου, είτε ακόμη η εκδοχή ότι οι μάχες ξεκίνησαν στο Οηγjin, εξακολουθεί να καθιστά ασαφές για το ποιος ξεκίνησε τον πόλεμο, με τα υπάρχοντα στοιχεία να δείχνουν και τις δύο εκδοχές ως ακριβείς χωρίς ωστόσο να υπάρχουν αποδείξεις (CUMINGS, 2010).

Το βράδυ της 27 Ιουνίου το αρχηγείο του Στρατού της Δημοκρατίας της Κορέας μεταφέρθηκε νότια της Σεούλ, χωρίς να ενημερώσουν τους Αμερικανούς συμμάχους τους. Αυτό άφησε τα στρατεύματα να εμπλακούν με τον εχθρό βόρεια της Σεούλ χωρίς επικοινωνίες και πανικόβαλε τόσο τα στρατεύματα όσο και τον άμαχο πληθυσμό. Την επόμενη μέρα τα περισσότερα τμήματα της Δημοκρατίας της Κορέας αποσύρθηκαν νότια της πρωτεύουσας και ανατίναξαν τη γέφυρα του Χαν χωρίς προειδοποίηση, σκοτώνοντας εκατοντάδες που τη διέσχιζαν. Αργότερα εκείνη

³⁴ Αυτό ήταν και το σημείο στο οποίο ξεκίνησαν οι μάχες στα σύνορα τον Μάιο του 1949. Κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού του 1949, η Δημοκρατία της Κορέας (Νότια) είχε αυξήσει τον στρατό σε περίπου 100.000 στρατιώτες, μια δύναμη που ο Βορράς δεν μπορούσε να αντιπαρατάξει μέχρι τις αρχές του 1950. Νωρίτερα, ο μηχανισμός πληροφοριών του Mac Arthur αναγνώρισε συνολικά 74.370 Στρατιωτών του Κορεατικού Λαϊκού Στρατού, με άλλους 20.000 περίπου που ανήκαν στις δυνάμεις Χωροφυλακής στα σύνορα. Ο Στρατός της Δημοκρατίας της Κορέας είχε συνολικά 87.500 στρατιώτες, εκ των οποίων 32.500 στρατιώτες στα σύνορα και 35.000 εντός τριάντα πέντε μιλια από τον 38^ο παράλληλο. Σε αυτά τα δεδομένα δεν ελήφθη υπόψη η εμπειρία του στρατού της Δημοκρατίας της Βόρειας Κορέας (ΔΒΚ) καθώς στρατεύματα είχαν επιστρέψει από τον Κινέζικο εμφύλιο πόλεμο. Η ΔΒΚ είχε επίσης περίπου 150 σοβιετικά άρματα T-34 και μια μικρή αλλά χρήσιμη αεροπορία 70 μαχητικών και 62 ελαφρών βομβαρδιστικών. Μόνο περίπου 20.000 Νότιο-κορεατικά στρατεύματα παρέμειναν στο εσωτερικό το οποίο ήταν το αποτέλεσμα μιας αναδιάταξης προς τα βόρεια προς τον 38^ο παράλληλο στους πρώτους μήνες του 1950. Ο στρατός της ΔΒΚ είχε επίσης αναδιανεμηθεί νότια τον Μάιο και τον Ιούνιο του 1950, αλλά πολλές Μονάδες - τουλάχιστον το ένα τρίτο - δεν γνώριζαν την επικείμενη εισβολή και έτσι δεν κινητοποιήθηκαν για να πολεμήσουν την 25 Ιουνίου ενώ χιλιάδες στρατεύματα εξακολουθούσαν να αγωνίζονται στην Κίνα (Cumings 2010).

την ημέρα ο πρόεδρος Rhee³⁵ μετέβηκε νότια με το ειδικά διαμορφωμένο τρένο. Κατά τη διάρκεια της μάχης για Taejeon υποσχέθηκε να μείνει εκεί και να αγωνιστεί αλλά σύντομα επέστρεψε στο τρένο του, κατευθυνόμενος προς το νοτιοδυτικό λιμάνι του Mokpo, από εκεί στο Pusan, όπου θα μπορούσε να παραμείνει στο εσωτερικό της αμυντικής περιμέτρου. Το ηθικό των στρατιωτών έπεσε και οι πολίτες πανικοβλήθηκαν. Η Σεούλ καταλήφθηκε από μια δύναμη των βόρειων περίπου 37.000 αντρών και μέχρι το τέλος του μήνα οι μισοί στρατιώτες του Στρατού της Δημοκρατίας της Κορέας ήταν νεκροί, αιχμάλωτοι ή αγνοούμενοι. Μόνο δύο Μεραρχίες είχαν τον εξοπλισμό και τα όπλα τους, τα υπόλοιπα (περίπου το 70% του συνόλου) είχαν χαθεί στο πεδίο της μάχης

Εικόνα 2: Οι τακτικές κινήσεις των αντιπάλων από Ιούνιο 1950 έως Νοέμβριο 1950

³⁵ Ο Rhee ήταν ο πρώτος και τελευταίος πρόεδρος της Προσωρινής Κυβέρνησης της Δημοκρατίας της Κορέας από το 1919 έως το 1925 και το 1947 ως το 1948 και εξελέγη Πρόεδρος της Νότιας Κορέας στις προεδρικές εκλογές του 1948. Ο Rhee επέβλεψε τη μεταφορά της εξουσίας από τη στρατιωτική κυβέρνηση του στρατού των Ηνωμένων Πολιτειών στην Κορέα στην κυβέρνηση της Νότιας Κορέας και την ίδρυση της Πρώτης Δημοκρατίας της Κορέας. Ο Rhee υιοθέτησε μια έντονα αντικομμουνιστική και φιλοαμερικανική στάση και οδήγησε τη Νότια Κορέα στον πόλεμο της Κορέας από το 1950 έως το 1953. Ο Rhee θεωρήθηκε ευρέως ως ένας αυταρχικός δικτάτορας και η προεδρία του χαρακτηρίστηκε από τη διαφθορά και την πολιτική καταπίεση. Η δημοτικότητα του Rhee μειώθηκε μετά τον Κορεατικό πόλεμο και παραιτήθηκε τον Απρίλιο του 1960 κατά τη διάρκεια της επανάστασης του Απριλίου. Η παραίτηση του Rhee είχε ως αποτέλεσμα τη μετάβαση στη δεύτερη Δημοκρατία της Κορέας και πέθανε στην εξορία στη Χαβάη το 1965 (Britannica, 2019).

Η Αμερικανική Επέμβαση

Η γρήγορη και ουσιαστικά πλήρη κατάρρευση της αντίστασης στη Νότια Κορέα ενεργοποίησαν τις ΗΠΑ για να εισέλθουν στον πόλεμο. Ο υπουργός εξωτερικών Acheson³⁶ κυριάρχησε στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και σύντομα δεσμεύθηκαν αεροπορικές και χερσαίες δυνάμεις για πόλεμο. Τη νύχτα της 24^{ης} Ιουνίου ο Acheson αποφάσισε να θέσει το ζήτημα της Κορέας στον ΟΗΕ, αφού προηγουμένως είχε ενημερώσει τον Πρόεδρο Truman για τις μάχες που διεξάγονταν. Σε έκτακτες συναντήσεις του Λευκού Οίκου το βράδυ της 25^{ης} Ιουνίου, ο Acheson υποστήριξε την αποστολή στρατιωτικής βοήθειας στη Δημοκρατία της Κορέας κατά την οποία η Πολεμική Αεροπορία των ΗΠΑ θα καλύπτει την εκκένωση των Αμερικανών και την επέμβαση του Έβδομου Στόλου μεταξύ της Ταϊβάν και της ηπειρωτικής Κίνας αποτρέποντας έτσι μια Κινεζική εισβολή. Την 26^η Ιουνίου εγκρίθηκαν από τον Λευκό Οίκο αποφάσεις που δέσμευαν αεροπορικές και ναυτικές δυνάμεις των ΗΠΑ στον Πόλεμο. Η απόφαση για επέμβαση των ΗΠΑ με στρατιωτικές δυνάμεις ήταν απόφαση του Acheson, υποστηριζόμενη από τον πρόεδρο, αλλά η έγκριση είχε ληφθεί και από τα Ηνωμένα Έθνη.

Αξίζει να τονισθεί ότι, η συλλογιστική του Acheson δεν είχε καμιά σχέση με τη στρατηγική αξία της Κορέας, αλλά με το αμερικανικό κύρος και την πολιτική οικονομία: «το κύρος είναι η σκιά που ρίχνεται από την εξουσία», είπε και η Βόρεια Κορέα το κύρος³⁷ των ΗΠΑ το αμφισβήτησαν και διακυβεύονταν η αμερικανική αξιοπιστία. Η Νότια Κορέα ήταν επίσης απαραίτητη για την βιομηχανική αναγέννηση της Ιαπωνίας ως μέρος της στρατηγικής της «μεγάλης ημισελήνου» που συνδέει τη βορειοανατολική Ασία με τη Μέση Ανατολή.

³⁶ Γεννημένος στις 11 Απριλίου 1893, Middletown, Κονέκτικατ, πέθανε στις ΗΠΑ στις 12 Οκτωβρίου 1971, Sandy Spring, Maryland), υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ (1949-53) και σύμβουλος τεσσάρων προέδρων, ο οποίος έγινε ο κύριος δημιουργός της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. συνέβαλε στη δημιουργία της δυτικής συμμαχίας σε αντίθεση με τη Σοβιετική Ένωση και άλλα κομμουνιστικά έθνη (Britannica, 2019).

³⁷ Υποκειμενικός συντελεστής ισχύος είναι και το κύρος του κράτους. Είναι η φήμη ή η αξία που αποδίδεται στο κράτος, στις ικανότητές του, στην ισχύ του αλλά και στον τρόπο συμπεριφοράς του στα πλαίσια του διεθνούς συστήματος. Όπως στις ανθρώπινες σχέσεις έτσι και στις διακρατικές η φήμη του κράτους, των ηγετών του ή της ισχύος του παίζει σημαντικό ρόλο..... Το κύρος και η φήμη του κράτους είναι ένα κεφάλαιο το οποίο συγκεντρώνεται από την παρελθούσα συμπεριφορά του στις διεθνείς σχέσεις και το οποίο εν μέρει προσδιορίζει και τη μελλοντική του συμπεριφορά (Κουσκουβέλης, 2010)

Οι αποφάσεις του Acheson προετοίμασαν τη δέσμευση των χερσαίων δυνάμεων, οι οποίες έφτασαν τις πρώτες πρωινές ώρες της 30^{ης} Ιουνίου. Το Επιτελείο παρέμεινε «εξαιρετικά απρόθυμο» να δεσμεύσει στρατεύματα Πεζικού στις μάχες μέχρι την 30^η Ιουνίου και ήταν επιφυλακτικοί τόσο επειδή η Κορέα ήταν ένα στρατηγικό αδιέξοδο και ίσως παγίδα στην αντιπαλότητα με την Σοβιετική Ένωση. Η συνολική ένοπλη δύναμη του στρατού των ΗΠΑ ήταν 593.167, με επιπλέον 75.370 πεζοναύτες και η Βόρειος Κορέα μόνη ήταν ικανή να κινητοποιήσει πάνω από 200.000 στρατιώτες το καλοκαίρι του 1950, εκτός από το απέραντο απόθεμα ανθρώπινου δυναμικού του Κινεζικού Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού (CUMINGS, 2010).

Ο άμεσος παράγοντας για την απόφαση αποστολής των χερσαίων δυνάμεων των ΗΠΑ ήταν το συμπέρασμα του MacArthur³⁸, ο οποίος επισκέφτηκε τις πρώτες γραμμές, ότι ο Στρατός της Δημοκρατίας της Κορέας είχε σταματήσει να αγωνίζεται. Από την αρχή και καθ' όλη τη διάρκεια του πολέμου το καλοκαίρι και το φθινόπωρο του 1950, ο Στρατός της Δημοκρατίας της Κορέας έπαψε να υπάρχει, δεν διέθετε εξοπλισμό για να πολεμήσει τους Βορειοκορεάτες ή αποδείχθηκε ανίκανος να κρατήσει τις γραμμές στους τομείς του. Μέχρι το καλοκαίρι του 1951 ο Στρατός της Δημοκρατίας της Κορέας είχε χάσει αρκετό υλικό και χρειάζονταν εκπαίδευση, εξοπλισμό και οδηγίες σε όλα τα επίπεδα.

Οι Αμερικανοί δεν γνώριζαν ότι θα πολεμούσαν αποτελεσματικά στρατεύματα, έγινε κακή εκτίμηση του στρατού της Βόρειας Κορέας που ξεκίνησε από την κορυφή. Αρχικά, ο MacArthur³⁹ ήθελε μια ομάδα μάχης επιπέδου Συντάγματος και αργότερα ζήτησε δύο Μεραρχίες. Εντός μίας εβδομάδας ο ίδιος αναφέρει ότι οι δυνάμεις του Λαϊκού Στρατού της Κορέας λειτουργούσαν κάτω από εξαιρετική καθοδήγηση και δείχνουν ανώτερη γνώση των στρατηγικών και των τακτικών αρχών. Οι

³⁸ Γεννήθηκε στις 26 Ιανουαρίου 1880 στο Little Rock, του Αρκάνσας, στις ΗΠΑ και πέθανε στις 5 Απριλίου 1964 στην Ουάσιγκτον, DC). Ήταν ο Αμερικανός στρατηγός που διηύθυνε το Θέατρο Επιχειρήσεων του Νοτιοδυτικού Ειρηνικού στον Β Παγκόσμιο Πόλεμο και διαχειρίστηκε τη μεταπολεμική Ιαπωνία κατά τη διάρκεια της συμμαχικής κατοχής και ηγήθηκε των δυνάμεων των Ηνωμένων Εθνών κατά τους πρώτους εννέα μήνες του κορεατικού πολέμου (Clayton 2010).

³⁹ Από τις αρχές Ιουλίου ήθελε τουλάχιστον 30.000 Αμερικανούς στρατιώτες, που σημαίνει περισσότερες από τέσσερις Μεραρχίες Πεζικού, τρία Τάγματα Τεθωρακισμένων και διάφορα μέσα πυροβολικού και μια εβδομάδα αργότερα ζήτησε οκτώ Μεραρχίες.

εσφαλμένες κρίσεις μεγάλωσαν και εξελίχθηκαν λόγω και των αντιλήψεων των Αμερικάνων που πήγαζαν από μια διαιρεμένη αμερικανική κοινωνία, σύμφωνα με την οποία οι Κορεάτες ήταν «έγχρωμοι άνθρωποι».

Τους καλοκαιρινούς μήνες του 1950 ο κορεατικός Λαϊκός Στρατός ώθησε νότια τις δυνάμεις των ΗΠΑ με επιτυχία και η μία ήττα διαδέχονταν την άλλη για τις ΗΠΑ. Ο στρατός των ΗΠΑ που είχε νικήσει τη Γερμανία και την Ιαπωνία βρέθηκε να πιέζεται από ένα στρατό για τον οποίο πίστευε ότι ήταν ένας αγροτικός - ερασιτεχνικός στρατός, με ελάχιστο εξοπλισμό. Μέχρι το τέλος Ιουλίου, οι αμερικανικές δυνάμεις και οι δυνάμεις του Στρατού της Δημοκρατίας της Κορέας ξεπέρασαν σε δύναμη τον Στρατό της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κορέας, όμως η υποχώρηση συνεχίζονταν. Στις αρχές Αυγούστου η 1^η Ταξιαρχία Πεζοναυτών τέθηκε σε δράση και τελικά σταμάτησε την πρόοδο του Στρατού της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κορέας. Το μέτωπο δεν άλλαξε πολύ από τότε μέχρι στα τέλη Αυγούστου. Οι συγκρούσεις σταθεροποιήθηκαν στην περιοχή που ονομάστηκε «Περίμετρος του Pusan».

Η Περίμετρος του Pusan

Η περίμετρος του Pusan είχε το βόρειο άκρο της στην ακτή γύρω από το Pohang και το νοτιοανατολικό άκρο στην παράκτια περιοχή Chinha-Masan, και το κέντρο της ακριβώς πάνω στην πόλη του Taegu. Η τελευταία έγινε σύμβολο της Αμερικανικής αποφασιστικότητας προκειμένου να ελαττώσει την πρόοδο του Στρατού της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κορέας, το κλειδί όμως για να μην καταλάβει ο Στρατός της Λαϊκής Δημοκρατίας το Pusan και να ενοποιήσει με αυτόν τον τρόπο τη Χερσόνησο ήταν το Pohang. Ο Roy Appleman⁴⁰ έγραψε ότι το «μεγάλο τακτικό λάθος» της Βόρειας Κορέας ήταν ότι δεν αξιοποίησε το πλεονέκτημα στον βορειοανατολικό παράκτιο δρόμο. Η 5^η Μεραρχία του Στρατού της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κορέας ανησύχησε για την κάλυψη των πλευρών του και δεν κινήθηκε γρήγορα στο

⁴⁰ Γεννήθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες στις 10 Απριλίου 1904 και πέθανε στις 12 Δεκεμβρίου 1993 Ο απόφοιτος του Κρατικού Πανεπιστημίου του Οχάιο, Roy Edgar Appleman. Το 1936 ξεκίνησε μια σταδιοδρομία ως ιστορικός στην Υπηρεσία Εθνικού Πάρκου, αποσύρθηκε ως επικεφαλής από το Υποκατάστημα Ιστορικών Μελετών Πάρκων, Γραφείο της Ουάσινγκτον, το 1970. Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ο Appleman υπηρέτησε ως ιστορικός μάχης με τη Δέκατη Στρατιά στην Οκινάουα και ως υπολοχαγός με το Χ Σώμα Στρατού κατά τη διάρκεια του Κορεατικού πολέμου. Έγραψε τον τόμο στην εκστρατεία της Okinawa για τη σειρά Green Book του Στρατού για τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, και τον πρώτο τόμο στην επίσημη ιστορία του Στρατού των ΗΠΑ για τον Κορεατικό Πόλεμο (Davidson 2000).

Pohang και σε συνδυασμό με την 6^η Μεραρχία από τα νοτιοανατολικά να απειλήσει το Pusan.

Εικόνα 3: Η περίμετρος του Pusan

Οι δυνάμεις του Στρατού της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κορέας είχαν σταματήσει νότια της πρωτεύουσας για μια εβδομάδα προκειμένου να προετοιμαστούν για μια διπλή επίθεση με τεθωρακισμένα, έναν πόλεμο αστραπή στα νοτιοδυτικά και νοτιοανατολικά. Αυτή η παύση έχει προκαλέσει ορισμένους μελετητές να αναρωτιούνται εάν η αρχική πρόθεση είχε ως στόχο τη Σεούλ, το κεντρικό νεύρο του Νότου, ελπίζοντας να τη κρατήσει, παρακολουθώντας παράλληλα την κατάρρευση του καθεστώτος των Rhee. Σε κάθε περίπτωση η παύση αυτή έδωσε ζωτικό χρόνο στον MacArthur να οργανώσει μια αμυντική γραμμή στα νοτιοανατολικά. Αυτή η περίμετρος έγινε ο τόπος όπου οι δυνάμεις των ΗΠΑ είχαν εγκατασταθεί και ετοιμασθεί. Η Βόρεια Κορέα είχε φέρει κατά μήκος της περιμέτρου 98.000 άντρες και χιλιάδες αντάρτες, συμπεριλαμβανομένων πολλών γυναικών που δραστηριοποιήθηκαν μαχητικά στην περιοχή. Τον Αύγουστο ο διοικητής της 24^{ης} Μεραρχίας Πεζικού κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Κορέα δεν ήταν όπως οι ευρωπαϊκές μάχες του Β ΠΠ

«Είναι ένα εντελώς διαφορετικό είδος πολέμου, αυτό είναι πραγματικά ανταρτοπόλεμος»⁴¹.

Μέχρι τις αρχές Σεπτεμβρίου όλες οι διαθέσιμες στρατιωτικές μονάδες είχαν αποσταλεί στην Κορέα εκτός από τη 82^η Αερομεταφερόμενη Μεραρχία. Αν και πολλές από αυτές τις μονάδες συμμετείχαν στην αμφίβια επιχείρηση στην πόλη Incheon, περίπου 83.000 Αμερικανοί στρατιώτες και άλλοι 57.000 Νοτιοκορεάτες και Βρετανοί αντιμετώπισαν τους Βορειοκορεάτες. Εκείνη τη χρονική στιγμή οι ΗΠΑ είχαν πέντε φορές περισσότερα τεθωρακισμένα σε σχέση με το Στρατό της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κορέας, το πυροβολικό τους ήταν εξαιρετικά ανώτερο, και είχαν πλήρη έλεγχο του εναέριου χώρου από τις πρώτες μέρες του πολέμου.

Στα μέσα Σεπτεμβρίου του 1950, ο στρατηγός MacArthur οργάνωσε μια τακτικά αμφίβια επιχείρηση στο Incheon που έφερε οπλισμένες αμερικανικές δυνάμεις πίσω στη Σεούλ. Ο λιμένας στο Incheon έχει φυσικές παλίρροιες που μπορούν εύκολα να κολλήσουν ένα πλοίο που επέλεξε την λανθασμένη ώρα, όμως η όλη επιχείρηση των ΗΠΑ ήταν άψογη. Ενάντια σε αυτό οι Βορειοκορεάτες δεν μπορούσαν να κάνουν τίποτα. Ο Kim Il Sung⁴² τοποθέτησε περίπου δύο χιλιάδες ανεπαρκώς εκπαιδευμένους στρατιώτες για να υπερασπιστεί το λιμάνι και έτσι ξεκίνησαν αυτό που οι ιστορικοί αποκαλούν «η μεγάλη στρατηγική υποχώρηση». Οι τακτικές βορειοκορεατικές δυνάμεις συνέχισαν να οπισθοχωρούν με την απειλή της απόφασης των ΗΠΑ να ξεκινήσουν επιθέσεις σε όλο τον παράλληλο στις αρχές Οκτωβρίου⁴³.

41 Στα τέλη Αυγούστου οι βορειοκορεατικές δυνάμεις ξεκίνησαν τον τελευταίο κύκλο επιθέσεων κατά μήκος της περιμέτρου, σημειώνοντας σημαντικά κέρδη και άσκησαν έντονες πιέσεις στις γραμμές των Ηνωμένων Εθνών (ΗΕ). Στις 28 Αυγούστου ο στρατηγός Pang Ho-san διέταξε τα στρατεύματά του να καταλάβουν τις πόλεις Masan και Pusan. Τρία τάγματα του Στρατού της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κορέας κατάφεραν να διασχίσουν τον ποταμό Naktong στον κεντρικό τομέα, το Pohang και το Chihju και η περίμετρος ήταν «κοντά στο σημείο θραύσης» με τις δυνάμεις του Στρατού της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κορέας να πιέζουν το Kyongju, το Masan και το Taegu (CUMINGS, 2010).

42 Γεννημένος στις 15 Απριλίου 1912, Man'gyöndae, κοντά στο P'yöngyang, Κορέα [τώρα στη Βόρεια Κορέα] –πέθανε στις 8 Ιουλίου 1994, P'yöngyang, Βόρεια Κορέα, κομμουνιστής ηγέτης της Βόρειας Κορέας από το 1948 μέχρι το θάνατό του το 1994. Ήταν ο πρωθυπουργός της χώρας από το 1948 έως το 1972, πρόεδρος του Κορεατικού Κόμματος Εργατικών Κομμάτων από το 1949 και πρόεδρος και αρχηγός του κράτους από το 1972 (Britannica, Kim Il-Sung PRESIDENT OF NORTH KOREA 1998).

43 Η κύρια δύναμη του Στρατού της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κορέας παρέμεινε άθικτη. «Όσο δεν γνώριζαν πλήρως τη δύναμη των δυνάμεών μας, ώθησαν το πεζικό τους πολύ μπροστά στον ποταμό Yalu. Αυτό έδειξε ότι μας υποτίμησαν. Όλες αυτές οι συνθήκες ήταν ευνοϊκές για να τους προσελκύσουν κοντά. Κάποιος μπορεί να σκεφτεί ότι η οπισθοχώρηση από την περιφέρεια Pusan και στη συνέχεια η απόσυρση μέχρι τον ποταμό Yalu ήταν μια πλήρη ήττα αλλά δεν ήταν έτσι. Αυτή ήταν μια προγραμματισμένη απόσυρση. Αποσύραμε επειδή γνωρίζαμε ότι τα στρατεύματα του ΟΗΕ

Παρά το γεγονός ότι μεγάλος αριθμός πολεμιστών πιάστηκε στην παγίδα του MacArthur, οι περισσότεροι αξιωματικοί διέφυγαν και οδήγησαν μεγάλες Μονάδες βόρεια. Πολλοί αντάρτες επίσης διέφυγαν σε ορεινές περιοχές του Νότου και αυτό έγινε ένα μείζον πρόβλημα για τις αμερικανικές δυνάμεις στην περιοχή κατά τη διάρκεια του χειμώνα 1950-51. Λίγο μετά την επιχείρηση στο Inchon, ανακτήθηκε ένα έγγραφο στο οποίο αναφέρονταν: «Το αρχικό σχέδιο ήταν να τερματιστεί ο πόλεμος μέσα ένα μήνα αλλά δεν μπορούσαμε να σπάσουμε τέσσερις αμερικανικές Μεραρχίες». Παράλληλα οι Μονάδες που είχαν καταλάβει τη Σεούλ παραβίασαν τις διαταγές μη προχωρώντας προς τα νότια αμέσως, δίνοντας έτσι «αναπνοή» στους Αμερικανούς. Η Βόρεια Κορέα πίστευε ότι η Σοβιετική αεροπορική και ναυτική δύναμη θα αποθάρρυναν ή και θα αντιμετώπιζαν τις ΗΠΑ και δεν μπορούσε να φανταστεί ότι η πλειοψηφία του Αμερικανικού Πεζικού θα μεταφερθεί διασχίζοντας όλο τον κόσμο σε αυτή τη μικρή χερσόνησο.

Ο πόλεμος για τον Νότο, άφησε 111.000 νεκρούς από τη Νότια Κορέα, 106.000 τραυματίες, και 57.000 αγνοούμενους, 314.000 σπίτια είχαν καταστραφεί, 244.000 είχαν υποστεί σημαντικές ζημιές. Οι Αμερικανικές απώλειες ανήλθαν σε 6.954 νεκρούς, 13.659 τραυματίες και 3.877 αγνοούμενους. Τα θύματα από πλευράς της Βόρειας Κορέας δεν είναι γνωστά με βεβαιότητα, αλλά πιθανώς να ανήλθαν σε τουλάχιστον 50.000 (CUMINGS, 2010).

Η Πορεία στο Βορρά

Οι δυνάμεις υπό την ηγεσία των Αμερικανών θα μπορούσαν να έχουν επαναφέρει τον 38^ο παράλληλο και να αποκαλούσαν τον πόλεμο ως επιτυχία για το δόγμα της ανάσχεσης (containment)⁴⁴. Θα ήταν μια χειρουργικά ακριβής παρέμ-

θα μας ακολουθούσαν και θα άφηναν όλα τα στρατεύματά τους πάνω σε μια απέραντη περιοχή. Τώρα, ήρθε η ώρα να περικυκλώσουμε αυτά τα στρατεύματα και να τα εξολοθρεύσουμε» αναφέρει αξιωματικός του Στρατού της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κορέας.

⁴⁴ Τη στρατηγική της «ανάσχεσης» (containment) την είχε εισηγηθεί ο Αμερικανός διπλωμάτης George Kennan από τις αρχές του 1946 και αποτέλεσε το πλαίσιο μέσα στο οποίο κινήθηκε η αμερικανική διπλωματία τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια. Ακρογωνιαίο λίθο των προτάσεων του Kennan αποτελούσε η αντίληψη πως ο σοβιετικός κίνδυνος ήταν πρωτίστως πολιτικής φύσης και επομένως έπρεπε να αντιμετωπιστεί από τις ΗΠΑ κυρίως με πολιτικούς και οικονομικούς και όχι στρατιωτικούς όρους. Η ενίσχυση του εθνικού αισθήματος εντός του κομμουνιστικού κόσμου με στόχο την εκ των έσω κατάρρευσή του και η ενδυνάμωση «αντισταθμιστικών» προς την ΕΣΣΔ κέντρων ισχύος μέσω της οικονομικής βοήθειας των ΗΠΑ θα συνέτειναν αποφασιστικά στον περιορισμό της σοβιετικής επεκτατικότητας (Κουρκουβελας 2012).

βαση, σύντομη, αλλά επίπονη και σαφής ήττα για τους κομμουνιστές αποδεικνύοντας με τον πλέον πειστικό τρόπο την αμερικανική αξιοπιστία. Αλλά καθώς ο πόλεμος προχωρούσε κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, σχεδόν όλοι οι σύμβουλοι του Truman αποφάσισαν ότι ήταν ευκαιρία για τις ΗΠΑ όχι μόνο να συγκρατήσουν την κομμουνιστική επιθετικότητα αλλά και να την εξαλείψουν, έτσι ο Truman ενέκρινε μια πορεία προς το Βορρά περί τα τέλη Αυγούστου. Η απόφαση αυτή ήταν η λογική συνέχεια στη συζήτηση πέρα από τη συγκράτηση (containment) και την ανατροπή (rollback) κατά τη διάρκεια της διοίκησης Truman περισσότερο από ένα χρόνο. Η κεντρική θέση του Acheson, στις βασικές αποφάσεις πρώτα για να υπερασπιστεί τον Νότο και στη συνέχεια για να εισβάλει στον Βορρά, διαχώρισε την Κορέα από την κοινή και συλλογική πολιτικο-στρατιωτική λήψη αποφάσεων του Β' ΠΠ.

Η απόφαση αυτή ενσωματώθηκε στο έγγραφο υπ' αριθ. 81 του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας (National Security Council)⁴⁵, γραμμένο ως επί το πλείστο από τον Dean Rusk⁴⁶, ο οποίος εξουσιοδότησε τον MacArthur να μετακινηθεί στη Βόρεια Κορέα εάν δεν υπήρχαν σοβιετικές ή κινεζικές απειλές να παρεμβαίνουν. Ζητεί ρητά «μια ανατροπή» του καθεστώτος της Βόρειας Κορέας ενώ οι πολεμικές αποστολές αναφέρονταν συνήθως ως «Απελευθερωμένες περιοχές (Liberated areas)» στο Βορρά. Στην αρχή ο MacArthur διατάχθηκε να χρησιμοποιήσει μόνο κορεατικές μονάδες για τις επιχειρήσεις κοντά στα κινεζικά σύνορα, αλλά σύντομα το Διακλαδικό

⁴⁵ Το Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας (NSC) στις ΗΠΑ (από την εποχή Τρούμαν), δημιουργήθηκε για να αποτελεί το κύριο συλλογικό όργανο του Προέδρου για την εξέταση της εθνικής ασφάλειας και των ζητημάτων εξωτερικής πολιτικής. Το Συμβούλιο είχε ως έργο επίσης και τον συντονισμό αυτών των πολιτικών (ασφαλείας και εξωτερικής πολιτικής) μεταξύ των κλάδων των Ε.Δ. και άλλων υπηρεσιών εθνικής ασφάλειας, όπως η Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών (CIA), ο διευθυντής της οποίας αντικαταστάθηκε στο συμβούλιο το 2004 από τον Director of National Intelligence (DNI). Ο πρόεδρος κατέχει σαφώς τελική εξουσία στη λήψη αποφάσεων στο εκτελεστικό τμήμα. Με την πάροδο των ετών ωστόσο, το προσωπικό της NSC έχει αναδειχθεί ως ένας σημαντικός παράγοντας στη διαμόρφωση (και μερικές φορές και στην εφαρμογή) της πολιτικής εθνικής ασφάλειας (Φενέκος 2019).

⁴⁶ Ο David Dean Rusk (γεννηθείς στις 9 Φεβρουαρίου 1909, στη Γεωργία των ΗΠΑ, πέθανε στις 20 Δεκεμβρίου 1994 στη Γεωργία των ΗΠΑ), υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ κατά τη διάρκεια των διοικήσεων John F. Kennedy και Lyndon Johnson, υπερασπίστηκε με συνέπεια τη συμμετοχή των Ηνωμένων Πολιτειών στον πόλεμο του Βιετνάμ. Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ο Rusk υπηρέτησε στον γενικό γραμματέα Joseph W. Stilwell ως αναπληρωτής αρχηγός του προσωπικού για το ΘΕ Κίνα-Βιρμανία-Ινδία. Μετά τον πόλεμο κατείχε θέσεις τόσο στο κρατικό όσο και στο πολεμικό τμήμα. Τον Μάρτιο του 1950 έγινε βοηθός γραμματέας του κράτους για τις υποθέσεις της Άπω Ανατολής, μια θέση στην οποία ασχολήθηκε με την έναρξη του Κορεατικού πολέμου από τις ΗΠΑ. Ο Rusk υποστήριξε τον πόλεμο, αλλά διαφώνησε με την υποστήριξη του στρατηγού Douglas MacArthur να επεκτείνει τις μάχες στην Κίνα (Britannica, 1998).

Γενικό Επιτελείο του έδωσε την ελευθερία να χρησιμοποιήσει όλες τις διατιθέμενες δυνάμεις.

Η Επέμβαση της Κίνας

Η Κίνα δεν εισήλθε στον πόλεμο καθαρά μόνο ως αμυντικό μέτρο για την προστασία των συνόρων, αλλά και επειδή ο Mao προσδιόρισε νωρίς που θα έπρεπε να είναι ο Βορράς. Η Βόρεια Κορέα παράπαιε και η Κίνα είχε υποχρέωση να τη βοηθήσει λόγω της θυσίας τόσων πολλών Κορεατών στην κινεζική επανάσταση, στην αντι-ιαπωνική αντίσταση και στον κινεζικό εμφύλιο πόλεμο⁴⁷. Το Υπουργείο Εξωτερικών της Κίνας αναφέρθηκε στις υποχρεώσεις της Κίνας προς τον κορεατικό λαό που βρισκόταν στο πλευρό της κατά τις προηγούμενες δεκαετίες. Η διέλευση του 38^{ου} παράλληλου από την 1^η Οκτωβρίου παρακίνησε τον Mao να αποφασίσει να παρέμβει και ενημέρωσε τον Stalin για την απόφαση αυτή.

Οι κινεζικές δυνάμεις επιτέθηκαν στα τέλη Οκτωβρίου, προκαλώντας απώλειες στα αμερικανικά στρατεύματα. Είναι πιθανό ότι οι Κινέζοι να ήλπιζαν ότι αυτό θα αρκούσε να σταματήσει την αμερικανική πορεία στο Yalu, αλλά αυτό θα άφηνε και τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κορέας (Βόρεια) ως ένα μικρό καθεστώς. Οι ΗΠΑ επανέλαβαν την πρόοδό τους ωστόσο η στρατηγική της Βόρειας Κορέας και της Κίνας ήταν να παρασύρουν τις δυνάμεις των αντιπάλων τους βαθιά στο εσωτερικό της Βόρειας Κορέας, ώστε να μεγαλώσουν τις γραμμές εφοδιασμού, περιμένοντας τον χειμώνα και κερδίζοντας χρόνο για μια επιστροφή στο πεδίο της μάχης.

Στις 24 Νοεμβρίου ο MacArthur ξεκίνησε μια γενική επίθεση σε όλο το μέτωπο. Την περιέγραψε ως μια κίνηση προκειμένου να «παγιδέψει» τις δυνάμεις του Στρατού της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κορέας και με αυτόν τον τρόπο οι δυνάμεις των ΗΕ να προελάσουν βόρεια χωρίς εμπόδια. Η επίθεση διήρκεσε για τρεις μέρες χωρίς οι συμμαχικές δυνάμεις να συναντήσουν αντίσταση, με τις μονάδες του Στρατού της Δημοκρατίας της Κορέας να εισέρχονται στη βορειοανατολική βιομηχανική πόλη του Chongjin. Ο MacArthur οδήγησε τους πεζοναύτες στο Changjin Reservoir

⁴⁷ . Ο MacArthur ανέφερε στο Υπουργείο Άμυνας ότι «το πεδίο δράσης του στρατού μόνο από τις στρατιωτικές ανάγκες και τα διεθνή σύνορα της Κορέας. Ο λεγόμενος 38^{ος} Παράλληλος, συνεπώς, δεν αποτελεί παράγοντα. Με άλλα λόγια, η ίδια η στρατηγική της επαναφοράς (rollback strategy), προκάλεσε την κινεζική παρέμβαση, και όχι η επακόλουθη άφιξη αμερικανικών στρατευμάτων στον ποταμό Yalu.»

και έστειλε την 7^η Μεραρχία βόρεια του ποταμού Uhggi, παρά τις θερμοκρασίες έως 22 βαθμούς κάτω από το μηδέν. Μέσα σε μια εβδομάδα η 7^η Μεραρχία κύκλωσε τον Kim Il Sung στην καρδιά του Kapsan, και έφτασε στον Hyesan στον ποταμό Yalu χωρίς να συναντήσει αντίσταση.

Οι καθημερινές αναφορές των υπηρεσιών πληροφοριών σημείωναν ότι η τακτική του εχθρού ήταν αυτή της οπισθοχώρησης, υποστηρίζοντας ότι τέτοιες αποσύρσεις είχαν προηγουμένως προσβληθεί από επιθετικές επιχειρήσεις επισημαίνοντας ότι υπάρχουν μεγάλες, συντονισμένες και καλά οργανωμένες δυνάμεις ανταρτών στην περιοχή πίσω από τις συμμαχικές δυνάμεις. Ωστόσο μέχρι τις 20 Νοεμβρίου οι εκτιμήσεις εξακολουθούσαν να είναι συγκεκριμένες, με κάποιους να υποστηρίζουν ότι οι δυνάμεις της Κίνας και της Βόρειας Κορέας απλά οπισθοχωρούσαν σε καλύτερα αμυντικά σημεία, και άλλοι ότι η τακτική «Δίνοντας έδαφος πάντοτε μπροστά στις μονάδες των Ηνωμένων Εθνών που κινούνται προς τα βόρεια» σημαίνει μόνο «Μια καθυστερημένη δράση» και όχι την προετοιμασία για την κύρια επίθεση.

Η αντεπίθεση της Κίνας⁴⁸ και της Βόρειας Κορέας ξεκίνησε στις 27 Νοεμβρίου. Το αποτέλεσμα αυτών των επιθέσεων ήταν η 1^η Ταξιαρχία Πεζοναυτών να καταρρεύσει στο Changjin Reservoir όπως και το 2^ο Σώμα του Στρατού της Δημοκρατίας της Κορέα. Ωστόσο εντός δύο ημερών ακολούθησε γενική ανάκαμψη. Στις 4 Δεκεμβρίου το Γενικό Επιτελείο διέταξε τον MacArthur ότι «η διατήρηση των δυνάμεών σας είναι τώρα η πρωταρχική σκέψη». Μόλις τα κινέζικα στρατεύματα έδρασαν με ισχύ, ο MacArthur διέταξε να δημιουργηθεί μια κενή ζώνη στο μέτωπο του πολέμου και τα σύνορα του ποταμού Yalu, καταστρέφοντας από τον αέρα κάθε εγκατάσταση, εργοστάσιο, πόλη και χωριό, σε μια περιοχή χιλιάδων τετραγωνικών μιλίων στο έδαφος της Βόρειας Κορέας. Οι εντολές του MacArthur ήταν να καταστραφούν κάθε μέσα επικοινωνίας και κάθε εγκατάσταση και εργοστάσια, πόλεις

⁴⁸ Οι Κινέζικες Μονάδες εισήλθαν στις μάχες στα τέλη Νοεμβρίου εστάλησαν ραδιοφωνικά μηνύματα ότι τα ΗΕ αντιμετώπιζαν ολόκληρο το κινεζικό έθνος σε έναν αδήλωτο πόλεμο. Στα τέλη του 1950 το σύνολο των δυνάμεων του εχθρού στον Βορρά δεν ξεπέρασε ποτέ αυτές του ΟΗΕ, παρόλο που στο στρατηγείο του MacArthur μέτρησαν δεκαοκτώ Κινέζικες Μεραρχίες. Οι Κινέζοι εκμεταλλεύτηκαν μόνο τους ελιγμούς της νύχτας, για να κάνουν του στρατιώτες του ΟΗΕ να πιστεύουν ότι ήταν περικυκλωμένοι.

και χωριά. Παράλληλα ο στρατηγός Matthew Ridgway⁴⁹ σκληραίνει τις συμμαχικές γραμμές κάτω από τη Σεούλ, και μέχρι το τέλος του Ιανουαρίου οδήγησε τον πόλεμο βόρεια προς τον ποταμό Χαν, απέναντι από την πρωτεύουσα. Μετά από μερικές εβδομάδες σκληρών αγώνων, οι δυνάμεις των ΗΕ ανακατέλαβαν τη Σεούλ, και στις αρχές Απριλίου, οι αμερικανικές δυνάμεις διέσχισαν ξανά τον 38^ο παράλληλο. Αργότερα εκείνο το μήνα η τελευταία μεγάλη κινεζική επίθεση αποκρουσθεί, και από τα τέλη της άνοιξης του 1951 οι συγκρούσεις σταθεροποιήθηκαν κατά μήκος της γραμμής που σηματοδοτεί σήμερα την κορεατική αποστρατικοποιημένη ζώνη, με τις δυνάμεις του ΟΗΕ να κατέχουν περιοχές βόρεια του παραλλήλου στην ανατολική πλευρά, και τις Κινεζικές με τις Βορειοκορεατικές δυνάμεις να καταλαμβάνουν θύλακες νότια του παραλλήλου στη δυτική πλευρά. Αυτήν ήταν η κατάσταση και η θέση των αντιπάλων όταν πόλεμος τελείωσε μετά από βασανιστικές ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις και δύο χρόνια αιματηρών αγώνων (CUMINGS, 2010).

Το Τέλος του Πολέμου

Στις 23 Ιουνίου 1951 ο εκπρόσωπος της ΕΣΣΔ στον ΟΗΕ, Adam Malik⁵⁰, πρότεινε να ξεκινήσουν οι συζητήσεις μεταξύ των αντιμαχόμενων πλευρών για τη κατάπαυση του πυρός. Ο Truman συμφώνησε, υποδεικνύοντας ότι ένα κατάλληλο μέρος για να συναντηθούν οι εκπρόσωποι ήταν η αρχαία κορεατική πρωτεύουσα στο Kaesong, η οποία διχοτομείται από τον 38^ο παράλληλο. Οι συνομιλίες διήρκησαν επί μακρόν, με αρκετές παύσεις και απομάκρυνση από τη θέσης της εκεχειρίας

⁴⁹ Ο Matthew Bunker Ridgway (γεννήθηκε στις 3 Μαρτίου 1895, Fort Monroe [Hampton], Βιρτζίνια, ΗΠΑ, πέθανε στις 26 Ιουλίου 1993 στο Fox Chapel κοντά στο Πίτσμπουργκ της Πενσυλβανίας), αξιωματικός του Στρατού των ΗΠΑ που σχεδίασε και εκτέλεσε την πρώτη μεγάλη αεροπορική επίθεση στη στρατιωτική ιστορία των ΗΠΑ με την επίθεση στη Σικελία (Ιούλιος 1943). Ανέλαβε τη διοίκηση της Ογδότης Στρατιάς των ΗΠΑ στον πόλεμο της Κορέας κατά την κινεζική κομμουνιστική επίθεση στα τέλη του 1950, συγκέντρωσε τις δυνάμεις των Ηνωμένων Εθνών και ξεκίνησε μια αντεπίθεση που απώθησε την Κίνα από τη Νότια Κορέα. Διαδέχτηκε τον στρατηγό Douglas MacArthur ως συμμαχικό διοικητή στην Άπω Ανατολή και συνέχισε την επιτυχημένη υπεράσπιση της Νότιας Κορέας. Στη συνέχεια επέβλεπε το τέλος της κατοχής των ΗΠΑ από την Ιαπωνία το 1952 (Britannica, 1998).

⁵⁰ Adam Malik, γεννηθηκε στις 22 Ιουλίου 1917 στη, Βόρεια Σουμάτρα, ολλανδικές ανατολικές Ινδίες [τώρα Ινδονησία] και πέθανε στις 5 Σεπτεμβρίου 1984 στη Τζακάρτα, Ινδονησία). Ο Malik, ινδονησιακός πολιτικός και εθνικιστής πολιτικός ηγέτης, φυλακίστηκε από τους Ολλανδούς τη δεκαετία του 1930 για να γίνει μέλος της εθνικιστικής ομάδας που επιδίωξε την ανεξαρτησία των Ολλανδικών Ανατολικών Ινδιών. Το 1937 ίδρυσε το Ινδονησιακό πρακτορείο ειδήσεων Antara, το οποίο αρχικά χρησίμευε ως όργανο του εθνικιστικού Τύπου. Κατά τη διάρκεια του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου ασχολήθηκε με το ινδονησιακό νεολαία. Μετά την ολοκλήρωση της ινδονησιακής επανάστασης το 1949, ο Malik υπηρέτησε σε διάφορες θέσεις της κυβέρνησης του Sukarno, συμπεριλαμβανομένου του πρεσβευτή στη Σοβιετική Ένωση και στην Πολωνία. Το 1962 διετέλεσε επικεφαλής της Ινδονησίας στην Ουάσινγκτον για τις διαπραγματεύσεις για το Δυτικό Ιριάν (Irian Jaya), το οποίο αποτέλεσε τη βάση για την εξασφάλιση της επικράτειας αυτής για την Ινδονησία (Britannica, 1998).

στο χωριό Panmunjom (όπου παραμένει σήμερα). Η ορθή και δίκαιη οριοθέτηση των στρατιωτικών γραμμών της κάθε πλευράς προκάλεσε ατελείωτες διαπραγματεύσεις, όμως το βασικό ζήτημα των διαπραγματεύσεων ήταν η διάθεση του τεράστιου αριθμού αιχμαλώτων πολέμου από όλες τις πλευρές⁵¹ (CUMINGS, 2010).

Η Νότια Κορέα αρνήθηκε να υπογράψει οποιαδήποτε ανακωχή η οποία θα κρατούσε την Κορέα διχασμένη, και στα μέσα Ιουνίου 1953 ο Syngman Rhee χωρίς καμία προειδοποίηση απελευθέρωσε περίπου 25.000 στρατιώτες γεγονός που οδήγησε τις Ηνωμένες Πολιτείες να αναπτύξουν σχέδια («Operation Ever-ready⁵²») προκειμένου να παύσουν το Rhee με πραξικόπημα, αν αυτός προσπαθήσει να διαταράξει τη συμφωνία ανακωχής ξανά. Όμως, ο Rhee ακολούθησε τη δική του τακτική και παρά το γεγονός ότι η διοίκηση του Eisenhower του υποσχέθηκε μια μεταπολεμική αμυντική συνθήκη και τεράστια ποσά «βοήθειας», εκείνος αρνήθηκε να υπογράψει την ανακωχή

Δύο τελικές επιθέσεις από την Κίνα και την Βόρεια Κορέα εκτοξεύθηκαν τον Ιούνιο και τον Ιούλιο με τις οποίες προσπάθησαν να κερδίσουν έδαφος αλλά απέ-

⁵¹ Το κρίσιμο ζήτημα ήταν η ελευθερία επιλογής όσον αφορά τον επαναπατρισμό και τέθηκε από τις Ηνωμένες Πολιτείες τον Ιανουάριο του 1952 καθώς περίπου το ένα τρίτο των αιχμαλώτων της Βόρειας Κορέας και ένα πολύ μεγαλύτερο ποσοστό κινέζων αιχμαλώτων πολέμου δεν ήθελαν να επιστρέψουν στο Κομμουνιστικό καθεστώς. Οι Βορειοκορεάτες είχαν κατοικήσει πολλούς αμερικανούς και συμμάχους αιχμαλώτους πολέμου, στερώντας τους τρόφιμα και ιδιαίτερα τον ύπνο και υποβάλλοντας τους σε αλλαγή της πολιτικής τους σκέψης διαδικασία που χαρακτηρίστηκε από τις Ηνωμένες Πολιτείες ως «πλύση εγκεφάλου». Εν τω μεταξύ, παρά τις ατελείωτες δηλώσεις των ΗΠΑ για την πίστη τους στα ατομικά δικαιώματα, την ανθρωπινή αξιοπρέπεια και στη σύμβαση της Γενεύης, ένας εικονικός πόλεμος ακολούθησε στα στρατόπεδα του Νότου, καθώς ομάδες αιχμαλώτων πολέμου πολέμησαν μεταξύ του για το ποιος θα υπερισχύσει. Ακόμη και μετά από χρόνια στα στρατόπεδα, του Στρατού της Δημοκρατίας της Κορέας υπέβαλαν τους αιχμαλώτους πολέμου που ήδη είχαν απελευθερωθεί σε μία πολύμηνη διαδικασία «αναδημιουργίας» προτού επιστρέψουν στις οικογένειές τους και χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το γεγονός ότι εξήντα άτομα παρέμειναν υπό κράτηση επειδή δεν είχαν ακόμη αποτινάξει την κομμουνιστική «Πλύση εγκεφάλου». Το ζήτημα των αιχμαλώτων πολέμου επιλύθηκε τελικά στις 8 Ιουνίου 1953, όταν οι κομμουνιστές συμφώνησαν να τοποθετήσουν τα άτομα που αρνήθηκαν τον επαναπατρισμό υπό τον έλεγχο της Επιτροπής Εμπορείας των Ουδετέρων Εθνών για τρεις μήνες. στο τέλος αυτού περιόδου όσοι εξακολουθούσαν να αρνούνται τον επαναπατρισμό θα απελευθερώνονταν (Cumings, 2010).

⁵² Οι ΗΠΑ ανησυχώντας ότι ο πρόεδρος της Νότιας Κορέας, Syngman Rhee, θα μπορούσε να υπονομεύσει τις διαπραγματεύσεις για τον τερματισμό του Κορεατικού πολέμου, έδωσαν σοβαρή εκτίμηση στην εφαρμογή κορυφαίων μυστικών σχεδίων για την ανατροπή του «συχνά αναξιόπιστου συμμάχου». Το σχέδιο, που ονομάζεται «Operation Ever-ready», δεν τέθηκε ποτέ σε εφαρμογή, τα έγγραφα δείχνουν. Ήταν μία από τις τρεις επιλογές που θεωρούνταν από ανώτερους αξιωματούχους των ΗΠΑ στα μέσα του 1953 ως πιθανό μέσο για να ξεπεραστούν οι αντιρρήσεις του Rhee σε τμήματα της προτεινόμενης σύμβασης ανακωχής. Οι άλλες δύο επιλογές ήταν η διαπραγμάτευση του διμερούς συμφώνου ασφαλείας με τη Νότια Κορέα ότι η Rhee ευνοούσε έντονα ή τραβώντας στρατεύματα των ΗΠΑ. Η επιλογή που επελέγη ήταν η διαπραγμάτευση του συμφώνου ασφαλείας που παραμένει η βάση για την παρούσα παρουσία στρατευμάτων των ΗΠΑ στην Κορέα (Logan 1977).

τυχαν, και η Πολεμική Αεροπορία των ΗΠΑ ως αντίποινα χτύπησε τεράστια φράγματα άρδευσης που παρείχαν νερό για το 75% της παραγωγής τροφίμων του Βορρά. Στις 20 Ιουνίου 1953, οι New York Times ανακοίνωσαν την εκτέλεση των κατηγορούμενων σοβιετικών κατασκόπων Julius και Ethel Rosenberg⁵³ στη φυλακή Sing Sing και στο έντυπο της καθημερινής πολεμικής κάλυψης της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ δήλωσε ότι τα αεροπλάνα βομβάρδισαν φράγματα στο Kusong και το Toksan στη Βόρεια Κορέα.

Οι μάχες θα μπορούσαν να είχαν τελειώσει πολύ νωρίτερα, αλλά τόσο η ΕΣΣΔ όσο και οι ΗΠΑ είχαν συμφέρον να συνεχίσουν μέχρι το σημείο όπου η Κορέα δεν θα αποτελούσε απειλή για την έναρξη ενός γενικού πολέμου. Μερικοί ιστορικοί πιστεύουν ότι ο θάνατος του Stalin τον Μάρτιο του 1953 και η κλιμάκωση του αεροπορικού πολέμου από τον Eisenhower τον Μάιο και τον Ιούνιο έφερε το τέλος του πολέμου, ενώ άλλοι υποστηρίζουν ότι μπορούσε εύκολα να έχει τελειώσει το 1951. Όμως, καθώς ο πόλεμος έφτανε στην κορύφωσή του, οι Ηνωμένες Πολιτείες έβαζαν και μεγαλύτερα όπλα στο οπλοστάσιό τους. Στις 26 Μαΐου 1953, οι New York Times παρουσίασαν μια ιστορία για την πρώτη ατομική βόμβα που βλήθηκε από πυροβόλο και η οποία εξερράγη στο Γαλλικό τμήμα της Νεβάδα, με ισχύ δέκα χιλιοτόνων (μισή απόδοση σε σχέση με την αντίστοιχη η οποία έριξαν οι ΗΠΑ στη Χιροσίμα). Στα μέσα Μαΐου, ο Eisenhower είπε στο Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας ότι η χρήση πυρηνικών όπλων στην Κορέα θα ήταν φθηνότερη από τη χρήση συμβατικών όπλων και λίγες μέρες αργότερα οι Αρχηγοί των Γενικών Επιτελείων πρότειναν την

⁵³ Julius Rosenberg και Ethel Rosenberg (Ethel Greenglass) (αντίστοιχα, γεννηθείς στις 12 Μαΐου 1918, Νέα Υόρκη, Νέα Υόρκη, ΗΠΑ, 19 Ιουνίου 1953, Ossining, Νέα Υόρκη, 28 Σεπτεμβρίου 1915, Νέα Υόρκη, πέθανε στις 19 Ιουνίου 1953, Ossining), οι πρώτοι Αμερικανοί πολίτες που εκτελέστηκαν για κατασκοπεία και οι πρώτοι που υπέστησαν την ποινή αυτή κατά τη διάρκεια της ειρήνης. Η Ethel Greenglass εργάστηκε ως υπάλληλος για μερικά χρόνια μετά την αποφοίτησή της από το γυμνάσιο το 1931. Όταν παντρεύτηκε τον Julius Rosenberg το 1939, το έτος που απέκτησε πτυχίο ηλεκτρολόγου μηχανικού, οι δύο τους ήταν ήδη ενεργά μέλη του Κομμουνιστικού Κόμματος. Τον επόμενο χρόνο, ο Julius έλαβε θέση εργασίας ως πολιτικός μηχανικός με το Σώμα Σήματος Στρατού των Η.Π.Α. και μαζί με τον Ethel άρχισαν να εργάζονται μαζί για να αποκαλύψουν στρατιωτικά μυστικά των ΗΠΑ στη Σοβιετική Ένωση. Αργότερα ο αδελφός της Ethel, David Greenglass, στον οποίο ανατέθηκε ως μηχανικό το έργο στο Μανχάταν για την κατασκευή της ατομικής βόμβας, παρείχε στους Rosenbergs στοιχεία για τα πυρηνικά όπλα. Οι Rosenberg μετέφεραν αυτές τις πληροφορίες σε έναν Ελβετό κλητήρα (Harry Gold) ο οποίος τα μετέφερε στη συνέχεια στον αντιπρόεδρο της Σοβιετικής Ένωσης στη Νέα Υόρκη. Ο Julius Rosenberg απολύθηκε από το στρατό το 1945 επειδή είχε ψέματα για την ιδιότητά του ως μέλους του Κομμουνιστικού Κόμματος. Ο Harry Gold συνελήφθη στις 23 Μαΐου 1950, σε σχέση με την υπόθεση του βρετανικού κατασκόπου Klaus Fuchs, ο οποίος συνελήφθη για την παροχή αμερικανικών και βρετανικών πυρηνικών μυστικών στη Σοβιετική Ένωση. Οι συλλήψεις των Greenglass και Julius Rosenberg έγιναν τον Ιούνιο και τον Ιούλιο και η Ethel συνελήφθη τον Αύγουστο (Jenkins 1998).

έναρξη πυρηνικών επιθέσεων κατά της Κίνας. Οι δοκιμές της Νεβάδα ήταν ένας τρόπος προκειμένου να δοθεί ένα μήνυμα στον εχθρό ότι έπρεπε να υπογράψει την ανακωχή.

Στις 27 Ιουλίου 1953, τρία από τα τέσσερα μέρη που συμμετείχαν στον πόλεμο υπέγραψαν τη συμφωνία ενώ η Δημοκρατία της Κορέας εξακολουθούσε να αρνείται. Η συμφωνία προέβλεπε τη δημιουργία μιας ζώνης πλάτους 2,5 μιλίων στη μέση της Κορέας, από την οποία στρατεύματα και όπλα έπρεπε να αποσυρθούν. Σήμερα αυτή η βαριά οχυρωμένη «αποστρατικοποιημένη ζώνη» εξακολουθεί να διατηρεί την ειρήνη στην Κορέα, όπως και η συμφωνία του 1953 για την κατάπαυση του πυρός. Γεγονός όμως αποτελεί ότι η ανακωχή δεν έχει υπογραφεί και έτσι η χερσόνησος παραμένει σε τεχνική κατάσταση πολέμου.

Οι χώρες που συμμετείχαν στην τριετή σύγκρουση υπέστησαν συνολικά περισσότερα από 4 εκατομμύρια θύματα, εκ των οποίων τουλάχιστον 2 εκατομμύρια ήταν πολίτες - υψηλότερο ποσοστό από ότι στον Β' ΠΠ ή στο Βιετνάμ. Συνολικά 36.940 Αμερικανοί έχασαν τη ζωή τους στο κορεατικό θέατρο των επιχειρήσεων (33.665 δολοφονήθηκαν κατά τη διάρκεια των πολεμικών συρράξεων, ενώ 3.275 πέθαναν εκεί από μη εχθρικές αιτίες). Κάπου 92.134 οι τραυματίες των ΗΠΑ ενώ δεκαετίες αργότερα, 8.176 εξακολουθούν να αναφέρονται ως αγνοούμενοι. Η Νότια Κορέα υπέστη 1.312.836 θύματα, εκ των οποίων 415.004 νεκροί. Τα θύματα των συμμάχων των Ηνωμένων Εθνών ανήλθαν σε 16.532, συμπεριλαμβανομένων 3.094 νεκροί. Οι εκτιμώμενες απώλειες της Βόρειας Κορέας ανήλθαν σε 2.000.000, συμπεριλαμβανομένου περίπου 1.000.000 πολίτες και περίπου 520.000 στρατιώτες. Τέλος υπολογίζεται ότι 900.000 Κινέζοι στρατιώτες έχασαν τη ζωή τους κατά τη διάρκεια του πολέμου (CUMINGS, 2010).

Η Ελλάδα στον Πόλεμο της Κορέας

Η απόφαση για τη συμμετοχή ελληνικών δυνάμεων ήταν αποτέλεσμα της απόφασης της ελληνικής κυβέρνησης να υποστηρίξει μια στρατιωτική επιχείρηση του ΟΗΕ. που αποσκοπούσε στην κατοχύρωση της συλλογικής ασφάλειας και της ακεραιότητας ενός κράτους-μέλους (της Νότιας Κορέας). Στην αρχή του Ψυχρού Πολέμου, η Ελλάδα αντιμετώπιζε θέματα ασφάλειας και είχε την άποψη ότι ήταν προς το

συμφέρον της να ενισχύσει την εξωτερική ενδυνάμωσή της μέσω του ΟΗΕ. Η ελληνική κυβέρνηση είχε ήδη ζητήσει την ένταξη στο ΝΑΤΟ, αλλά το αίτημα είχε αρχικά απορριφθεί από τους Αμερικανούς, με την αιτιολογία ότι κάτι τέτοιο δεν ήταν απαραίτητο για την άμυνα του Δυτικού κόσμου.

Η συμμετοχή ελληνικών στρατιωτικών δυνάμεων θα αποτελούσε απόδειξη της αναγκαιότητας να ενταχθεί η Ελλάδα στον πυρήνα των χωρών της Δύσης, τις οποίες αντιπροσώπευε εκείνη την εποχή το ΝΑΤΟ. Το εκστρατευτικό σώμα αποτελείτο από ένα τάγμα πεζικού, ένα σμήνος μεταγωγικών αεροπλάνων και μικρά βοηθητικά κλιμάκια, συνολικής δύναμης 1263 ανδρών. Το ελληνικό σμήνος μετέβη στο θέατρο των επιχειρήσεων στις 3 Δεκεμβρίου του 1950, ενώ 6 μέρες αργότερα, στις 9 Δεκεμβρίου, το ελληνικό τάγμα αποβιβάστηκε στο λιμάνι του Pusan στην Νότια Κορέα, προκειμένου να ενταχθεί στο 7^ο Σύνταγμα Ιππικού της Αμερικανικής Μεραρχίας. Από τις 18 Δεκεμβρίου 1950 και μέχρι τις 19 Δεκεμβρίου 1953 το ελληνικό τάγμα διεξήγαγε σημαντικές αμυντικές και επιθετικές επιχειρήσεις, στο πλαίσιο των συμμαχικών σχεδίων. Πολλές συγκρούσεις, στις οποίες συμμετείχε το Εκστρατευτικό Σώμα της Ελλάδος (ΕΚΣΕ), ήταν ιδιαίτερα σκληρές και διεξήχθησαν κάτω από ιδιόμορφες κλιματολογικές συνθήκες και απέναντι σε πολυπληθέστερο εχθρό. Από το φθινόπωρο του 1953 το ΕΚ.Σ.Ε εντάχθηκε στην 3^η αμερικανική Μεραρχία και στις 10 Μαρτίου 1955 περιορίστηκε στο επίπεδο τάγματος, ενώ σταδιακά ξεκίνησε ο επαναπατρισμός του στρατεύματος που ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο του 1955. Το ΕΚ.Σ.Ε πλήρωσε βαρύ φόρο αίματος, με 187 νεκρούς και 614 τραυματίες (wordpress.com 2019).

1.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΟΨΕΙΣ

Γενικά

Στο παρόν υποκεφάλαιο θα γίνει αναφορά στις στρατηγικές όψεις του πολέμου της Κορέας εστιάζοντας στη χρήση του Στρατού Ξηράς, της πολεμικής αεροπορίας και του ναυτικού. Βασικό ρόλο στις όποιες τακτικές ακολουθήθηκαν έπαιξε η απόφαση της διοίκησης Truman να θέσει περιορισμούς στη δράση της στον πόλεμο στην Κορέα με την ελπίδα ότι η σοβιετική εμπλοκή θα παρέμενε ακόμη πιο περιορισμένη. Έτσι η κυβέρνηση των ΗΠΑ αποφάσισε να μην χρησιμοποιηθούν πυρηνικά

όπλα, ενώ σημαντικά θα περιοριζόταν και οι βομβαρδισμοί (Neufeld and Watson 2002).

Η Αποστολή

Το 1944 στο Νοτιοδυτικό Ειρηνικό ενεργοποιήθηκε, η Όγδοη Στρατιά η οποία ήταν, η μεγαλύτερη αμερικανική στρατιωτική δύναμη έξω από τις ΗΠΑ και ο μόνος αμερικανικός στρατός στον τομέα αυτό με αποστολή μάχης. Η πολεμική αποστολή ενός τέτοιου στρατού ήταν να διεξάγει μεγάλης κλίμακας πολεμικές επιχειρήσεις σε ένα Θέατρο Πολέμου. Επίσης, είχε διοικητική ευθύνη στις Μονάδες που είχαν εκχωρηθεί καθώς και αρμοδιότητες, όπως ο έλεγχος των προσφύγων και η βοήθεια στους πολίτες, εντός του πεδίου δραστηριότητάς του. Στην Κορέα, η Όγδοη Στρατιά ήταν υπεύθυνη όχι μόνο για το σχεδιασμό και τη διεξαγωγή επιχειρήσεων μάχης, αλλά επίσης για την υλικοτεχνική υποστήριξη της Κορέας, την εκπαίδευση του στρατού της Δημοκρατίας της Κορέας, τον έλεγχο των αιχμαλώτων πολέμου, την παροχή βοήθειας στον κορεατικό άμαχο πληθυσμό στη ζώνη πολέμου, καθώς και για τις πολιτικές και οικονομικές σχέσεις με την κυβέρνηση της Δημοκρατίας της Κορέας. Αυτά τα επιπρόσθετα καθήκοντα έγιναν ένα συνεχώς αυξανόμενο φορτίο, οπότε το CINCFE⁵⁴ ίδρυσε το 1952 μια ξεχωριστή διοίκηση, τη ζώνη επικοινωνιών της Κορέας (KCOMZ⁵⁵), ώστε να αναλάβει αυτές τις αρμοδιότητες. Η συγκεκριμένη αποστολή της Όγδοης Στρατιάς άλλαξε κατά τη διάρκεια των διαφορετικών φάσεων του πολέμου. Η αρχική κατεύθυνση που δόθηκε στον MacArthur ήταν να καθαρίσει τη Νότια Κορέα από τις βορειοκορεατικές δυνάμεις αλλά η πρώτη αποστολή της Όγδοης Στρατιάς ήταν να επιβραδύνει τον αντίπαλο και στη συνέχεια να αμυνθεί, ενώ παράλληλα αναπτύχθηκε δύναμη για να διεξαγάγει αντεπίθεση. Στις 13 Ιουλίου 1950, ο MacArthur κατέστησε σαφές ότι η αποστολή του ήταν όχι απλά να οδηγήσει τους εισβολείς πίσω από τον 38^ο παράλληλο, αλλά να καταστρέψει τις δυνάμεις τους και, εάν είναι απαραίτητο, να καταλάβει όλη τη Βόρεια Κορέα. Στις 7 Οκτωβρίου 1950, ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ στη συνέλευση του Οργανισμού συνέστησε δράση για την ενοποίηση της Κορέας υπό μια ανεξάρτητη, δημοκρατική κυβέρνηση. Την ίδια ημέρα, οι δυνάμεις των ΗΠΑ διέσχισαν τον 38^ο Παράλληλο. Η αποστολή

⁵⁴ Commander in Chief, US Far East Command: Αρχηγός Διοικητής, Διοίκηση της Άπω Ανατολής των ΗΠΑ.

⁵⁵ Korea Communications Zone

της Ογδός Στρατιάς και του Χ Σώματος Στρατού ήταν τώρα να ολοκληρωθεί η καταστροφή του Στρατού της Βόρειας Κορέας και να επανενωθεί η Χερσόνησος (D. Boose, 2005).

Μετά την κινεζική παρέμβαση, ο άμεσος στόχος ήταν να εξασφαλισθεί η επιβίωση των δυνάμεων των Ηνωμένων Εθνών (ΗΕ) και να σταματήσει η κινεζική επίθεση όσο πιο βόρεια ήταν αυτό δυνατόν. Οι δυνάμεις των ΗΕ αντεπιτέθηκαν στις αρχές του 1951 με αποστολή να προκαλέσουν απώλειες και να επανακτήσουν έδαφος μέσω επιθετικών επιχειρήσεων. Μετά την έναρξη των συνομιλιών, η αποστολή άλλαξε σε ενεργό άμυνα. Η Όγδοη Στρατιά εξουσιοδοτήθηκε να διεξάγει περιορισμένες επιθετικές ενέργειες για να καταλάβει έδαφος σημαντικής στρατιωτικής αξίας και να προκαλέσει απώλειες στους Κινέζους και τους Βορειοκορεάτες.

Οι αποστολές των Μονάδων εξαρτιόνταν από τον τύπο της Μονάδας και την κατεύθυνση από τις Διοικήσεις και Επιτελεία. Το 1950, ο στρατός των ΗΠΑ απαρτιζόταν από το Πεζικό, τα Τεθωρακισμένα, το Πυροβολικό και τις Διοικητικές και Τεχνικές Υπηρεσίες που ασχολούνταν με την παροχή υποστήριξης ή διοίκησης. Η αποστολή του Πεζικού ήταν να «πλησιάσει τον εχθρό και με πυρά και ελιγμούς να τον συλλάβει ή να τον καταστρέψει. ή να αποκρούσει την επίθεσή του». Η αποστολή των τεθωρακισμένων ήταν να «πλησιάσουν και να καταστρέψουν τις εχθρικές δυνάμεις προκαλώντας παράλληλα φόβο και δέος σε συντονισμό με άλλα όπλα». Με το τέλος του Β'ΠΠ ο όρος «τεθωρακισμένο ιππικό» τέθηκε σε χρήση αντί του όρου «ιππικό», αλλά ο κλάδος χαρακτηρίστηκε επισήμως ως «τεθωρακισμένα» το 1950. Στην Όγδοη Στρατιά, οι Μονάδες τεθωρακισμένων περιλάμβαναν τα τάγματα αρμάτων, Μονάδες αναγνώρισης (ελαφρές θωράκιση) και ξεχωριστές διμοιρίες αναγνώρισης. Το 1950, το πυροβολικό περιλάμβανε δύο Μονάδες πυροβολικού πεδίου, η αποστολή του οποίου ήταν να παράσχει υποστήριξη πυροβολικού στο πεζικό και στις δυνάμεις των τεθωρακισμένων, και το αντιαεροπορικό πυροβολικό, το οποίο είχε πρωταρχική αποστολή την τοπική αεροπορική άμυνα εναντίον εχθρικών αεροσκαφών και την πρόσθετη αποστολή υποστήριξης στις δυνάμεις του εδάφους, βάλνοντας άλλους επίγειους στόχους⁵⁶ (D. Boose, 2005).

⁵⁶ Υπήρχαν και διοικητικές υπηρεσίες που περιλάμβαναν το Σώμα για την επίσημη αλληλογραφία, τη διοίκηση του προσωπικού, τις δραστηριότητες ταχυδρομείου, τις δημοσιεύσεις στον τύπο και τη στρατιωτική ιστορία τους ιερείς και τη Στρατιωτική Αστυνομία. Οι τεχνικές υπηρεσίες περιλάμβαναν χημικές μονάδες, υπεύθυνες για καπνό και εμπρηστικό υλικό, παράγοντες τοξικού χημικού

Το Δόγμα των Επιχειρήσεων

Το δόγμα του Στρατού των ΗΠΑ αντικατοπτρίστηκε στα εγχειρίδια πεδίων και σε άλλες δημοσιεύσεις, ιδιαίτερα την έκδοση του εγχειριδίου πεδίου (FM) 100-5, στις οποίες εντοπίστηκαν δύο τύποι επιχειρήσεων μάχης η επιθετική και η αμυντική. Σε επιθετικές επιχειρήσεις, οι χερσαίες δυνάμεις, με την υποστήριξη των αεροπορικών και ναυτικών δυνάμεων, έπρεπε να προχωρήσουν για να συναντήσουν τον εχθρό (κίνηση προς επαφή) και στη συνέχεια να επιτεθούν για να καταστρέψουν τις δυνάμεις του εχθρού και να καταλάβουν το έδαφος. Στην επίθεση, οι αμερικανικές δυνάμεις του Στρατού προσπάθησαν να υποβαθμίσουν την ικανότητα του εχθρού να πολεμήσει, πρώτα με πυρά μεγάλου βεληνεκούς από αεροσκάφη (και πλοία στις παράκτιες περιοχές), στη συνέχεια από πυροβολικό, ενώ δυνάμεις ελιγμού χρησιμοποιήθηκαν για τη διεξαγωγή της κύριας επίθεσης εναντίον των πλευρών του εχθρού, κρατώντας μια δύναμη σε εφεδρεία για να εκμεταλλευτεί την επιτυχία. Η βασική προσέγγιση «πυρά και ελιγμός» εφαρμόζεται σε κάθε επίπεδο μέχρι και την ομάδα τυφεκιοφόρων. Αν η επίθεση ήταν επιτυχής, φιλικές δυνάμεις εκμεταλλεύονταν την επιτυχία, προχωρούσαν γρήγορα, και καταδίωκαν τον εχθρό. Οι αμυντικές επιχειρήσεις περιλάμβαναν την άμυνα για να κρατήσει έδαφος και να συμπύσσεται (κίνηση προς τα πίσω). Ο σκοπός της άμυνα ήταν να κερδίσει χρόνο μέχρι φίλιες δυνάμεις να μπορούσαν να ανασυγκροτηθούν με σκοπό την αντεπίθεση ή να κρατήσουν το μέτωπο μειώνοντας τις δυνάμεις ενώ παράλληλα συγκεντρώνουν τις δυνάμεις τους για τη διεξαγωγή αποφασιστικών επιθετικών ενεργειών σε άλλο μέτωπο. Επιχειρήσεις Σύμπτυξης πραγματοποιήθηκαν για να καθυστερήσουν τις δυνάμεις του εχθρού με σκοπό να μεταβούν σε πιο κατάλληλες αμυντικές θέσεις ή να αποσυρθούν από το πεδίο της μάχης (Boose 2005).

και βιολογικού πολέμου και όπλα και εξοπλισμό χημικού πολέμου. Σε απουσία χημικής απειλής του εχθρού στην Κορέα, η προσπάθεια συνίστατο στην παραγωγή καπνού, τη συντήρηση και τη διανομή των πυροκροτητών και άλλων υλικών πολεμικής φλόγας και της χρήσης εξοπλισμού απολύμανσης. Οι μηχανικοί ήταν υπεύθυνοι για την κατασκευή και την κατεδάφιση οχυρώσεων, την κατασκευή εμποδίων και γεφυρών, την κατασκευή και τη συντήρηση των δρόμων, την παραλλαγή, τον καθαρισμό και τη διανομή του νερού και την πυρόσβεση. Οι ιατρικές μονάδες, φροντίζουν και εκκενώνουν τους άρρωστους και τους τραυματίες διαχειρίζονται τα νοσοκομεία και εμποτεύουν τις δραστηριότητες αποχέτευσης και προληπτικής ιατρικής. Οι μονάδες Διαβιβάσεων ήταν υπεύθυνες για τις επικοινωνίες, την προμήθεια εξοπλισμού διαβιβάσεων, φωτογραφιών και κινηματογραφικών ταινιών. Οι Μονάδες Μεταφορών αξιοποίησαν το σιδηροδρομικό σύστημα της Κορέας τους, θαλάσσιους λιμένες, ελεγχόμενους τους αυτοκινητόδρομους και ανέπτυξαν στόλων φορηγών για τη μεταφορά προσωπικού και υλικού (D. Boose 2005).

Διοίκηση και Έλεγχος

Ο νόμος για την εθνική ασφάλεια καθόρισε τη θέση του Γραμματέα της Άμυνας, δημιούργησε την Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών και το Εθνικό Συμβούλιο Ασφάλειας και σύμφωνα με τον Eisenhower, συνέβαλαν στη δημιουργία ενός οργανισμού που είναι «λίγο περισσότερο από μία αδύναμη συνομοσπονδία κυρίαρχων στρατιωτικών μονάδων». Ο εν λόγω νόμος είχε ως αποτέλεσμα να επικρατήσει η καχυποψία μεταξύ των αρχηγών των χερσαίων, των αεροπορικών και των ναυτικών δυνάμεων. Καθώς άρχισε η μάχη στην κορεατική χερσόνησο, ανώτατοι αξιωματικοί αμφισβήτησαν ο ένας τις προθέσεις του άλλου και αντέδρασαν στα σχέδια καθώς και στις προτάσεις σχετικά με την διοίκηση και τον έλεγχο των επιχειρήσεων που αφορούν περισσότερο από ένα Κλάδο⁵⁷.

Στην έλλειψη συντονισμού συνέβαλε και η χρήση μη συμβατού εξοπλισμού επικοινωνιών. Το Πολεμικό Ναυτικό επέμεινε σε πράξεις ανεξάρτητες από την Πολεμική Αεροπορία επειδή το ο εξοπλισμός επικοινωνίας που χρησιμοποιούσαν διέφεραν από αυτό που χρησιμοποίησε η Πολεμική Αεροπορία, και ακόμη και η φιλοσοφία τους σχετικά με την αξιοποίηση των επικοινωνιών διέφεραν από την Πολεμική Αεροπορία⁵⁸. Διαφωνίες μεταξύ του Πολεμικού Ναυτικού και της Πολεμικής Αεροπορίας δημιούργησε ο αριθμός των στόχων, ο αριθμός των δυνάμεων που έρχονται σε επαφή με τον εχθρό και ο αριθμός των αερομεταφορών. Αυτές οι διαφωνίες συνεχίστηκαν επειδή ο MacArthur δεν εστίασε στην επίλυσή τους. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι ηγέτες του Πολεμικού Ναυτικού και της Πολεμικής Αεροπορίας διαφώνησαν ακόμα και για τη διοίκηση των αεροπορικών επιχειρήσεων στην επιχείρηση στο Inchon.

⁵⁷ Οι δυνάμεις της Βόρειας Κορέας εισέβαλαν στη Δημοκρατία της Κορέας στις 25 Ιουνίου 1950 και η τακτική κατάσταση επιδεινώθηκε αρκετά γρήγορα. Σχεδόν αμέσως διοικητής των αεροπορικών δυνάμεων της Άπω Ανατολής και ο ομόλογός του Διοικητής των Ναυτικών Δυνάμεων της Άπω Ανατολής διαφώνησαν για τις προτεραιότητες και τις διαδικασίες για τον καθορισμό στόχων και καθηκόντων όταν ο MacArthur διέταξε επιθέσεις βόρεια του 38^{ου} παραλλήλου. Είναι αξιοσημείωτο ότι μια αεροπορική επίθεση σε έναν συγκεκριμένο στόχο ακυρώθηκε επειδή το Πολεμικό Ναυτικό είχε προγραμματίσει μια επίθεση ενάντια στο ίδιο στόχο και δεν καταβλήθηκε καμία προσπάθεια για τον συντονισμό της επιχείρησης. Ο επικεφαλής του επιτελείου του MacArthur, πρότεινε συμβιβασμό στον επιχειρησιακό έλεγχο χωρίς ωστόσο, ο συμβιβασμός να διευκρινίσει την οργανωτική αρχή.

⁵⁸ Οι επικοινωνίες του Ναυτικού ήταν (και είναι) σύντομες ο εξοπλισμός του ήταν μικρότερος και λιγότερο ικανός. Αντίθετα στις αεροπορικές δυνάμεις οι εντολές ήταν μεγαλύτερες και υπερφόρτωναν τα ασύρματα κυκλώματα του Ναυτικού, προκαλώντας καθυστερήσεις ή ακόμα και ακυρώσεις αποστολών.

Οι εντολές που ασχολούνται με στρατιωτικές επιχειρήσεις είναι μεγάλες, εξαιρετικά εξειδικευμένες και πολύπλοκες. Οι στρατιωτικές σχέσεις διοίκησης και ελέγχου βασίζονται στην επίτευξη βεβαιότητας σχετικά με παράγοντες που επηρεάζουν την άσκηση βίας. Ακόμη το μέγεθος, η εξειδίκευση και η πολυπλοκότητα των στρατιωτικών οργανισμών εμποδίζουν την επίτευξη αυτής της βεβαιότητας. Το ιδανικό όραμα λήψης αποφάσεων υιοθετεί συνεκτικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων για διοίκηση και έλεγχο, οι οποίες δεν υπήρχαν στον πόλεμο της Κορέας. Η οργανωτική λήψη αποφάσεων αφορά πολλούς συμμετέχοντες, καθένας από τους οποίους έχει ατομικές προτιμήσεις (και ενδεχομένως διαφορετική προτεραιοποίηση των προτιμήσεων αυτών). Αυτές οι προτιμήσεις έπρεπε να εξομαλυνθούν με κάποιο τρόπο, όπως οι πολιτικοί διακανονίζουν τις διαφορές. Στην Κορέα οι ρητές προθέσεις των ανώτερων στρατιωτικών ηγετών και η συνεκτικότητα των επιλογών διοίκησης και ελέγχου χάθηκαν συχνά στην αλληλεπίδραση μεταξύ των οργανωτικών συνιστωσών και της γραφειοκρατίας⁵⁹ των επιτελείων. Η άσκηση και η διεύθυνση της διοίκησης και του ελέγχου στη μάχη παραμένει ένα από τα πιο δύσκολα καθήκοντα. Η ποικιλία των στρατιωτικών τεχνολογιών που εφαρμόζονται στη σύγχρονη μάχη αυξάνει τον αριθμό, το εύρος και την αλληλεπίδραση των παραγόντων που πρέπει να ληφθούν υπόψη. Η τεχνολογία, ωστόσο, δεν αποκλείει το ρόλο της «πολιτικής» στη λήψη αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα στρατιωτικής οργάνωσης. Ο πόλεμος της Κο-

⁵⁹ Η γραφειοκρατία και μάλιστα η «έξυπνη γραφειοκρατία» αποτελεί παράγοντα επιτυχίας της στρατιωτικής κινητοποίησης δηλαδή η συγκέντρωση του στρατού είναι κομβική ως το πρώτο σημείο εκκίνησης για την επιτυχή διεξαγωγή της επιχείρησης, είναι ο τρόπος που ο στρατός κινητοποιείται για να αντιμετωπίσει μία απειλή προτού αυτή γίνει επίσημη. Η κινητοποίηση έχει άμεση σχέση με τον κοινωνικό χαρακτήρα του πολέμου έχει να κάνει με τον εφεδρικό στρατό. Έτσι πρέπει να οικοδομηθούν ή οφείλουν να οικοδομηθούν μηχανισμοί που θα αντιμετωπίσουν την προπαγάνδα που θα επιφέρει μείωση της στρατιωτικής κινητοποίησης. Το κράτος μέσω της «έξυπνης γραφειοκρατίας» οργανώνει την στρατιωτική κινητοποίηση έτσι ώστε να καταφέρει να μειώσει ή να εξαλείψει τις επιπτώσεις της προπαγάνδας. Σύμφωνα με τον καθηγητή κ. Κουσκουβέλη «Οι θεωρίες γραφειοκρατίας έχουν ως αφητηρία το γεγονός ότι στη λήψη των αποφάσεων σε κάθε κράτος συμμετέχουν παράγοντες που ανήκουν σε κάποια υπηρεσία ή γραφειοκρατική μονάδα. Επειδή στα πλαίσια κάθε κράτους υπάρχει έλλειψη πόρων (υπό την ευρεία έννοια), οι μονάδες αυτές αναπτύσσουν δικά τους συμφέροντα και λογική, των οποίων φορείς είναι και οι εκπρόσωποί τους. Κατά συνέπεια, οι φορείς αυτοί λειτουργούν μεταξύ τους ανταγωνιστικά και οι εκπρόσωποί τους προσδιορίζουν τα γενικότερα συμφέροντα ενός κράτους με βάση την αντίληψη που έχει μία υπηρεσία ή φορέας για το εθνικό συμφέρον και την αντίληψη που έχει για το δικό της υπηρεσιακό συμφέρον (Κουσκουβέλης, 2010)..... Η θεωρία υποστηρίζει ότι οι αποφάσεις στην εξωτερική πολιτική, μεταξύ αυτών και αποφάσεις για πόλεμο ή για τη διαχείριση ενός πολέμου, προσδιορίζονται από συμφέροντα ή ανταγωνισμούς μέχρως εσχάτων γραφειοκρατικών μονάδων στο εσωτερικό του κράτους (Κουσκουβέλης, 2010)»

ρέας εμφανίζει προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονοι ηγέτες όπου η πολιτική, ως σύγκρουση συμφερόντων, επηρεάζει την οργάνωση και την άσκηση της διοίκησης και του ελέγχου (Mandales 2002).

Η Τακτική Χρησιμοποίηση της Αεροπορίας από τα ΗΕ

Οι τακτικές που αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια της ειρήνης δεν επιβεβαιώθηκαν στις πρώτες ημέρες της μάχης. Οι τακτικές χρειάστηκε να αναθεωρηθούν για να προσαρμοστούν στην τότε τρέχουσα κατάσταση, που επέφερε η εισαγωγή νέου εξοπλισμού από τις φίλιες δυνάμεις ή τον εχθρό, η μεταβαλλόμενη τακτική κατάσταση και οι πολιτικοί περιορισμοί. Πολλές από τις τακτικές που αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια του Πολέμου της Κορέας προέκυψαν από πολιτικές αποφάσεις με κυριότερες την απαγόρευση διέλευσης των συνόρων ή την απαγόρευση βομβαρδισμού στόχων στην Κίνα ή στη Σοβιετική Ένωση. Η Πολεμική Αεροπορία δεν διεξήγαγε βομβιστικές επιδρομές στην Κίνα προκειμένου τόσο το Πεζικό όσο και το Σώμα των Πεζοναυτών να λάβουν στενή αεροπορική υποστήριξη.

Στις αρχές του πολέμου, τα αεροσκάφη B-29 θα μπορούσαν να πετάξουν ψηλότερα και ταχύτερα από οποιοδήποτε αεροσκάφος (Α/Φ) με εμβολοφόρο κινητήρα της Βόρειας Κορέας⁶⁰. Η εισαγωγή του MiG-15 τον Νοέμβριο του 1950 καθιστούσε αναγκαία τη συνοδεία των B-29 με Α/Φ F-86. Οι τακτικές του B-29 άλλαξαν και πάλι αφού τα MiGs «έσπαγαν» τις περιπολίες των F-86s. Οι κινεζικές αεροπορικές δυνάμεις έγιναν τέτοια απειλή όπου οι δυνάμεις των ΗΕ αναγκάστηκαν να αναστείλουν τις βομβιστικές επιδρομές στη Βόρεια Κορέα. Μετά από αυτό, τα B-29 άρχισαν να επιτίθενται αποκλειστικά τη νύχτα. Αυτή η αλλαγή στην τακτική ενίσχυσε την ασφάλεια αλλά μείωσε την ακρίβεια των βομβαρδισμών. Τα μεγάλα βομβαρδιστικά έπειτα στράφηκαν στο σύστημα ηλεκτρονικής δέσμης πλοήγησης μικρής εμβέλειας (SHORAN), ένα δίκτυο επίγειων ραντάρ για την ενίσχυση της πλοήγησης. Σε απάντηση, ο εχθρός χρησιμοποίησε προβολείς ελεγχόμενους από ραντάρ σε συνδυασμό με αντιαεροπορικές Πυροβολαρχίες.

Πολλοί στην Πολεμική Αεροπορία οραματίστηκαν μια στρατηγική εναντίον της Βόρειας Κορέας που θα διαμορφωθεί από τις παρόμοιες επιχειρήσεις κατά τον

⁶⁰ Τα εν λόγω αεροσκάφη είχαν δοθεί στη Βόρεια Κορέα από την ΕΣΣΔ.

Β'ΠΠ κατά τη διάρκεια του οποίου οι ΗΠΑ οργάνωσαν αρκετές και μεγάλες βομβιστικές επιδρομές. Μετά το ξέσπασμα του πολέμου, η εστίαση των επιχειρήσεων της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΕ μετατοπίστηκε από τη στενή αεροπορική υποστήριξη, όπως είχε παρασχεθεί κατά τη διάρκεια της μάχης για την περιφέρεια Pusan, στην απαγόρευση των γραμμών τροφοδοσίας της Βόρειας Κορέας με τεράστιες επιδρομές και βομβιστικές επιθέσεις, με κυριολεκτικά εκατοντάδες αεροσκάφη να συμμετέχουν σε ένα ενιαίο χτύπημα⁶¹. Οι βασικές τακτικές αεροπορικές επιχειρήσεις περιλάμβαναν αεροπορική υπεροχή, στενή αεροπορική υποστήριξη και απαγόρευση της περιοχής του πεδίου της μάχης. Οι κύριες στρατηγικές αεροπορικές επιχειρήσεις ήταν να εξασφαλίσουν τον έλεγχο του εναέριου χώρου πάνω από φιλικό έδαφος, να ελέγχουν τον εναέριο χώρο του εχθρού και να διεξάγουν στρατηγικούς βομβαρδισμούς σε στόχους όπως διυλιστήρια πετρελαίου, συγκροτήματα παραγωγής ενέργειας και κέντρα επικοινωνιών (R. J. Blanchfield 2005).

Όπλα, Τακτικές και Εκπαίδευση της Πολεμικής Αεροπορίας της Βόρειας Κορέας

Τον Ιούνιο του 1950, ο Στρατός της Βόρειας Κορέας συγκροτήθηκε περίπου σε 130.000 άντρες, πολλοί από τους οποίους ήταν βετεράνοι που πολέμησαν στην Κίνα με τις κινεζικές δυνάμεις ενάντια στην Ιαπωνία. Η Πολεμική Αεροπορία της Βόρειας Κορέας διέθετε περίπου 132 πολεμικά Α/Φ και 30 μεταφορικά και εκπαιδευτικά τα οποία είχε η ΕΣΣΔ κατά τον Β'ΠΠ. Στον Πόλεμο της Κορέας, η παλιά και μάλλον μικρή Πολεμική Αεροπορία της Βόρειας Κορέας καταστράφηκε σχετικά γρήγορα λόγω της ανωτερότητας των δυνάμεων των ΗΕ. Μέχρι τον Δεκέμβριο του 1950, όταν οι δυνάμεις του ΟΗΕ περικύκλωσαν τον ποταμό Yalu, η κινεζική Πολεμική Αεροπορία πιστεύεται ότι διέθετε 650 πολεμικά Α/Φ, τα οποία είχαν παραχωρηθεί από τη Σοβιετική Ένωση ενώ στις αρχές του 1951, οι κινεζικές δυνάμεις είχαν αυξηθεί σε 1.000 Α/Φ, χάρη πάλι στην προσφορά της Σοβιετικής Ένωσης.

Η Σοβιετική Πολεμική Αεροπορία διέθετε επίσης 400 έως 500 Α/Φ έτοιμα για χρήση στην Κορέα. Το πιο διάσημο και αποτελεσματικό από αυτά ήταν το MiG-15,

⁶¹ Παραδείγματα τέτοιων επιθέσεων αποτελούν η επίθεση στις 9 Μαΐου 1951, όταν 300 Α/Φ επιτέθηκαν σε αεροδρόμια της Βόρειας Κορέας. Τον Ιούνιο του 1952, περίπου 500 βομβαρδιστικά αεροσκάφη εκτόξευσαν επίθεση στο υδροηλεκτρικό φράγμα Suiho και στο σταθμό παραγωγής ενέργειας, έναν ζωτικό στόχο στον ποταμό Yalu. Επίσης, επιτέθηκαν σε διυλιστήρια πετρελαίου, κέντρα μεταφορών και βιομηχανικές εγκαταστάσεις

το οποίο χρησιμοποιήθηκε από κινέζους και σοβιετικούς πιλότους. Κατά τους πρώτους μήνες του πολέμου, οι αερομεταφορείς των Ηνωμένων Εθνών απολάμβαναν σχεδόν πλήρη αεροπορική υπεροχή, αλλά με την εμφάνιση του Σοβιετικού MiG - 15 στις 1 Νοεμβρίου 1950 άλλαξαν τα πάντα καθώς έκανε κάθε Αμερικανό αεροπλάνου στην Άπω Ανατολή να φαίνεται ξεπερασμένο. Είχε ξεπεράσει εύκολα το F-51 Mustang, το οποίο δεν είχε καμία ελπίδα να επιβιώσει σε μια αεροπορική μάχη. Σε επίπεδο πτήσης, το MiG ήταν 100 μίλια την ώρα ταχύτερο από το αμερικανικό αεριωθούμενο αεροσκάφος πρώτης γενιάς, F-80 και πιο γρήγορο σε σχέση με το νέο αεροσκάφος F9F Panther του Ναυτικού. Το MiG-15⁶² είχε καταπληκτική ευελιξία και μπορούσε να αναπτύξει ταχύτητα περίπου 660 μίλια ανά ώρα και ήταν η βασική απειλή για τις αεροπορικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ καθ' όλη τη διάρκεια του πολέμου.

Οι Κινέζοι και Σοβιετικοί πιλότοι των MiG-15 ανέπτυξαν μια τακτική που εκμεταλλεύτηκαν τους περιορισμούς που είχαν θέσει οι ΗΠΑ βόρεια του ποταμού Yalu. Θα ανέβαιναν σε μεγάλο υψόμετρο στην πλευρά του ποταμού, θα διέσχιζαν τα σύνορα σε υψόμετρο πάνω από 30.000 πόδια, θα βυθίζονταν με πυρά εναντίον των Αμερικανών και στη συνέχεια θα επέστρεφαν με ασφάλεια από την πλευρά του ποταμού, μόνο για να ανανεώσουν τον κύκλο επίθεσης. Θα προσπαθούσαν επίσης να πιάσουν τους πιλότους των ΗΕ, οι οποίοι τερμάτιζαν τις περιπολίες τους με αεροσκάφη τα οποία δεν είχαν καύσιμα για να πολεμήσουν. Όσον αφορά το επίπεδο ικανότητας των πιλότων η γενική εντύπωση ήταν ότι οι πιλότοι των ΗΠΑ είχαν ανώτερη εκπαίδευση (R. Blanchfield 2005).

Ναυτικές Επιχειρήσεις

Ο έλεγχος της θάλασσας ήταν μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις των ΗΠΑ κατά τον 20^ο αιώνα, καθώς ήταν απαραίτητος για τη νίκη στους παγκόσμιους πολέμους ενώ στον Πόλεμο της Κορέας ήταν το θεμέλιο της επιτυχίας. Οι μεγάλες δυνατότητες του ναυτικού στον έλεγχο της θάλασσας τονίστηκαν ιδιαίτερα στην επιχείρηση στο Inchon. Για τη συμβολή του ναυτικού στην εν λόγω επιχείρηση ο MacArthur σημείωσε ότι «το Πολεμικό Ναυτικό και οι Πεζοναύτες δεν έλαμψαν ποτέ πιο έντονα από ότι αυτό το πρωί». Ακόμα και οι λαμπρές οι νίκες δεν είναι παρά ένα

⁶² Αξίζει να σημειωθεί ότι, ήδη από το Δεκέμβριο του 1947, οι Σοβιετικές γραμμές παραγωγής συναρμολογούσαν 200 MiG-15 μηνιαίως.

κομμάτι της τεράστιας και εκτεταμένης επιρροής της ισχύος που βασίζεται στη θάλασσα - μιας ισχύς που αυξάνεται με άλματα με την ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας.

Κάθε αγώνας, κάθε νίκη είχε την υποστήριξη από τη θάλασσα και την ικανότητα του ναυτικού να συντρίψει τις αντίπαλες δυνάμεις. Όταν οι ναυτικές δυνάμεις συγκρούονται τότε τα έθνη κατανοούν την αξία της ναυτικής ισχύος. Δεν είναι τόσο εύκολο να καταλάβει κανείς ότι αυτή η τεράστια ισχύς μπορεί να επηρεάσει με τη θέλησή της σιωπηλά, σταθερά, ακαταμάχητα, παρόλο που δεν υπάρχουν μάχες. Δεν υπάρχει σαφέστερο παράδειγμα αυτής της αλήθειας στην ιστορία του πολέμου στην Κορέα. Η Κορέα είχε μικρή δύναμη στη θάλασσα και επομένως οι ΗΠΑ και οι σύμμαχοι είχαν μικρή αντίσταση στη θάλασσα. Οι Ηνωμένες Πολιτείες και τα ΗΕ διέκοψαν την επιθετικότητα των αντιπάλων δυνάμεων μέσω της άσκησης του ελέγχου της θάλασσας. Αυτή η δύναμη είναι, φυσικά, μόνο μία πτυχή της εθνικής ισχύος και η ίδια, μόνη της, δεν θα μπορούσε να εξασφαλίσει τη νίκη στον πόλεμο της Κορέας αλλά η απώλεια της θα είχε εξασφαλίσει την ήττα (McNeill Eller 2000).

Η Τακτική των Ναυτικών Δυνάμεων των ΗΕ στον Πόλεμο της Κορέας

Ο πόλεμος της Κορέας ήταν ένας πόλεμος που απαιτούσε επιτακτικά απαντήσεις σε θέματα που αφορούν την εθνική άμυνα όλων των δρώντων καθώς ξεκίνησε ως ένας αδήλωτος πόλεμος μικρού μεγέθους και τελείωσε ως ένα αδιέξοδο. Διεξήχθη, τουλάχιστον θεωρητικά, λιγότερο ως εθνική επιχείρηση για την υπεράσπιση ενός εύκολα συγκρουόμενου εθνικού συμφέροντος παρά ως άσκηση συλλογικής ασφάλειας υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Αν και πολλά από τα διδάγματα της σύγκρουσης είναι πλέον παρωχημένα, η γενική αρχή παραμένει ότι για όσους επιτίθενται, το κύριο πρόβλημα είναι πώς να προετοιμαστούν για το απροσδόκητο ή πώς θα αντιμετωπίσουν τον όποιο αιφνιδιασμό με το ελάχιστο κόστος. Αν ο πόλεμος όπως λέει και ο Clausewitz είναι «Η συνέχεια της πολιτικής με άλλα μέσα» δηλαδή μια πολιτική πράξη, η εμπειρία στην Κορέα είναι η απόδειξη ότι ο πόλεμος αποτελεί άσκηση πειθούς και η ναυτική ισχύς αποτελεί το κύριο μέσο γι' αυτή.

Μόνο λίγο πάνω από το ένα τρίτο της ενεργού δύναμης του Πολεμικού Ναυτικού ήταν στον Ειρηνικό, μόνο το ένα πέμπτο από αυτό ήταν στην Άπω Ανατολή,.

Αλλά αν και οι ναυτικές δυνάμεις της Άπω Ανατολής είχαν εντολή εποπτείας, η ComNavFE⁶³ ασκούσε τον έλεγχο στην Task Force 96, μια μικρή δύναμη μάχης, και στην Task Force 90 τον πυρήνα της αμφίβιας δύναμης. Οι μονάδες μάχης της Task Force 96, ήταν γρήγορα και ικανά πλοία, αλλά σε κανένα δεν είχε τοποθετηθεί μεγαλύτερο όπλο από ένα όπλο 5 ιντσών. Εκτός από αυτή τη μικρή δύναμη μάχης, το ComNavFE ελέγχει μια ποικιλία βοηθητικών πλοίων. Μια τρίτη κατηγορία δύναμης αποτελούνταν από τις μονάδες της Μοίρας Ναρκών, η οποία είχε ασχοληθεί με τα ναρκοπέδια του Β'ΠΠ. Τέλος, το ComNavFE ελέγχει έναν αριθμό ιαπωνικών πλοίων που ανήκαν στη Διοίκηση Ελέγχου Ναυτιλίας της Ιαπωνίας⁶⁴ και τα οποία απασχολούνταν στην εφοδιαστική υποστήριξη και στον επαναπατρισμό πρώην Ιαπώνων αιχμαλώτων πολέμου. Η Task Force 90 και η Task Force 96 δεν ήταν οι μοναδικές ναυτικές μονάδες στα ασιατικά ύδατα. Με έδρα στις Φιλιππίνες, 1.700 μίλια προς τα νότια βρισκόταν ο έβδομος στόλος, η κύρια ενσάρκωση της ναυτικής δύναμης των ΗΠΑ στον Δυτικό Ειρηνικό. Οι δυνάμεις, οι βάσεις και τα σχέδια αρχικά φάνηκαν ανεπαρκή για την αντιμετώπιση της επιθετικότητας της Βόρειας Κορέας και των Συμμάχων της. Η ισχύς του FEAF⁶⁵ δεν ήταν καθόλου αμελητέα ενώ και οι ναυτικές δυνάμεις στην Άπω Ανατολή θα μπορούσαν να ενισχυθούν, από τη δυτική ακτή, σε πρώτη φάση, έγκαιρα. Αν και οι βάσεις του στόλου ήταν περιορισμένες, ήταν η Ιαπωνία που προσέφερε πολλά πλεονεκτήματα υπό τη μορφή αεροδρομίων, χώρων στάσης, βιομηχανικής αντοχής και ειδικευμένου εργατικού δυναμικού που αντιστάθμιζε τον παραπάνω περιορισμό. Επιπρόσθετα υπήρχε η ιαπωνική εμπορική ναυτιλία, η οποία θα μπορούσε να βοηθήσει στην εξασφάλιση επιπλέον χωρητικότητας για ανάγκες μεταφοράς προμηθειών και στρατευμάτων μακριά από την ακτή (Adm Holloway, 2000).

⁶³ Commander Naval Forces Far East

⁶⁴ Στην Ιαπωνία υπήρχαν μικρές ναυτικές εγκαταστάσεις βάσης ήταν μικρές στις περιοχές Yokosuka και Sasebo. Στις δραστηριότητες του στόλου, στη Yokosuka, υπήρχε μια μικρή εγκατάσταση επισκευής πλοίων η οποία θα μπορούσε να εκτελεί συνήθη συντήρηση, αλλά η οποία δεν είχε εξειδικευμένα τμήματα για τορπίλες ή επισκευή ηλεκτρονικών, υπήρχε ένα τμήμα εφοδιασμού επαρκές για τη στήριξη των περίπου 5.000 ναυτικών και μια εγκατάσταση πυρομαχικών με περίπου 3.000 τόνους πυρομαχικών. και ναυτικό νοσοκομείο του οποίου η χωρητικότητα ήταν στα 100 κρεβάτια. Στο Sasebo στο δυτικό Kyushu, όπου το αυτοκρατορικό ιαπωνικό ναυτικό διατηρούσε αρχικά μια σημαντική βάση, υπήρχε ένα εξαιρετικό λιμάνι με εκτεταμένες εγκαταστάσεις. Επιπρόσθετα ούτε η Yokosuka ούτε η Sasebo ήταν καλά εφοδιασμένες με υλικό για την υποβρύχια άμυνα του λιμένα. Η μοναδική αεροπορική βάση στην Ιαπωνία ήταν η Ναυτική Μονάδα Αεροσκαφών (Adm Holloway, 2000).

⁶⁵ Far East Air Forces: Αεροπορικές Δυνάμεις Άπω Ανατολής

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΟΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΟΨΕΙΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

2.1 ΟΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΟΨΕΙΣ

Τα αίτια του Πολέμου. Θεωρητικό Υπόβαθρο

Ο πόλεμος είναι ένα φαινόμενο που διατρέχει την ανθρώπινη ιστορία κατά τρόπο που μπορεί να θεωρηθεί ως ένα φυσικό συμβάν, τη στιγμή μάλιστα που ο άνθρωπος έχει έντονη την επιθυμία για ειρήνη. Αποδεχόμενοι ότι ο πόλεμος δεν μπορεί παρά να είναι αναπόσπαστο τμήμα της ανθρώπινης προσωπικότητας το καλύτερο που μπορεί να κάνει ο άνθρωπος είναι να επιδιώξει τον περιορισμό του πολέμου. Προκειμένου να περιοριστεί ο πόλεμος πρέπει να είναι γνωστά τα αίτια που τον προκαλούν.

Στην παρούσα μελέτη τα αίτια του πολέμου της Κορέας θα αναζητηθούν χρησιμοποιώντας ως μεθοδολογικό εργαλείο τις τρεις εικόνες ή αλλιώς τα τρία επίπεδα που εισήγαγε για τη μελέτη του φαινομένου του πολέμου ο Kenneth Waltz⁶⁶. Ο Waltz παρατηρεί, καταγράφει και οργανώνει την υπάρχουσα θεωρία με κριτήρια που ορίζει ο θετικισμός, διακρίνοντας αυτά που συμβαίνουν από αυτά που θα ήταν επιθυμητό να συμβαίνουν και εισάγει μια καινούργια μεθοδολογία ανάλυσης της πραγματικότητας για να πετύχει αφενός την οργάνωση των υφιστάμενων θεωριών που αφορούν στον εντοπισμό των αιτιών του πολέμου και αφετέρου να ελέγξει κατά πόσο είναι δυνατό να εφαρμοστούν οι πολιτικές προτάσεις που απορρέουν από αυτές τις θεωρίες. Σε πρώτη φάση ο Waltz, για την αντιμετώπιση του προβλήματος της διαχείρισης της μεγάλης ποικιλίας των απαντήσεων που απορρέουν από την

⁶⁶ Γεννήθηκε το 1924 στο Ann Arbor του Michigan στις ΗΠΑ και πέθανε στις 12 Μαΐου 2013 στη Νέα Υόρκη. Είναι αμερικανός πολιτικός επιστήμονας και εκπαιδευτικός γνωστός ως ο δημιουργός του νεορεαλισμού ή δομικού ρεαλισμού στη θεωρία των διεθνών σχέσεων. Μετά την αποφοίτησή του από το Oberlin College (1948) με πτυχίο στα οικονομικά, απέκτησε πτυχίο Ph.D. στην πολιτική επιστήμη από το Πανεπιστήμιο της Κολούμπια (1957). Η διδακτορική διατριβή του Waltz, που δημοσιεύθηκε ως «Άνθρωπος, το Κράτος και ο Πόλεμος» είναι μια θεωρητική ανάλυση (1959), ήταν ένα έργο πολιτικής θεωρίας εξετάζοντας τις απόψεις των μεγάλων στοχαστών της δυτικής πολιτικής σκέψης για τα αίτια του πολέμου και την ειρήνη. Είναι όμως πιο γνωστός ως διεθνής επιστήμονας. Όταν ο Waltz εισήλθε στο μεταπτυχιακό σχολείο, δεν υπήρχε πειθαρχία στις διεθνείς σχέσεις ως έχει, αν και υπήρξαν εμπειρικές μελέτες για τις εξωτερικές υποθέσεις. Ο Waltz έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του τομέα. Το σημαντικότερο έργο του, η «Θεωρία της Διεθνούς Πολιτικής» (1979), είναι μια συστηματική αναφορά της διεθνούς ισορροπίας εξουσίας και παραμένει ένα σημαντικό έργο στην πολιτική επιστήμη και στον 21ο αιώνα (Munro 2013).

πληθώρα των θεωριών, κατατάσσει / ταξινομεί τις υπάρχουσες θεωρίες με κριτήριο την απάντηση που δίνει η καθεμιά στο ερώτημα «που μπορεί εντοπιστούν τα κυριότερα αίτια του πολέμου;» σε τρεις μεγάλες κατηγορίες, στην εικόνα Άνθρωπος, Κράτος, ή Σύστημα. Η επιλογή αυτής της κατηγοριοποίησης, αυτών των τριών εικόνων έγινε διότι κάθε πρόταση πολιτικής για περισσότερη ειρήνη στον κόσμο συνδέεται με μια από αυτές τις τρεις εικόνες ή κάποιο συνδυασμό τους (Κουσκουβέλης, 2011).

Στο πρώτο επίπεδο ανάλυσης, εξετάζοντας τον παράγοντα άνθρωπο αναφέρεται σε όλες αυτές τις θεωρίες οι οποίες βλέπουν τον άνθρωπο ως αιτία του πολέμου, τον πόλεμο ως απόρροια της «κακής» φύσης του ανθρώπου. Αποτελεί το πρώτο επίπεδο αφενός γιατί είναι η απλούστερη μονάδα και αφετέρου διότι ιστορικά είναι η πρώτη ερμηνεία του φαινομένου του πολέμου, ως αποτέλεσμα της ανθρωπίνης φαιλότητας, φιλοδοξίας, ματαιοδοξίας, πλεονεξίας⁶⁷. Οι προτάσεις πολιτικής έχουν ως κοινό στοιχείο ότι, για ένα ειρηνικότερο κόσμο θα πρέπει οι άνθρωποι να αλλάξουν είτε στην ηθικό-πνευματική οπτική τους είτε στην ψυχικό-κοινωνική συμπεριφορά τους

Στο δεύτερο επίπεδο ανάλυσης, ως πηγή του πολέμου εντοπίζεται το κράτος. Σ' αυτήν τη κατηγορία εντάσσονται όλες εκείνες οι θεωρίες οι οποίες αντιλαμβάνονται την εσωτερική οργάνωση ως το κλειδί για να κατανοηθεί ο πόλεμος και η ειρήνη. Κοινό σημείο μεγάλης μερίδας των θεωριών της δεύτερης εικόνας είναι ότι η λύση στη μείωση του πολέμου έγκειται στην αναμόρφωση των κρατών, κατ' αναλογία με τη βελτίωση της φύσης του ανθρώπου της πρώτης εικόνας. Αυτομάτως όμως γεννάται το ερώτημα ποια είναι δομή που θα εγγυηθεί την ειρήνη και με ποιο τρόπο

⁶⁷ Οι υποστηρικτές όμως της εξήγησης του πολέμου από την πρώτη εικόνα, διακρίνονται:

α. Σε αισιόδοξους, ουτοπιστές, που θεωρούν ότι οι πόλεμοι θα τερματιστούν. Οι αισιόδοξοι διαβλέπουν την πιθανότητα να μετατρέψουν τους κακούς σε καλούς και να τερματίσουν τους πολέμους που προκύπτουν από τη παρούσα πολιτική της ισορροπία ισχύος. Οι αισιόδοξοι καταδεικνύουν μια πολιτική αφέλεια. Η έλλειψη πολιτικής πρότασης συνδέεται με την ουτοπιστική άποψη που έχουν για τον άνθρωπο, άποψη λανθασμένη.

β. Σε απαισιόδοξους, ρεαλιστές [Morgenthau (εγωιστική συμπεριφορά), Niebuhr (λανθάνουσα ικανότητα για κακό), Spinoza (επικράτηση πάθους έναντι λογικής)] που πιστεύουν ότι οι πόλεμοι θα συνεχίσουν να συμβαίνουν. Οι απαισιόδοξοι από την άλλη, αναγνωρίζουν τον πόλεμο και την ισορροπία ισχύος ως αποτέλεσμα της κακής φύσης αλλά δεν πιστεύουν σε καμιά βελτίωση του ανθρώπου. Οι απαισιόδοξοι, ασκούν κριτική στην στάση των απαισιόδοξων αλλά δεν μπορούν να κάνουν προτάσεις. Πάντως, και οι δύο θέσεις οδηγούν στο να ληφθεί υπόψη η κοινωνική και πολιτική δομή. Αν η αλλαγή του ανθρώπου είναι δυνατή και οδηγεί στην ειρήνη, πρέπει να ανακαλυφθεί πώς θα επέλθει αυτή η αλλαγή. Αν η κακή φύση του ανθρώπου οδηγεί σε πόλεμο, πρέπει να αναζητηθούν τρόποι αντιστάθμισής της. Δεδομένης της κακής φύσης, που δεν αλλάζει ή αλλάζει δύσκολα, είναι απαραίτητη η ανάλυση των συνθηκών, είτε για να αλλάξει ο άνθρωπος, είτε για να περιοριστεί ο πόλεμος.

μπορεί να γίνει η αναμόρφωση. Οι πολιτικές προτάσεις ως προς το ποιο είναι το καλό κράτος ποικίλουν. ο Karl Marx, το ορίζει με όρους ιδιοκτησίας, ο Kant με όρους αφηρημένων αρχών δικαιοσύνης και ο Woodrow Wilson με όρους αυτοδιάθεσης και σύγχρονης δημοκρατικής οργάνωσης⁶⁸.

Η ρεαλιστική σχολή σκέψης αντιμετωπίζει το κράτος ως τον μηχανισμό εξουσίας που διαθέτει το αδιαμφισβήτητο και αδιαπραγμάτευτο νομιμοποιημένο μονοπώλιο της βίας. Το κράτος, στις σχέσεις του με τα άλλα κράτη, χρησιμοποιεί τη βία κατά τρόπο ανάλογο με αυτόν που τη χρησιμοποιεί και στο εσωτερικό του. «War made the state and the state made war» όπως επισήμανε και ο Charles Tilly. Ο Waltz τονίζει ότι καμιά πρόταση πολιτικής για τις διεθνείς σχέσεις που να έχει γραφτεί εξ ολοκλήρου με όρους της δεύτερης εικόνας δεν μπορεί να είναι έγκυρη, η ίδια η προσέγγιση είναι ελαττωματική. Μπορεί η πρόταση ότι τα κακά κράτη να κάνουν τον πόλεμο να είναι σε μεγάλο βαθμό σωστή, αλλά δεν ισχύει το αντίστροφο. Όπως η σχέση μεταξύ των ανθρώπων και των κοινωνιών εντός των οποίων ζουν είναι αμφίδρομη, οι άνθρωποι διαμορφώνουν με την κοινωνία αλλά ταυτόχρονα η κοινωνία κατασκευάζει του ανθρώπου για να είναι μέλη αυτής της κοινωνίας, έτσι και οι δράσεις των κρατών συντελούν στην ουσία των διεθνών σχέσεων και παράλληλα το διεθνές περιβάλλον επηρεάζει τη συμπεριφορά των κρατών (Waltz 2011).

Στο τρίτο επίπεδο ανάλυσης, το διεθνές σύστημα⁶⁹, το περιβάλλον είναι αυτό που οδηγεί τα κράτη στον πόλεμο. Το άναρχο και ανταγωνιστικό περιβάλλον που βασίζεται στην αρχή της οντολογικής ετερότητας των κρατικών οντοτήτων. Οι συνέπειες της τρίτης εικόνας συνοπτικά είναι ότι σε συνθήκες αναρχίας, κάθε κράτος προωθεί τα συμφέροντα του, με όποιο τρόπο θεωρεί καλύτερο και η βία είναι μέσο επίτευξης των σκοπών του. Αυτή η πολιτική δεν είναι ούτε ηθική ούτε ανήθικη αλλά λελογισμένη αντίδραση στο κόσμο που το περιβάλλει.

⁶⁸ Η δημοκρατία ως σύστημα διακυβέρνησης που εγγυάται την ειρήνη είναι μια πρόταση όπως για παράδειγμα αυτή προβάλλεται μέσα από την θεωρία της διαρκούς ειρήνης του Immanuel Kant, ή της θεωρίας της αρμονίας συμφερόντων ή της δύναμης της κοινής γνώμης. Ενώ με βάση την μαρξιστική ανάλυση, τα καπιταλιστικά κράτη κάνουν τον πόλεμο ενώ η επανάσταση στα κράτη, η καταστροφή του καπιταλισμού και η εγκαθίδρυση του σοσιαλισμού θα φέρουν την ειρήνη.

⁶⁹ Σύμφωνα με τον Waltz: «Το διεθνές σύστημα είναι το πλέγμα των σχέσεων μεταξύ των βασικών μονάδων της παγκόσμιας πολιτικής, το οποίο πλέγμα καθορίζεται από τη δομή του κόσμου. (επισημαίνει τον ενιαίο χαρακτήρα του διεθνούς συστήματος καθώς οι σχέσεις μεταξύ των μονάδων, που απορρέουν από την εσωτερική δομή συνιστούν ένα λειτουργικό συγκρότημα και όχι μια απλή ομαδοποίηση.» (Κουσκουβέλης, 2010)

Τα Αίτια του Πολέμου της Κορέας

Τα αίτια του πολέμου στην Κορέα θα αναζητηθούν μέσα από τρεις εικόνες του Waltz. Αρχικά θα εξεταστεί η τρίτη εικόνα δηλαδή τα αίτια θα αναζητηθούν στο διεθνές σύστημα της εποχής και ιδιαίτερα στο διεθνές σύστημα όπως αυτό διαμορφώθηκε με το τέλος του Β'ΠΠ και πως αυτό επέδρασε στην έναρξη του πολέμου. Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, οι ΗΠΑ και η Σοβιετική Ένωση ήταν οι δύο εναπομείνουσες πραγματικά μεγάλες δυνάμεις. Τα συμφέροντά τους άρχισαν να έρχονται σε σύγκρουση, καθώς ο καθένας υποστήριζε την επιρροή του στον μεταπολεμικό κόσμο. Ο ανταγωνισμός αυτός είχε και ιδεολογικό τόνο καθώς οι ΗΠΑ και οι σύμμαχοί τους προώθησαν τη δημοκρατία και τον καπιταλισμό, ενώ η Σοβιετική Ένωση και οι υποστηρικτές της προσπάθησαν να επεκτείνουν τον κομμουνισμό. Με τη διακήρυξη του δόγματος του Truman το 1947, οι ΗΠΑ υιοθέτησαν μια θέση σύμφωνα με την οποία: «αντέκρουσε την κομμουνιστική επέκταση όπου απειλούσε την ανάπτυξη της δημοκρατίας» Το 1948 ιδρύθηκε το NATO για να υπερασπιστεί τη Δυτική Ευρώπη ενάντια στην ΕΣΣΔ. Ωστόσο, μέχρι τον Ιούνιο του 1950 ο βαθμός της σοβιετικής απειλής ήταν ασαφής, οπότε η Δύση δεν είχε αναλάβει σημαντικές στρατιωτικές προετοιμασίες για να αντιμετωπίσει τον σοβιετικό επεκτατισμό, το NATO ήταν μια οργάνωση χωρίς την συμβατική και πυρηνική δύναμη που θα συνδεόταν αργότερα κατά τον Ψυχρό Πόλεμο, οι αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις ήταν επίσης σε χαμηλή κατάσταση ετοιμότητας. Μετά από το τέλος του Β'ΠΠ, το Κογκρέσο είχε μειώσει δραματικά τις αμερικανικές αμυντικές δαπάνες.

Ο Ψυχρός Πόλεμος αντιπροσώπευε μια νέα στρατιωτική αλλά και διεθνή κατάσταση. Πριν από το 1945, οι περισσότεροι πόλεμοι είχαν προετοιμασθεί με στόχο να καταστρέψουν αποφασιστικά τις ένοπλες δυνάμεις του εχθρού. Ο πόλεμος συνεχίζονταν μέχρις ότου η μια πλευρά να παραδοθεί άνευ όρων. Μετά το 1945, ο πόλεμος έγινε απαγορευτικά δαπανηρός. Υπήρχαν τρεις βασικοί λόγοι γι' αυτό. Πρώτον, η έλευση των ατομικών όπλων με τα οποία πολλαπλασιάζεται η καταστροφικότητά του. Η αναζήτηση μιας συνολικής νίκης έγινε μια πολύ επικίνδυνη προσπάθεια όταν ένας αντίπαλος μπορεί να χρησιμοποιήσει ατομικά ή πυρηνικά όπλα αν αντιμετωπίσει μια μεγάλη ήττα στο πεδίο της μάχης. Δεύτερον, ο πρώτος και ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος έδειξαν ότι ο συμβατικός πόλεμος ήταν μια εξαντλητική υπόθεση. Το 1950, η Σοβιετική Ένωση, η Ιαπωνία, η Κίνα και η Ευρώπη δεν είχαν ακόμη ανακάμψει πλήρως από τους παγκόσμιους πολέμους και δεν είχαν την

οικονομική δύναμη να εισέλθουν σε άλλο. Τρίτον, η διπολική φύση του διεθνούς συστήματος σήμαινε ότι ακόμη και οι περιφερειακές συγκρούσεις ήταν συχνά η ανησυχία των υπερδυνάμεων. Κάθε κέρδος από μια υπερδύναμη ήταν μια απώλεια για την άλλη. Ως εκ τούτου, υπήρχε ο κίνδυνος κάθε σύγκρουση που αφορά μια υπερδύναμη ή έναν από τους συμμάχους της να μπορεί να κλιμακωθεί σε έναν Τρίτο Παγκόσμιο Πόλεμο (Malkasian, 2001).

Ο Β'ΠΠ προκάλεσε βαθιές αλλαγές στο Διεθνές Σύστημα, επιφέροντας μια τεράστια ανακατανομή της ισχύος, τερματίζοντας αιώνες ευρωπαϊκής κυριαρχίας και επηρεάζοντας την εξέλιξη του Ψυχρού Πολέμου. Πριν από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο υπήρχαν έξι σημαντικές δυνάμεις (ή επτά εάν περιλαμβάνεται η Ιταλία): Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία, Σοβιετική Ένωση, Ιαπωνία και Ηνωμένες Πολιτείες. Με το τέλος της σύγκρουσης, οι Ηνωμένες Πολιτείες έμειναν μόνες ως το ισχυρότερο έθνος στον κόσμο καθώς η ισχύς τους ενισχύθηκε από την συμμετοχή τους στον πόλεμο, οι αντίπαλοί τους νικήθηκαν και οι σύμμαχοί τους εξαντλήθηκαν από την πολεμική προσπάθεια. Η Σοβιετική Ένωση γνώρισε ανυπολόγιστες ανθρωπίνες και υλικές απώλειες. Η Μεγάλη Βρετανία, μετά από έξι χρόνια μάχης, στην διάρκεια των οποίων έχασε το ένα τέταρτο του πλούτου της, αντιμετωπίζει αναταραχές στην αυτοκρατορία της. Η Γαλλία έπεσε από τις τάξεις των μεγάλων δυνάμεων. Η Γερμανία βρισκόταν σε ερείπια. Η Ιαπωνία επίσης καταστράφηκε κλονισμένη από τις ατομικές επιθέσεις στη Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι. Ο Β'ΠΠ επιπρόσθετα επιτάχυνε τις αλλαγές στην τεχνολογία του πολέμου. Τα συμβατικά όπλα έφτασαν σε νέα επίπεδα καταστροφής. Οι δυνατότητες προβολής ισχύος, ειδικότερα, έλαβαν ένα σημαντικό άλμα προς τα εμπρός, με την ανάπτυξη του αεροσκάφους και των βομβαρδισμών μεγάλης εμβέλειας. Η ατομική βόμβα αύξησε μεν την κλίμακα της καταστροφής, βοήθησε δε στην πρόληψη ενός πολέμου μεταξύ των υπερδυνάμεων.

Οι ΗΠΑ εισήλθαν στη μεταπολεμική εποχή σε μια μοναδικά ισχυρή θέση. Το ακαθάριστο εθνικό προϊόν (ΑΕΠ) σχεδόν διπλασιάστηκε μέχρι το 1945 και η παραγωγική τους δυνατότητα αντιπροσώπευε περίπου το ήμισυ της παγκόσμιας παραγωγικής δυναμικότητας. Οι Ηνωμένες Πολιτείες κατείχαν το προβάδισμα σε ένα ευρύ φάσμα τεχνολογιών που ήταν απαραίτητες για τον σύγχρονο πόλεμο και την οικονομική ευημερία. Η κατοχή εκτεταμένων εγχώριων εφοδιασμών πετρελαίου και

ο έλεγχος της πρόσβασης σε τεράστιους αποθηκευτικούς χώρους ξένου πετρελαίου παρείχαν ένα επιπλέον και ουσιαστικό στοιχείο στη θέση ισχύος του.

Η Σοβιετική Ένωση, παρά τη νίκη της στον πόλεμο, υπέστη τεράστιες ζημιές. Οι εκτιμήσεις για τους νεκρούς κυμαίνονται από 20 έως 27 εκατομμύρια και η ζημιά στην οικονομία ήταν στο ένα τέταρτο του μεγέθους των ΗΠΑ. Παρά το μέγεθος των Σοβιετικών δυνάμεων στη Κεντρική Ευρώπη, οι συνολικές σοβιετικές στρατιωτικές δυνατότητες δεν μπόρεσαν να είναι ίδιες με αυτές των ΗΠΑ. Εκτός από την πολύ κατώτερη βιομηχανική βάση και τις πενιχρές αεροπορικές δυνατότητες, οι Σοβιετικοί δεν είχαν στρατηγική αεροπορία μεγάλου βεληνεκούς, δεν διέθεταν ισχυρό στόλο και κανένα ατομικό όπλο. Αλλά σε σύγκριση με τους γείτονές της, η σχετική ισχύς της Σοβιετικής Ένωσης είχε βελτιωθεί, κυρίως λόγω της ήττας της Γερμανίας και της Ιαπωνίας, χωρών που ιστορικά είχαν ελέγξει τη ρωσική ισχύ στην Κεντρική Ευρώπη και τη βορειοανατολική Ασία.

Οι διεθνείς οικονομικές εξελίξεις διαμόρφωσαν επίσης τον ψυχρό πόλεμο. Οι οικονομικές δυσκολίες απειλούσαν να προκαλέσουν συγκρούσεις μεταξύ των εθνών καθώς και να αναζωπυρώσουν τις ταξικές συγκρούσεις στα έθνη. Τη δεκαετία του 1930, ο κόσμος είχε, στην πραγματικότητα χωριστεί σε οικονομικά μπλοκ: οι Ηνωμένες Πολιτείες στράφηκαν στο εσωτερικό τους και, σε μικρότερο βαθμό προς τη Λατινική Αμερική, οι Βρετανοί έκλεισαν την αυτοκρατορία τους πίσω από οικονομικούς και εμπορικούς φραγμούς, οι Γερμανοί έχτισαν μια άτυπη οικονομική αυτοκρατορία στην κεντρική και νοτιοανατολική Ευρώπη, οι Σοβιετικοί προσπάθησαν να οικοδομήσουν τον σοσιαλισμό σε μια χώρα μέσω της κολεκτιβοποίησης της γεωργίας και της αναγκαστικής εκβιομηχάνισης και οι Ιάπωνες προσπάθησαν να οργανώσουν ολόκληρη την Ανατολική Ασία σε μια «περιοχή κοινής ευημερίας». Το διεθνές εμπόριο και η εθνική παραγωγή έπεσαν ως απόπειρες να αποκτήσουν μονομερή πλεονεκτήματα, προκάλεσαν αντίμετρα που περιορίζουν περαιτέρω την παραγωγή, εδραιωμένη μαζική ανεργία, έντονη ταξική σύγκρουση και επιδείνωσε εθνικές αντιξοότητες. Στη συνέχεια, η πολεμική κινητοποίηση ενίσχυσε τις εθνικιστικές τάσεις της δεκαετίας του 1930. Παρότι οι σύμμαχοι δημιούργησαν νέα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο) στη διάσκεψη του Bretton Woods το 1944, το τέλος του πολέμου απείλησε να αναβιώσει τις πολιτικές της δεκαετίας του 1930 παρά να δημιουργήσει μια ανοιχτή παγκόσμια οικονομία. Αντιμε-

τωπίζοντας τις μαζικές απαιτήσεις ανασυγκρότησης και τους ανεπαρκείς οικονομικούς πόρους, πολλές κυβερνήσεις επέκτειναν τους οικονομικούς ελέγχους στη μεταπολεμική περίοδο. Αυτές οι εξελίξεις δεν παρουσίαζαν μεταρρύθμιση και ανασυγκρότηση, αλλά επανάληψη των εμπειριών της οικονομικής στασιμότητας του 1930, του πολιτικού εξτρεμισμού και των διακρατικών συγκρούσεων.

Με βάση τα προαναφερόμενα, η Κορέα φάνηκε ένα παρθένο πεδίο μάχης για τις δύο υπερδυνάμεις. Αρχικά οι δυνητικοί πόροι της Κορέας δεν θεωρήθηκαν ως απειλή ούτε από τη Σοβιετική Ένωση ούτε από τις ΗΠΑ. Ωστόσο, η Κορέα έμελλε να έχει θεμελιώδη επιρροή στις αμερικανικές προσεγγίσεις του Ψυχρού Πολέμου. Παρά ταύτα, μέχρι τον Ιούνιο του 1950, οι ΗΠΑ ήταν ουσιαστικά απαθείς σε γεγονότα στην κορεατική χερσόνησο. Ο Αμερικανός πρόεδρος Franklin D. Roosevelt ήθελε να τοποθετήσει την Κορέα υπό διεθνή επιτήρηση. Στη Διάσκεψη της Τεχεράνης το 1943, η Σοβιετική Ένωση, το Ηνωμένο Βασίλειο και οι ΗΠΑ συμφώνησαν ότι η Κορέα θα έπρεπε να βρίσκεται υπό διεθνή επιτήρηση προτού γίνει πλήρως ανεξάρτητη. Η ΕΣΣΔ συμφώνησε με τις ΗΠΑ να διαιρέσει την Κορέα κατά μήκος της γραμμής του 38^{ου} Παράλληλου με το μεγαλύτερο μέρος του κορεατικού πληθυσμού καθώς και την πρωτεύουσα Σεούλ να βρίσκονται στην αμερικανική ζώνη. Στο τέλος του Β'ΠΠ, οι ΗΠΑ ήταν η κυρίαρχη δύναμη στην ανατολική Ασία. Αφού πολέμησαν στον πόλεμο του Ειρηνικού για να εξαλείψουν την ιαπωνική οικονομική και στρατιωτική δύναμη, οι ΗΠΑ θεωρούσαν ότι ολόκληρος ο Ειρηνικός Ωκεανός ήταν στη σφαίρα επιρροής του.

Οι Σοβιετικοί υποστήριξαν την ανάπτυξη του κομμουνισμού στη Βόρεια Κορέα. Το ενδιαφέρον τους για την Κορέα προέκυψε από την επιθυμία τους να διατηρήσουν μια σφαίρα επιρροής στην ανατολική Ασία. Η ΕΣΣΔ δεν θέλησε να καταστεί η Κορέα βάση για εισβολή στη Σοβιετική Ένωση όμως ο έλεγχος ολόκληρης της Κορέας δεν μπορούσε εύκολα να επιτευχθεί στη μέση της αμερικανικής ηγεμονίας πάνω από τον Ειρηνικό. Η ΕΣΣΔ δεν ήταν έτοιμη ή δεν ήθελε να διακινδυνεύσει μια μεγάλη σύγκρουση και προτίμησε να προστατεύσει τη σοβιετική ασφάλεια δημιουργώντας τη Βόρεια Κορέα ως ενδιάμεσο σταθμό. Η Σοβιετική Ένωση διαδραμάτισε πολύ πιο ενεργό ρόλο στον προσδιορισμό των σχέσεων της βόρειας Κορέας με το εξωτερικό περιβάλλον της, αλλά η προέλευση του κορεατικού πολέμου βρισκόταν στην αλληλεπίδραση των τριών πόλων του τριγώνου της Σοβιετικής Ένωσης - Κορέας - Κίνας.

Το Νοέμβριο του 1947, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ αναγνώρισε το δικαίωμα της Κορέας στην ανεξαρτησία και ίδρυσε επιτροπή για την εποπτεία των εκλογών, την Προσωρινή Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Κορέα. Οι εκλογές προορίζονταν να δημιουργήσουν μια συνέλευση που θα ενοποιούσε το έθνος πριν από την απόσυρση ξένων κατοχικών δυνάμεων. Το ψήφισμα δεν έλαβε υπόψη του τις ενστάσεις της Σοβιετικής Ένωσης και οι ΗΠΑ εξασφάλισαν την άδεια του ΟΗΕ προκειμένου η επιτροπή να εποπτεύει τις εκλογές για μια «εθνική κυβέρνηση» στη Νότια Κορέα. Οι εκλογές έλαβαν χώρα στις 10 Μαΐου 1948. Η εποπτεία της επιτροπής ήταν επιφανειακή λόγω έλλειψης ανθρώπινου δυναμικού και έτσι λόγω της διαφθοράς και ακόμη και της βίας, τα πολιτικά κόμματα της δεξιάς κέρδισαν την πλειοψηφία στην Εθνοσυνέλευση. Η Εθνοσυνέλευση επέλεξε τον Rhee ως πρόεδρο και δημιούργησε μια κυβέρνηση που ισχυρίστηκε ότι εκπροσωπεί όλη την Κορέα. Τον Οκτώβριο του 1948, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ αναγνώρισε τη νέα Δημοκρατία της Κορέας. Ωστόσο, η σοβιετική αρνησικυρία (βέτο) στο Συμβούλιο Ασφαλείας εμπόδισε τη Δημοκρατία της Κορέας από την ένταξη στον ΟΗΕ. Με τη σειρά τους, οι Σοβιετικοί προχώρησαν στις δικές τους «εκλογές» στη Βόρεια Κορέα. Στις 25 Αυγούστου 1948 εκλέχθηκε μια Ανώτατη Λαϊκή Συνέλευση και ένα μήνα αργότερα, οι βορειοκορεάτες κομμουνιστές δημιούργησαν τη δημοκρατική Λαϊκή Δημοκρατία της Κορέας (ΛΔΚ), με τον Kim Il Sung ως πρωθυπουργό.

Μέσα από τη δεύτερη εικόνα θα εξετάσουμε το ρόλο των κύριων δρώντων – κρατών του διεθνούς συστήματος στην έναρξη του πολέμου της Κορέας. Αρχικά θα εξετασθεί ο ρόλος των ΗΠΑ, στη συνέχεια της ΕΣΣΔ και τέλος της Κίνας. Το 1949 έληξε το αμερικανικό μονοπώλιο για το πιο ισχυρό όπλο στον κόσμο⁷⁰. Μέσα σε λίγα χρόνια οι Σοβιετικοί απέκτησαν ικανότητες παράδοσης και ένα απόθεμα ατομικών βόμβων επαρκές για να προξενήσει ζημιά στις ΗΠΑ. Αυτή η εξέλιξη μείωσε σε μεγάλο βαθμό την αξία του ατομικού οπλοστασίου της Αμερικής στην αποτροπή της σοβιετικής συμβατικής στρατιωτικής δράσης. Μπορούσε μάλιστα να ενθαρρύνει ένα

⁷⁰ Στις 9.9.1949 η CIA παρατήρησε στην περιοχή του βορείου Ειρηνικού επίπεδα ραδιενέργειας υψηλότερα του κανονικού. Μετά από επαλήθευση οι κυβερνήσεις Αμερικής, Αγγλίας και Καναδά ανακοίνωσαν ότι είχαν αποδείξεις πως κατά τις προηγούμενες εβδομάδες μία πυρηνική βόμβα είχε εκραγεί στην ΕΣΣΔ. Ως ημερομηνία προσδιορίστηκε η 29.8.1949. Οι Σοβιετικοί διέψευσαν το γεγονός και υποστήριξαν πως οι Δυτικοί έκαναν λάθος, καθώς εκείνοι γνώριζαν τα μυστικά της πυρηνικής ενέργειας από καιρό. Ο Μολότοφ, είπαν, το είχε ανακοινώσει επισήμως το 1947: Η ΕΣΣΔ είχε ανακαλύψει τα μυστικά των πυρηνικών όπλων και ήδη τα είχε στη διάθεσή της (Κουσκουβέλης, 2000)

πρώτο πλήγμα των Σοβιετικών στις ΗΠΑ για την εξάλειψη της βιομηχανικής ανωτερότητάς της, μιας προοπτικής που οδήγησε ορισμένους αξιωματούχους να εξετάσουν τον προληπτικό πόλεμο⁷¹. Στην κορύφωση της σοβιετικής ατομικής δοκιμής ήρθε η σοσιαλιστική συνθήκη συμμαχίας. Παράλληλα, η υπηρεσία πληροφοριών των ΗΠΑ ανέφερε τη στάση των σοβιετικών αεριωθούμενων αεροσκαφών στην Κίνα και τη συγκέντρωση κινεζικών δυνάμεων στις επαρχίες κατά μήκος των συνόρων της Ινδοκίνας. Οι κομμουνιστές αντάρτες κινεζικής καταγωγής αύξησαν την πίεση στους Βρετανούς στη Μαλαισία, όπως και οι Χούκοι ενάντια σε ένα διεφθαρμένο καθεστώς στις Φιλιππίνες. Μέσα από το αυξανόμενο χάος, οι φόβοι αυξήθηκαν σχετικά με την πιθανή επίδραση της Κίνας στις Φιλιππίνες. Η κομμουνιστική απειλή εμφανίστηκε λιγότερο επιτακτική στη Βιρμανία και την Ταϊλάνδη. Έτσι πιέσεις ασκήθηκαν στην κυβέρνηση Truman για την αποτροπή της κατάκτησης της Ταϊβάν από την κομμουνιστική τάξη, για την παροχή υλικής υποστήριξης στους Γάλλους στην Ινδοκίνα, και την ενίσχυση της στρατιωτικής βοήθειας προς τις Φιλιππίνες και τη Νότια Κορέα. Το Ρεπουμπλικανικό κόμμα στις Ηνωμένες Πολιτείες, απογοητευμένο από τα πολλά χρόνια που δεν είχε τον έλεγχο της ομοσπονδιακής κυβέρνησης επηρεάζεται ολοένα και περισσότερο από τη δεξιά πτέρυγα του και χαρακτήριζαν τη διοίκηση Truman μαλθακή έναντι στον ασιατικό κομμουνισμό.

⁷¹ Ο Κωνσταντίνος Κολιόπουλος για το θέμα γράφει «Ο παρεμποδιστικός (preventive war) και ο προληπτικός πόλεμος (pre-emptive war) είναι πόλεμοι που εξαπολύονται κατόπιν εκτίμησης ότι επίκειται εχθρική επίθεση και αποσκοπούν στη ματαίωσή της. Τόσο ο παρεμποδιστικός όσο και ο προληπτικός πόλεμος έχουν να κάνουν με την καταστροφή μιας δυνητικής πηγής απειλής, προτού η απειλή αυτή υλοποιηθεί. Η διαφορά τους έγκειται στον αναμενόμενο χρόνο υλοποίησης της απειλής. Ενώ στον προληπτικό πόλεμο η εχθρική επίθεση είναι θέμα εβδομάδων, ημερών ή και ωρών, ο παρεμποδιστικός πόλεμος έχει να κάνει με πιο μακροπρόθεσμες εκτιμήσεις. Πιο συγκεκριμένα, ένας παρεμποδιστικός πόλεμος διεξάγεται όταν ένα κράτος Α διαβλέπει ότι η ισορροπία ισχύος έναντι κάποιου άλλου κράτους Β μακροπρόθεσμα θα εξελιχθεί εις βάρος του. Μη θέλοντας να βρεθεί σε δυσμενή θέση απέναντι στο κράτος Β, το οποίο θεωρεί ως δυνητικό αντίπαλο (άσχετα με τις πραγματικές προθέσεις του τελευταίου), το κράτος Α του επιτίθεται, ενόσω η ισορροπία ισχύος εξακολουθεί να είναι σχετικά ευνοϊκή. Συνεπώς, ο παρεμποδιστικός πόλεμος αντιμετωπίζει μια επίθεση η οποία θα διενεργηθεί -αν διενεργηθεί- μετά από αρκετά χρόνια. Ως εκ τούτου, ο προληπτικός πόλεμος γενικά θεωρείται περισσότερο δικαιολογημένος απ' ό,τι ο παρεμποδιστικός. Σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, ο Πελοποννησιακός Πόλεμος ήταν παρεμποδιστικός πόλεμος καθώς η Σπάρτη ανησυχούσε για την αύξηση της ισχύος της Αθήνας. Παράδειγμα προληπτικού πολέμου ήταν ο Πόλεμος των Έξι. Ημερών, καθότι η κινητοποίηση του αιγυπτιακού στρατού και ο αιγυπτιακός αποκλεισμός των στενών του Τιράν έπεισε τους Ισραηλινούς ότι από στιγμή σε στιγμή θα δένονταν επίθεση. Τέλος, το ισχύον αμερικανικό δόγμα περί προληπτικού πολέμου καλύπτει τόσο την περίπτωση του προληπτικού πολέμου (εάν η επίθεση εναντίον αμερικανικών στόχων είναι θέμα ημερών ή ωρών) όσο και την περίπτωση του παρεμποδιστικού πολέμου (σε περίπτωση που οι ΗΠΑ επιλέξουν να επιτεθούν σε χώρα που κατασκευάζει ή διαθέτει όπλα μαζικής καταστροφής, χωρίς να επίκειται άμεση επίθεση εναντίον των ΗΠΑ). Ωστόσο, ακριβώς επειδή, όπως προαναφέρθηκε, ο προληπτικός πόλεμος θεωρείται πιο θεμιτός απ' ό,τι ο παρεμποδιστικός, προκρίθηκε από αμερικανικής πλευράς η χρήση του όρου «προληπτικός πόλεμος»» (Κολιόπουλος 2008).

Το έγγραφο NSC-68, το οποίο παρουσιάστηκε στον Πρόεδρο Truman τον Απρίλιο του 1950, αντανάκλασε την αυξανόμενη αίσθηση της κρίσης. Και χαρακτήριζε τον Ψυχρό Πόλεμο ως έναν ιδεολογικό αγώνα παγκόσμιων διαστάσεων. Ωστόσο, η αμερικανική εξωτερική πολιτική μπορεί από το 1947 να διέβλεπε τη συνεχιζόμενη κομμουνιστική πρόοδο και πλέον υπαγόρευε μια πολύ μεγαλύτερη διάθεση των αμερικανικών πόρων απ' ό,τι στο παρελθόν. Με τους σοβιετικούς πόρους να αυξάνονται σημαντικά οι ΗΠΑ δεν θα μπορούσαν να επιτρέψουν τη συνέχιση του τεράστιου χάσματος μεταξύ των εν δυνάμει με τις πραγματικές δυνατότητες. Η μείωση αυτού του χάσματος ήταν ουσιαστικό όχι μόνο για να υπερασπιστούν τα αμεσότερα όρια των ΗΠΑ αλλά και να ενισχύσουν την αποφασιστικότητα των συμμάχων τους να αντισταθούν στον Σοβιετικό εκφοβισμό και να απορρίψουν την ουδετερότητα⁷².

Η σκέψη εντός της γραφειοκρατίας της εθνικής ασφάλειας δεν ήταν εξ ολοκλήρου αμυντική. Το NSC-68 μίλησε για την «απόσυρση» της σοβιετικής «εξουσίας και επιρροής από τις περιοχές γύρω από τα παραδοσιακά ρωσικά σύνορα και την εμφάνιση των χωρών - δορυφόρων ως οντοτήτων ανεξάρτητων από την ΕΣΣΔ». Αυτό δεν επρόκειτο να επιτευχθεί με τον πόλεμο στην παραδοσιακή του μορφή αλλά η άρθρωσή της αντανάκλα την αυξανόμενη πεποίθηση ότι οι ΗΠΑ πρέπει να ξεκινήσουν την επίθεση στον Ψυχρό Πόλεμο και ότι πρέπει όχι μόνο να σταματήσει αλλά και να ανατραπεί σε εκείνη τη χρονική περίοδο, σοβιετική επιτυχία.

Το ξέσπασμα του πολέμου στην Κορέα παρείχε τη σπίθα που απαιτείται για να τεθεί σε εφαρμογή το NSC-68. Όχι μόνο οι ΗΠΑ παρενέβησαν στην Κορέα αλλά επιπλέον επέκτειναν τις ενισχύσεις προς τις αντι-κομμουνιστικές δυνάμεις στην Ινδοκίνα και στις Φιλιππίνες. Ανακοίνωσαν επίσης ότι θα υπερασπιστούν την Ταϊβάν από μια Κομμουνιστική επίθεση. Ο Πόλεμος της Κορέας, ωστόσο, παρείχε επίσης ώθηση στην εδραίωση και επέκταση του NATO, για μια περαιτέρω κίνηση της Γιουγκοσλαβίας προς τη Δύση, για αυξημένες επιχειρήσεις στην Ανατολική Ευρώπη, για

⁷² Η οποία μπορεί να συνδυάζεται με απομονωτισμό (isolationism), δηλαδή το κράτος να μην έχει ουδεμία ανάμειξη στη διεθνή πολιτική, και/ή εσωτερική ενδυνάμωση (internal balancing), δηλαδή ενίσχυση των ενόπλων του δυνάμεων με προφανώς αμυντικό χαρακτήρα και δόγμα. Τέτοια είναι η περίπτωση της Ελβετίας για την οποία είναι βεβαίως πολύ γνωστό πως είναι ουδέτερη, αλλά ελάχιστα γνωστό πως διαθέτει ένοπλες δυνάμεις και είναι αμυντικά ετοιμοπόλεμη. Μάλιστα η Ελβετία διαθέτει το καλύτερο σύστημα πολιτικής άμυνας στον κόσμο για την περίπτωση πυρηνικού πολέμου (Κουσκουβέλης, 2010).

μια σταθερή αμερικανική στρατιωτική παρουσία στην Ιαπωνία και, αρχικά τουλάχιστον, για την αναζωογόνηση του πνεύματος στα Ηνωμένα Έθνη. Στις ΗΠΑ, η κορεατική σύγκρουση έγινε ένας αγώνας για αξιοπιστία, για να αποδείξει ότι η φιλελεύθερη δημοκρατία θα μπορούσε να ανταπεξέλθει στην πρόκληση του κομμουνισμού.

Το έγγραφο NSC-68 καθιέρωσε το βασικό σκεπτικό της αμερικανικής ανασυγκρότησης και της στρατηγικής της συγκράτησης ενάντια στην αυξανόμενη σοβιετική στρατιωτική δύναμη, την οποία ενίσχυσε η σινο-σοβιετική συμμαχία. Αλλά η στρατηγική αυτή κρατήθηκε μυστική μέχρι να ξεσπάσει ο πόλεμος στην Κορέα. Μέχρι την άνοιξη του 1950, η αμερικανική υπηρεσία πληροφοριών παρακολουθούσε έντονα, καθώς η Σοβιετική Ένωση έστελνε χιλιάδες τόνους όπλων στη Βόρεια Κορέα και η Κίνα συγκέντρωνε ένα τεράστιο στόλο εισβολής για την Ταϊβάν. Το ερώτημα του ποιος θα χτυπήσει πρώτος, ήταν τόσο σημαντικό για τις ΗΠΑ όσο και για την Κίνα και τη Ρωσία, επειδή η αλλαγή στην αμερικανική στρατηγική συνεπάγονταν αλλαγή πολιτικής όσον αφορά την Ταϊβάν. Οι Ηνωμένες Πολιτείες ήταν διατεθειμένες, αν όχι πρόθυμες, να εγκαταλείψουν την Ταϊβάν ως μέρος της στρατηγικής τους για τη διατήρηση της Κίνας ανεξάρτητης από τη Σοβιετική Ένωση. Όταν οι δύο κομμουνιστικές δυνάμεις συμάχησαν η στρατηγική αυτή εγκαταλείφθηκε και οι ΗΠΑ επιδίωξαν να διατηρήσουν την Ταϊβάν ως μέρος της στρατηγικής περιορισμού στη βορειοανατολική Ασία, κατά προτίμηση κάτω από μια άλλη ηγεσία.

Οποιαδήποτε προσπάθεια ανατροπής του κομμουνισμού στην Κορέα, ειδικά με τα στρατεύματα των ΗΠΑ πάνω από τον 38° παράλληλο, θα προκαλούσε τη σοβιετική ή την κινεζική παρέμβαση ή και των δύο. Ούτε η Σοβιετική Ένωση ούτε η Κίνα ήθελαν να προκαλέσουν άμεση σύγκρουση με τις ΗΠΑ. Παρά τη συχνά εμπρηστική ρητορική, η Σοβιετική Ένωση είχε βαθύ αίσθημα ανασφάλειας. Αν και μπορούσε να διατηρήσει τεράστιο στρατό σε περίοδο ειρήνης, δεν μπορούσε να συγκεντρώσει τη στρατιωτικό-βιομηχανική δύναμη για να αμφισβητήσει τις ΗΠΑ μόλις αυτή κινητοποιηθεί για πόλεμο ενώ και το 1950 δεν είχε το απόθεμα ατομικών όπλων και το στόλο στρατηγικών βομβαρδιστικών μεγάλης εμβέλειας που ήταν απαραίτητα για να ξεκινήσει μια μεγάλη αεροπορική επίθεση κατά των ΗΠΑ. Στην ασταθή ατμόσφαιρα που δημιουργήσε η βόρειο-κορεατική επίθεση, η ΕΣΣΔ αποφάσισε να μην επιστρέψει στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών για να εμποδίσει την προσπάθεια των Ηνωμένων Πολιτειών. Πιθανότατα, επιθυμούσε ακόμη και η αμερικανική παρέμβαση στην Κορέα να ήταν στο πλαίσιο των Ηνωμένων

Εθνών για τη μείωση των προοπτικών μιας επίσημης κήρυξης πολέμου με τις ΗΠΑ. Η ΕΣΣΔ είχε τη δυνατότητα να προμηθεύει τη Βόρεια Κορέα με όπλα και να παρέχει υλικοτεχνική υποστήριξη και συμβουλές τακτικής, θα μπορούσε να κάνει το ίδιο για το στρατό της Κίνας, ο οποίος, αν και συγκεντρωμένος στις κεντρικές παράκτιες περιοχές απέναντι από την Ταϊβάν, ήταν ικανός μετακινηθεί στο βορρά σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Η Κίνα είχε δικούς της λόγους για να αποφύγει μια σύγκρουση με τις ΗΠΑ. Η Κίνα αντιμετώπισε προβλήματα οικονομικής ανασυγκρότησης και ανάπτυξης περισσότερο από ό, τι αυτά της Σοβιετικής Ένωσης το 1945. Ενώ η σοβιετική οικονομία υστερούσε πολύ από εκείνη των ΗΠΑ, είχε τουλάχιστον εισέλθει στην βιομηχανική εποχή, ένα επίτευγμα το οποίο η Κίνα δεν θα μπορούσε να πετύχει σε σύντομο χρονικό διάστημα (STUECK, 1995).

Η Σοβιετική Ένωση ήταν μια Ευρασιατική δύναμη με τα πρωταρχικά συμφέροντά της αντίθετα προς τα αντίστοιχα δυτικά. Τα συμφέροντά της είχαν τεθεί τα τρία προηγούμενα χρόνια υπό αμφισβήτηση, ως αποτέλεσμα της πολεμικής φύσης της εξωτερικής της πολιτικής. Μέχρι το φθινόπωρο του 1949, η εφαρμογή του σχεδίου Marshall, η δημιουργία του NATO και η ψήφιση από το αμερικανικό Κογκρέσο ενός νομοσχεδίου για την ενίσχυση των εξοπλισμών στη Δυτική Ευρώπη τόνισαν στην ΕΣΣΔ ότι η κατάλληλη πορεία ήταν να αποφευχθεί κάθε ενέργεια που θα προκαλούσε περαιτέρω συντονισμένη προσπάθεια από τις ΗΠΑ και τους συμμάχους της.

Για να κατανοήσει κανείς τις συνέπειες της σοβιετικής εμπλοκής στην Κορέα, είναι σημαντικό να μελετήσει το πλαίσιο λήψης αποφάσεων στην ΕΣΣΔ το 1950. Ο Stalin κατείχε τη δύναμη της απόφασης, τόσο στα εξωτερικά όσο και σε εσωτερικά θέματα και ήταν ένας άνθρωπος ιδιαίτερα καχύποπτος με τους γύρω του. Η εκκαθάριση των ηγετών του Κομμουνιστικού Κόμματος κατά τη διάρκεια του 1949 και του 1950 και η συχνή διεξαγωγή της εν λόγω διαδικασίας σε υψηλόβαθμο προσωπικό κατά τα τελευταία χρόνια της διακυβέρνησής του αντικατοπτρίζουν την ατελείωτη αναζήτηση του Στάλιν για ασφάλεια στο εσωτερικό. Γι' αυτόν, η διατήρηση της θέσης του στην κορυφή της σοβιετικής ιεραρχίας αποτελούσε αυτοσκοπό και οι επιλογές του σε θέματα εξωτερικής πολιτικής είχαν άμεση σχέση με το πώς θα επηρεάσουν τη διατήρησή του στην εξουσία.

Η έκταση της εξουσίας και το βάθος της ανασφάλειας του Stalin, επέτρεψε μια μεγάλη εσωτερική συζήτηση για την εξωτερική πολιτική της ΕΣΣΔ. Κατά τη διάρκεια του 1949 και των αρχών του 1950 υπήρχαν δύο γραμμές επιχειρημάτων. Η πρώτη χρησιμοποίησε το κομματικό όργανο Pravda, ως κύριο κομμάτι της ενώ η άλλη χρησιμοποίησε το κυβερνητικό όργανο Izvestia. Η πρώτη ή «μαχητική» γραμμή ισχυρίστηκε ότι τα καπιταλιστικά κράτη ήταν εγγενώς εχθρικά προς το σοβιετικό στρατόπεδο και αναξιόπιστα κατά τη διεξαγωγή συμφωνιών, η αντιπολίτευση στις αμερικανικές πολιτικές αναπτύχθηκε μεταξύ των λαών και των κυβερνήσεων της Δυτικής Ευρώπης και ότι οι ίδιες οι ΗΠΑ παρουσιάζονται ολοένα και πιο εξασθενημένες από την οικονομική κρίση. Εάν η ΕΣΣΔ συνέχιζε τις πιέσεις της στην Δύση, οι ΗΠΑ σύντομα θα απογοητευτούν και θα υποχωρήσουν. Η δεύτερη ή «μετριοπαθής» γραμμή τόνιζε την αμερικανική πρόοδο στη Δυτική Ευρώπη και τα πλεονεκτήματα που προέκυψαν για τις ΗΠΑ από την οικονομική εκμετάλλευση της περιοχής. Δεδομένου ότι η σοβιετική πίεση ενίσχυσε τη δυτική συμμαχία, ήταν απαραίτητη η μείωση της διεθνούς έντασης. Οι πιο διαλλακτικές κινήσεις της Σοβιετικής Ένωσης θα καταστήσουν πιο δύσκολο τον στόχο των ΗΠΑ για διατήρηση και εδραίωση της Δυτικής Συμμαχίας. Τον Δεκέμβριο του 1949 σημειώθηκε ένας συμβιβασμός, με τους «μαχητικούς» να δέχονται τη γραμμή της ειρηνικής συνύπαρξης για μεγάλο χρονικό διάστημα, ενώ οι «μετριοπαθείς» παραδέχθηκαν την ανάγκη για συνεχή επαγρύπνηση στο εσωτερικό σχετικά με την οικονομική ανάπτυξη και τις στρατιωτικές δαπάνες. Κατά τους πρώτους μήνες του 1950 σημειώθηκε μείωση του προβληματισμού στον σοβιετικό Τύπο καθώς ο Stalin είχε αποφασίσει μια προσεκτική πολιτική στη Δυτική Ευρώπη, ώστε να αφιερώσει την προσοχή στην έως τότε εξελισσόμενη κατάσταση στην Ασία. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα αφενός να μην υπάρχουν σοβαρές διαπραγματεύσεις με την Δύση για τη Γερμανία ή την Αυστρία αφετέρου να μειωθούν οι προπαγανδιστικές επιθέσεις στις Δυτικές κυβερνήσεις.

Επίσης, υπήρχαν ανησυχίες για τις εξελίξεις στην Ανατολή. Οι κομμουνιστές είχαν κερδίσει στην Κίνα χωρίς σημαντική σοβιετική βοήθεια. Στα τέλη της δεκαετίας του 1920 οι Κινέζοι Κομμουνιστές είχαν εγκαταλείψει την κλασική μαρξιστική-λενινιστική διδασκαλία. Μετά τη γερμανική επίθεση κατά της Σοβιετικής Ένωσης το 1941, η Κίνα αντιστάθηκε στην πίεση της ΕΣΣΔ να βοηθήσει για να εξασφαλίσει τα από ανατολίας πλευρά της, ξεκινώντας επίθεση εναντίον της Ιαπωνίας. Στο τέλος του πολέμου, οι Σοβιετικοί υπέγραψαν Συνθήκη Φιλίας και Συμμαχίας με την εθνικιστική

κινεζική κυβέρνηση. Ο Mao διαπραγματεύτηκε με τους εθνικιστές, αλλά τελικά επέλεξε την πορεία του εμφυλίου πολέμου. Ο Stalin βοήθησε τον Mao σε αρκετά κρίσιμα σημεία το 1945 και το 1946. Ο μεγαλύτερος φόβος του ήταν πάντα η εμφάνιση μιας ισχυρής ενωμένης Κίνας ευθυγραμμισμένης με τις ΗΠΑ και ποτέ δεν είχε εμπιστοσύνη ότι η συμφωνία του με τους κομμουνιστές θα εμπόδιζε αυτό το ενδεχόμενο. Τούτο δείχνει την αμφιθυμία προς την κομμουνιστική νίκη στην ηπειρωτική χώρα καθώς ενώ από τη μια πλευρά ήταν ικανοποιημένος από την πτώση της επιρροής των ΗΠΑ στην Κίνα, εξακολουθούσε να ανησυχεί ότι υπάρχει ένας γείτονας που θα μπορούσε να προκαλέσει την ηγεσία της ΕΣΣΔ (STUECK, 1995).

Ο τρίτος κύριος δρώντας στον Πόλεμο της Κορέας ήταν η Κίνα. Η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας είχε επίσης ενδιαφέρον για τα γεγονότα στην Κορέα. Η αμερικανική ηγεμονία στον Ειρηνικό απειλούσε την ασφάλεια της Κίνας καθώς είχαν αναπτυχθεί Αμερικανικές αεροπορικές και ναυτικές δυνάμεις και μια σειρά από βάσεις στο δυτικό Ειρηνικό. Επιπλέον, οι Κινέζοι Εθνικιστές είχαν λάβει αμερικανική στρατιωτική βοήθεια σε όλο τον Κινέζικο Εμφύλιο Πόλεμο. Μετά τον εμφύλιο πόλεμο, οι ΗΠΑ δεν αναγνώρισαν τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας και χρησιμοποίησαν τη δύναμη της αρνησικυρίας (βέτο) για να εμποδίσουν την Κίνα να πάρει θέση στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ. Τον Απρίλιο του 1950, οι ΗΠΑ απαγόρευσαν την εξαγωγή σχεδόν όλων των αγαθών στην Κίνα. Ο Mao Zedong, ο κινέζος ηγέτης, ανησύχησε επίσης για τη διατήρηση της ορμής της κομμουνιστικής επανάστασης και πίστευε ότι για να αναπτυχθεί περαιτέρω ο κομμουνισμός στην Κίνα, ήταν απαραίτητο να σπάσει τα δεσμά με τις ΗΠΑ και την ιμπεριαλιστική ιδεολογία τους.

Παρά την ιδεολογία τους, οι Κινέζοι κομμουνιστές δεν είχαν στενούς δεσμούς με τη Σοβιετική Ένωση κατά τον Κινέζικο Εμφύλιο Πόλεμο. Στις αρχές του 1949, όταν ο εμφύλιος πόλεμος κατέληξε η εξωτερική πολιτική της Κίνας, βασίστηκε στις αρχές της νέας κυβέρνησης, εδραιώνοντας τη θέση του Κινέζικου Κομμουνιστικού Κόμματος (ΚΚΚ) στο εσωτερικό, προωθώντας την οικονομική ανάπτυξη «σε μια πλευρά». Η τελευταία φράση σήμαινε ότι, στο πλαίσιο του ανταγωνισμού των υπερδυνάμεων κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, η Κίνα θα οικοδομούσε δεσμούς με τη Σοβιετική Ένωση. Η Κίνα «θα στηριχθεί στη μία πλευρά» και θα καθιερώσει ειδική σχέση με τη Σοβιετική Ένωση στις 30 Ιουνίου 1949. Αυτή η ευθυγράμμιση οφειλόταν εν μέρει στην κοινή κομμουνιστική ιδεολογία αλλά και στην αυξανόμενη αντιπαράθεση με τις ΗΠΑ. Έτσι τον Αύγουστο του 1949, η Σοβιετική Ένωση έστειλε

εμπειρογνώμονες στην Κίνα για να συμβουλευτεί την οικονομική ανασυγκρότηση και τη στρατιωτική επέκτασή της. Η Σινο-σοβιετική Συνθήκη φιλίας, συμμαχίας και αμοιβαίας συνδρομής υπογράφηκε στις 14 Φεβρουαρίου 1950. Η συνθήκη υποχρεώνει κάθε χώρα να βοηθάει την άλλη σε περίπτωση επίθεσης τρίτου. Η Κίνα έλαβε επίσης δάνειο 300 εκατομμυρίων δολαρίων, το οποίο επρόκειτο να δαπανηθεί για την αγορά όπλων από τη Σοβιετική Ένωση. Οι ΗΠΑ προσπάθησαν να κατασκευάσουν ένα ενιαίο μέτωπο στην Ανατολική Ασία, όμως οι προσπάθειές τους απέτυχαν. Οι Ηνωμένες Πολιτείες κάλεσαν τη Μεγάλη Βρετανία, και την Ινδία, το μεγαλύτερο μη κομμουνιστικό κράτος στην Ασία, να καθυστερήσει την αναγνώριση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας. Μέχρι τα μέσα Ιανουαρίου του 1950, ωστόσο και οι δύο αυτές χώρες και άλλες δέκα που δεν ανήκαν στο σοβιετικό στρατόπεδο, είχαν αναγνωρίσει το νέο καθεστώς.

Η Κίνα ωστόσο αγνοούσε πολλούς υπολογισμούς της ΕΣΣΔ, αν και γνώριζε τις ανησυχίες του Stalin για την άνοδο ενός «ασιάτη Τίτο». Παρά την απελευθέρωση πολυάριθμων εγγράφων για την προπολεμική περίοδο, ελάχιστα έχουν προκύψει για τον ρόλο της Κίνας στην πορεία της Βόρειας Κορέας προς το νότο τον Ιούνιο του 1950. Τον Ιανουάριο του 1950 η Κίνα συμφώνησε να επιστρέψει δεκατέσσερις χιλιάδες άρτια εξοπλισμένα κορεάτικα στρατεύματα που είχαν αγωνιστεί στον κινεζικό εμφύλιο πόλεμο. Τέσσερις μήνες αργότερα, ο Kim Il-sung επισκέφθηκε το Πεκίνο και συζήτησε την επιθυμία του για να επιτεθεί στη Νότια Κορέα. Ο Kim μοιράστηκε με τους Κινέζους τις βασικές του προθέσεις και ο Mao έδωσε τη γενική του έγκριση. Το χρέος της προς τη Βόρεια Κορέα για τη βοήθεια της στον κινεζικό εμφύλιο πόλεμο καθώς και η επιθυμία να εντυπωσιάσει την ΕΣΣΔ, υποδηλώνουν ότι τα αίτια εμπλοκής της Κίνας στον Πόλεμο της Κορέας.

Τέλος θα εξετασθούν τα αίτια του πολέμου μέσα από τον άνθρωπο δηλαδή μέσα από την πρώτη εικόνα του Waltz και τις αποφάσεις των ηγετών των κύριων κρατών - δρώντων στον εν λόγω πόλεμο. Ο πόλεμος της Κορέας εξελίχθηκε κατά πρώτο λόγο ως μια συνάρτηση των επιλογών τριών ανδρών: του Mao Zedong, του Joseph Stalin και του Harry S. Truman. Είναι εύκολο να αντιληφθεί κανείς ότι η διαδικασία λήψης αποφάσεων είναι πιο περίπλοκη απ' ό,τι ο ηγέτης που απλώς κάθισε για να αποφασίσει για μια πολιτική. Προφανώς το επιτελείο, οι επιλογές, τα επιχειρήματα και οι περιστάσεις αποτελούν μέρος της διαδικασίας, τελικά, όμως η ευθύνη για την επιλογή έγκειται στους ηγέτες.

Παρά το γεγονός της σύναψης συνθήκης, ο Stalin και ο Mao ακολουθούσαν έντονα αποκλίνουσες στρατηγικές. Ο Mao ήθελε να καθιερώσει σχέσεις «με όλα τα έθνη», συμπεριλαμβανομένων των ΗΠΑ και δεν είχε την πρόθεση να απομονώσει τη χώρα του με υποταγή στη Μόσχα. Ο Mao διαπραγματεύθηκε τη συμμαχία με τον Stalin με στόχο να κερδίσει σοβιετική βοήθεια, ειδικά σε αεροπλάνα και πλοία που η Κίνα δεν είχε. Ταυτόχρονα η κατάληψη της Ταϊβάν και η ήττα του Chiang Kai-shek⁷³ θα επέτρεπαν την καθιέρωση σχέσεων με τις ΗΠΑ. Αυτοί ήταν οι στόχοι του Mao. Ο Stalin, αντιθέτως, αντιλαμβανόταν το σενάριο του Mao ως το δικό του «χειρότερο εφιάλτη», το οποίο θα κατέστρεφε τη σοβιετική ασφάλεια στη βορειοανατολική Ασία. Η απάντηση του Stalin σε αυτό το πρόβλημα ήταν να προσχωρήσει στην επιμονή του Kim Il-sung στην επανένωση της Κορέας, καθώς εξυπηρετούσε τους ευρύτερους σκοπούς του. Ο Kim πίστευε ότι με την επιτυχία της κινεζικής επανάστασης, η Κορέα ήταν η «επόμενη στη σειρά». Ωστόσο, για τον Stalin, η στήριξη του πολέμου στην Κορέα σχεδιάστηκε για να προλαμβάνει τη στρατηγική του Mao να κατακτήσει την Ταϊβάν και να εδραιώσει σχέσεις με τις ΗΠΑ. Στόχος του Stalin ήταν να υποθάψει τη σύγκρουση στην Κορέα για να συρθεί η Κίνα σε αντιπαράθεση με τις ΗΠΑ και έτσι να υποτάξει τον Mao στη σοβιετική στρατηγική. Η απόφαση του Stalin για πόλεμο ήρθε ενώ ο Mao βρισκόταν στη Μόσχα τον Δεκέμβριο του 1949, όταν πείστηκε ότι η στρατηγική του Mao θα μπορούσε να επιτύχει. Ο Stalin δεν ενημέρωσε τον Mao για την απόφαση του για πόλεμο στην Κορέα κατά τις διαπραγματεύσεις για τη Σινο-σοβιετική Συνθήκη Φιλίας και Συμμαχίας και επέμεινε σε όρους συνθήκης που θα εξυπηρετούσαν τα σοβιετικά συμφέροντα. Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων για τη συνθήκη, ο Mao έλαβε γνώση των επιπτώσεων για τη δική του στρατηγική σε ένα ενδεχόμενο πόλεμο στην Κορέα και συνειδητοποίησε ότι η μόνη του ελπίδα ήταν η κατάληψη της Ταϊβάν πριν από την εμφάνιση του πολέμου στην Κορέα. Έτσι, το βασικό ζήτημα μεταξύ των Ρώσων και των Κινέζων μέσα από τους πρώτους έξι μήνες του 1950 ήταν, ποιος θα χτυπήσει πρώτα. Το κίνητρο του Stalin για να αποφασίσει για πόλεμο στην Κορέα ήταν να απομονώσει την Κίνα, κρατώντας την Κίνα αδύναμη και εξαρτώμενη από τη Σοβιετική Ένωση και

⁷³ Ο Chiang Chai-shih, ο επίσημος τίτλος Chiang Chung-cheng, (γεννημένος στις 31 Οκτωβρίου 1887, επαρχία Chekiang, Κίνα-πέθανε στις 5 Απριλίου 1975, Ταϊπέι, Ταϊβάν), στρατιώτης και πολιτικός, επικεφαλής της εθνικιστικής κυβέρνησης στην Κίνα από το 1928 έως το 1949, και στη συνέχεια επικεφαλής της κινεζικής εθνικιστικής κυβέρνησης στην Ταϊβάν.

δεν ήταν προϊόν της μεταγενέστερης γνώσης⁷⁴ του σοβιετικού ηγέτη για την απόφαση των ΗΠΑ να εμφανιστούν στην περιοχή (R. Thornton 2001).

Ο Stalin επίσης θεωρούσε την ασιατική εξίσωση σημαντική από την άποψη της εκπλήρωσης τριών μεγάλων στόχων: να διατηρήσει στη δική του κατοχή την εξουσία στο εσωτερικό, να ενισχύσει την επιρροή του στις κομμουνιστικές κυβερνήσεις στη σοβιετική περιφέρεια και να αποσπά την αμερικανική προσοχή και τους πόρους από το σημαντικότερο ευρωπαϊκό θέατρο. Στην πρώτη περίπτωση, έχουμε ήδη δει την ανησυχία του Stalin που εκδηλώθηκε στις εσωτερικές εκκαθαρίσεις που ξεκίνησαν το 1949. Η διατήρηση υψηλού επιπέδου διεθνούς έντασης μέσω μιας μελλοντικής πολιτικής στην Ασία θα μπορούσε να αποθαρρύνει περαιτέρω κάθε αποστασιοποίηση από την ηγεσία του στο εσωτερικό. Το ίδιο θα μπορούσε να λεχθεί και για την Ανατολική Ευρώπη, όπου, για απογοήτευση του Stalin, το καθεστώς του Tito εξακολούθησε να επιβιώνει. Η επίσημη παρουσία των βρετανών και Αμερικανών διπλωματών στις χώρες αυτές παρέχει πρόσθετες αποδείξεις τόσο για τους φόβους του Stalin όσο και για την αποφασιστικότητά του να σφραγίσει τα καθεστώτα από τον έξω κόσμο. Σαφώς, η αποτυχία του να απομακρύνει τον Tito και η αναμφισβήτητη γνώση των αμερικανικών προσπαθειών για ανατροπή του, ενίσχυσαν την ανησυχία του για τη διατήρηση της εξουσίας.

Η στρατηγική του Stalin να απασχολεί την Κορέα για να στρέψει την Κίνα ενάντια στις ΗΠΑ, απαιτούσε να αποτύχει η Βόρεια Κορέα στην προσπάθειά της να νικήσει τη Νότια. Ο Stalin σκόπευε να αποτρέψει τον Βορρά από τη νίκη αλλά όσο πιο κοντά στη νίκη έρχονταν ο στρατός της Βόρειας Κορέας, τόσο μικρότερη ήταν η πιθανότητα να επιτύχει η εν λόγω στρατηγική. Μόλις ξέσπασε ο πόλεμος, ο Stalin άρχισε να πιέζει τον Mao να προετοιμαστεί για παρέμβαση γεγονός που αποτελεί μια ακόμη ένδειξη ότι ο Σοβιετικός ηγέτης περίμενε ότι ο Kim Il-Sung θα αποτύχει. Όταν έγινε η επιχείρηση του Inchon, ο Stalin αρνήθηκε να προσφέρει οποιαδήποτε βοήθεια εκτός από το να επιτρέψει σε στρατιώτες της Βόρειας Κορέας να εισέλθουν στο σοβιετικό έδαφος προκειμένου να ανακάμψουν, και απαίτησε να παρεμβεί η Κίνα πριν ακόμη ο MacArthur μετακινηθεί βόρεια του 38^{ου} παραλλήλου. Όταν ο Mao

⁷⁴ Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η γνώση που συλλέχθηκε από το δίκτυο κατασκόπων του, ενίσχυσε την απόφασή του

αποφάσισε να παρέμβει τότε, και μόνο τότε, ο Stalin ανέπτυξε αεροσκάφη στην Ανατολική Ασία. Ωστόσο, η σοβιετική αεροπορική υποστήριξη παρέμεινε περιορισμένη. Κανένας Σοβιετικός ρόλος υποστήριξης αέρος-εδάφους δεν υλοποιήθηκε ποτέ για τον στρατό της Κίνας, καθώς ο Stalin ήθελε να αποφύγει τη σύγκρουση με τις ΗΠΑ. Η προφανής πρόθεση του Stalin ήταν να παρατείνει τη σύγκρουση, ενώ παράλληλα εμβάθυνε την εξάρτηση της Κίνας από τη Μόσχα⁷⁵.

Σε ότι αφορά τις ΗΠΑ, μέχρι το 1949, ο υπουργός Εξωτερικών, Dean Acheson, είχε περάσει μια γραμμή πολιτικής σύμφωνα με την οποία επιθυμούσε να καθιερώσει καλές σχέσεις με τον Mao ως μέσο μιας υψηλότερης στρατηγικής για το τέλος της διατήρησης των ρωσικών και των Κινέζων [η αποκαλούμενη στρατηγική σφήνας (wedge strategy)]. Έτσι, αν και δεν το υποστήριξε δημοσίως ο Acheson απέσυρε τη στήριξη των ΗΠΑ από τον Chiang Kai-shek και κρυφά προσπάθησε να δημιουργήσει σχέσεις με το αναδυόμενο κομμουνιστικό καθεστώς. Η ήττα του Chiang Kai-shek θα επιτρέψει στις ΗΠΑ να κινηθούν ανοιχτά για την καθιέρωση διπλωματικών σχέσεων με τον Mao.

Η ξαφνική εμφάνιση του Mao στη Μόσχα τον Δεκέμβριο του 1949, σε συνδυασμό με την πρόοδο της Σοβιετική Ένωσης σε θέματα πυρηνικών όπλων, θορύβησε τους Αμερικανούς που προσπάθησαν να αποτρέψουν τον Mao από τη συμμαχία με τη Μόσχα. Η επιτυχία της στρατηγικής της σφήνας θα μείωνε τις ανησυχίες σχετικά με τη νεοσυσταθείσα ατομική δύναμη της ΕΣΣΔ. Ο Truman αποφάσισε να εγκαταλείψει τον Chiang Kai-shek και να ανοίξει την πόρτα ευρύτερα στις διπλωματικές σχέσεις με τον Mao. Έτσι, στις αρχές Ιανουαρίου, ο Truman και ο Acheson δηλώνουν δημοσίως ότι οι ΗΠΑ δεν θα παρέχουν πλέον στρατιωτικό εξοπλισμό στον Chiang Kai-shek και δεν θα αποτελούν απειλή για τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας. Με τον τρόπο αυτό ήλπιζε ότι θα αποθαρρύνει τον Mao από το να εισέλθει σε μια μακροπρόθεσμη συμμαχία με τη Σοβιετική Ένωση. Όμως οι προσπάθειές τους απέτυχαν καθώς όταν ξέσπασε ο Πόλεμος στην Κορέα, έδωσαν το πράσινο φως για εισβολή από το Νότο, καθώς ήταν βέβαιο ότι ο Mao θα υπέγραφε συνθήκη με τη Μόσχα. Είναι αξιοσημείωτο σε σύντομο χρονικό διάστημα από την επικοινωνία του Stalin με τον Kim στον οποίο επιβεβαίωσε την απόφασή του να στηρίξει τον

⁷⁵ Η Κίνα ήταν υποχρεωμένη να αγοράσει όλη τη βοήθεια που παρέσχε η Σοβιετική Ένωση.

πόλεμο, ο Truman αποφάσισε να προχωρήσει στην ανάπτυξη της βόμβας υδρογόνου και στη διαμόρφωση μιας νέας γεωπολιτικής στρατηγικής (R. Thornton 2001).

Οι ΗΠΑ υπό τον Πρόεδρο Truman είχαν αναζητήσει μια διπλωματική σχέση με την Κίνα ως μέσο πρόληψης της εμφάνισης οποιωνδήποτε αποσταθεροποιητικών ομάδων κρατών στην Ασία. Στη χειρότερη περίπτωση, μια ανεξάρτητη Κίνα ήταν αποδεκτή, αλλά η Κίνα σύμμαχος της Σοβιετικής Ένωσης ήταν κάτι πολύ διαφορετικό και μη αποδεκτό, επειδή άλλαζε την παγκόσμια ισορροπία ισχύος. Έπρεπε να καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια προκειμένου να αποθαρρυνθούν οι Κινέζοι να συμμαχήσουν μακροπρόθεσμα με τη Σοβιετική Ένωση καθώς η αποτυχία αυτού του στόχου θα απαιτούσε ανανέωση της αμερικανικής στρατηγικής. Δεδομένης της μείωσης της αμερικανικής στρατιωτικής ισχύος μετά το τέλος του Β'ΠΠ και της σοβιετικής απόκτησης ατομικών όπλων, η σχετική ισορροπία της παγκόσμιας ισχύος ήταν πλέον επισφαλής. Η ένταξη της Κίνας σε συνθήκη σχέσεων με τη Σοβιετική Ένωση θα αποτελούσε απειλή για την ηγεμονική θέση των Ηνωμένων Πολιτειών. Με ένα ασφαλές κοινό σύνορο, η Σοβιετική Ένωση θα μπορούσε να συγκεντρώσει τους πόρους της στην Ευρώπη, ενώ η Κίνα θα μπορούσε να επικεντρωθεί στην Ασία απειλώντας τα συμφέροντα των ΗΠΑ στην περιοχή. Η απάντηση του Truman ήταν να αναπτύξει σχέσεις με τον Mao σε μια προσπάθεια να επιφέρει αλλαγή της απόφασης για συμμαχία Κίνας - ΕΣΣΔ την τελευταία στιγμή. Ο Truman ως κίνητρο για την Κίνα για να διατηρήσει την ανεξαρτησία της, ανέφερε ότι οι ΗΠΑ δεν θα αποτελούν στρατιωτική απειλή για την Κίνα ούτε θα παρείχαν στρατιωτική βοήθεια στο εθνικιστικό καθεστώς στην Ταϊβάν και το πιο σημαντικό, οι ΗΠΑ θα δήλωναν ότι η ήττα του κομμουνισμού στην Κίνα δεν ήταν πλέον στόχος της πολιτικής τους. Ωστόσο η κινεζική ηγεσία περιφρόνησε την πρόταση των ΗΠΑ και προχώρησαν στη σύναψη μακροπρόθεσμης σχέσης με τη Σοβιετική Ένωση .

Η σύγκρουση στην Κορέα θα αποτελούσε το εφιαλτήριο για την αμερικανική στρατηγική. Εάν η σύγκρουση είχε μεγάλη διάρκεια και παρήγαγε την επιθυμητή γεωπολιτική αντιπαράθεση τότε θα αυξάνονταν σημαντικά και οι πιστώσεις του Κογκρέσου. Οι συντάκτες του εγγράφου NSC-68 αποκάλυψαν στη συνέχεια ότι είχαν προβλέψει διαδοχικούς προϋπολογισμούς άμυνας ύψους 5 δισεκατομμυρίων δολαρίων για να παράγουν το επίπεδο ανασυγκρότησης που απαιτείται για την ικανοποίηση των αναγκών της στρατηγικής περιορισμού. Η ανάγκη για κατάλληλα κεφάλαια για ανασύνταξη εξηγεί εν μέρει την αμερικανική πολιτική συμπεριφορά κατά τη

διάρκεια της κορεατικής σύγκρουσης. Εναλλακτικές λύσεις ήταν διαθέσιμες μετά την επιχείρηση στο Inchon και πριν από την είσοδο της Κίνας οι οποίες πιθανόν θα είχαν οδηγήσει σε τερματισμό των εχθροπραξιών, αλλά που δεν θα είχαν προκαλέσει μια απειλή αρκετά μεγάλη ώστε να παράγουν εκείνα τα αποτελέσματα που οδηγούσαν στην αύξηση των πιστώσεων για την άμυνα. Ένας σύντομος πόλεμος στον οποίο οι αμερικανικές δυνάμεις ήταν νικηφόρες δεν θα είχε οδηγήσει σε αύξηση των αμυντικών πιστώσεων του προϋπολογισμού. Η ανάγκη να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις της στρατηγικής του περιορισμού εξηγεί τις αποφάσεις του προέδρου Truman να εξουσιοδοτήσει την προώθηση του MacArthur στον ποταμό Yalu που προκάλεσε την εμπλοκή της Κίνας. Ο Πόλεμος στην Κορέα έπρεπε να αποτελέσει εφελτήριο για μεγαλύτερους παγκόσμιους στόχους για τις ΗΠΑ.

Η αμερικανική και σοβιετική στρατηγική έτρεξαν παράλληλα. Η ΕΣΣΔ προκάλεσε έναν πόλεμο στην Κορέα για να εμποδίσει την κίνηση της Κίνας προς τις ΗΠΑ, ενώ οι ΗΠΑ ήταν διατεθειμένες να χρησιμοποιήσουν μια σύγκρουση για να ικανοποιήσουν ευρύτερους παγκόσμιους στόχους (στρατηγική συγκράτησης) στην οποία δεν περιλάμβαναν μια σχέση με την Κίνα. Η ΕΣΣΔ ξεκίνησε τον πόλεμο της Κορέας, αλλά οι ΗΠΑ τον χρησιμοποίησαν για μεγαλύτερους σκοπούς με την Κίνα σε αμφότερες τις περιπτώσεις να έχει σημαντικό ρόλο.

2.2 ΟΙ ΔΙΕΘΝΟΛΟΓΙΚΕΣ - ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΟΥΣΙΕΣ

Η κορεατική χερσόνησος χωρίστηκε κατά μήκος της γραμμής επαφής στο τέλος του πολέμου και παραμένει έτσι μέχρι και σήμερα. Στη Γενεύη το 1954 πραγματοποιήθηκε πολιτική διάσκεψη προκειμένου να συζητηθεί η συμφωνία για την ανακωχή, αλλά τα αιτήματα των δύο πλευρών ήταν αποκλίνοντα και δεν επέτρεψαν τον οποιονδήποτε συμβιβασμό. Η χερσόνησος έγινε ένας μικρόκοσμος του ίδιου του Ψυχρού Πολέμου.

Η Νότια Κορέα προέκυψε από τον πόλεμο στρατιωτικά ασφαλή αλλά εσωτερικά ασταθής. Είχε εξασφαλίσει από τις ΗΠΑ αμοιβαία αμυντική συνθήκη, μακροπρόθεσμη οικονομική βοήθεια και βοήθεια για την επέκταση των ένοπλων δυνάμεών της. Επιπλέον, η Όγδοη Στρατιά παρέμεινε στη Νότια Κορέα καθ' όλη τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Η Νότια Κορέα αποτέλεσε ένα σημαντικό προπύργιο κατά της κομμουνιστικής επέκτασης στην ανατολική Ασία και θα ήταν ένα από τα

λίγα έθνη που θα παρέσχε στρατιωτική βοήθεια στην πολεμική προσπάθεια των ΗΠΑ στο Βιετνάμ. Ωστόσο, η Νότια Κορέα δεν είχε σημαντική οικονομική ανάπτυξη μέχρι τη δεκαετία του 1960. Η συνεχής απειλή του πολέμου οδήγησε τον Rhee σε μεγαλύτερο αυταρχισμό και σε υψηλότερα επίπεδα στρατιωτικών δαπανών, τα οποία εμπόδιζαν την οικονομική ανάπτυξη. Η πολιτική ζωή της Νότιας Κορέας χαρακτηρίστηκε από αυταρχικές κυβερνήσεις και φοιτητικές διαμαρτυρίες μέχρι την ανατροπή του Rhee με πραξικόπημα το 1961.

Η Βόρεια Κορέα παρέμεινε ισχυρή στρατιωτική δύναμη μετά τον πόλεμο διατήρησε στενούς δεσμούς με τη Σοβιετική Ένωση και την Κίνα και έγινε έντονα κομμουνιστική. Η ανανέωση του κομμουνισμού ήταν απαραίτητη για την κινητοποίηση επαρκών πόρων για την οικονομική ανασυγκρότηση. Η προσπάθεια ήταν σε μεγάλο βαθμό επιτυχής και η οικονομία ανοικοδομήθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1950. Από πολιτική άποψη, οι ήττες στον Πόλεμο υπονόμισαν την ηγετική θέση του Kim Il Sung, ο οποίος για να παραμείνει στην εξουσία, εκτέλεσε ορισμένους από τους αντιπάλους του και έχτισε ένα μύθο ότι η Βόρεια Κορέα είχε κερδίσει τον Κορεατικό πόλεμο. Ο Kim τελικά επέζησε από τον Ψυχρό Πόλεμο και η Βόρεια Κορέα παραμένει μέχρι και σήμερα κομμουνιστικό κράτος υπό την ηγεσία του γιου του.

Ο πόλεμος της Κορέας θεωρείται συχνά ισοπαλία ή ακόμα και μια ήττα για τα ΗΕ. Η Σοβιετική Ένωση και η Κίνα είχαν επιτύχει τον ελάχιστο στόχο της υπεράσπισης των θέσεων τους στην ανατολική Ασία. Οι δύο χώρες παρέμειναν ισχυρά εμπόδια στην αμερικανική ηγεμονία στην περιοχή. Η ανεξαρτησία της Βόρειας Κορέας είχε διατηρηθεί. Ωστόσο, αυτή η συλλογιστική υποθέτει ότι η έλλειψη συνολικής νίκης ήταν μια ήττα. Στην πραγματικότητα, ο πόλεμος της Κορέας ήταν μια αδιαμφισβήτητη νίκη για τα ΗΕ. Πρώτον, τα σημαντικά αιτήματα των ΗΕ ικανοποιήθηκαν κατά τις διαπραγματεύσεις. Οι παραχωρήσεις έγιναν μόνο για μικρά σημεία. Η γραμμή επαφής, όχι ο 38^{ος} παράλληλος, έγινε το σύνορο μεταξύ Βόρειας και Νότιας Κορέας και επιβλήθηκε εθελοντικός επαναπατρισμός. Δεύτερον, κατά τη διάρκεια των στρατιωτικών επιχειρήσεων, οι κομμουνιστές υπέστησαν πολύ μεγαλύτερες απώλειες σε δυναμικό ενώ σημαντικό ήταν το πλήγμα και στην οικονομία. Για την Κίνα και τη Βόρεια Κορέα, το κόστος των πόρων για εσωτερική ανάπτυξη ήταν μεγάλο. Τρίτον, η Δύση σταμάτησε την πρώτη μεγάλη κομμουνιστική επιθετικότητα. Χωρίς να βρεθεί αντιφατικό, είναι λογικό να υποθέσουμε ότι εάν η Νότια Κορέα δεν

είχε υπερασπισθεί με επιτυχία, η Κίνα και η Σοβιετική Ένωση θα συνέχιζαν με μια πιο αυστηρά επιθετική εξωτερική πολιτική ενάντια στη Δύση.

Ο Πόλεμος στην Κορέα είχε μεγάλες συνέπειες για ολόκληρο το διεθνές σύστημα. Πρώτον, ως ενέργεια των Ηνωμένων Εθνών, ο πόλεμος της Κορέας ήταν καθοριστικός για την ανάπτυξη αυτού του Οργανισμού⁷⁶. Δεύτερον, στον τομέα της στρατιωτικής στρατηγικής, η Κορέα ήταν σημαντική ως ο πρώτος περιορισμένος πόλεμος. Η σκληρή πρακτική εμπειρία στον κορεατικό πόλεμο είχε εγείρει μείζονες ερωτήσεις σχετικά με τη χρησιμότητα των πυρηνικών όπλων. Τρίτον, και το σημαντικότερο, ο πόλεμος επηρέασε την ισορροπία ισχύος μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων. Ήταν στην Κορέα που ο ΟΗΕ⁷⁷ εξουσιοδότησε για πρώτη φορά τη χρήση βίας στο όνομα της συλλογικής ασφάλειας. Δυστυχώς, ο πόλεμος της Κορέας έδειξε ότι, στην πραγματικότητα, ο ΟΗΕ δεν ήταν εγγυητής της συλλογικής ασφάλειας⁷⁸.

⁷⁶ Ορισμός της έννοιας του Διακυβερνητικού Διεθνούς Οργανισμού: 1. Εκούσια ένωση Κρατών, 2. Δημιουργείται με διεθνή συνθήκη, 3. Διαθέτει μόνιμα όργανα, 4. Νομική προσωπικότητα διαφορετική από εκείνη των κρατών μελών και 5. Αυτόνομη βούληση (μέσω των αποφάσεων των μόνιμων οργάνων) για την επιδίωξη ενός ορισμένου σκοπού. Σε κάθε περίπτωση, κανένα κράτος δεν μπορεί να δεσμευτεί νομικά χωρίς τη συναίνεσή του πάνω σε σοβαρά θέματα. Οι διεθνείς οργανισμοί προάγουν τη συνεργασία μεταξύ των Κρατών, δεν είναι ανώτεροι από τα Κράτη (Ζαΐκος 2019)

⁷⁷ Ο ΟΗΕ είναι δημιούργημα των νικητριών δυνάμεων του Β' ΠΠ («Ηνωμένα Έθνη») και αντίθετα με την Κοινωνία των Εθνών (ΚΤΕ) ο Καταστατικός Χάρτης των ΗΕ αποτελεί αυτοτελή διεθνή συνθήκη 111 άρθρων. Οι διατάξεις του Χάρτη των ΗΕ υπερισχύουν οποιασδήποτε άλλης διεθνούς συμφωνίας (άρθρο 103 του Χάρτη). Βασικός σκοπός η διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Απαγορεύει ρητά την απειλή ή χρήση βίας από τα κράτη στις διεθνείς τους σχέσεις (άρθρο 2 4 του Χάρτη). Ειδικότερα, σε περίπτωση απειλής ή χρήσης βίας, ο ΟΗΕ μπορεί να λάβει τα κατάλληλα προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα (συμπεριλαμβανομένης και της ένοπλης δύναμης) για την αποκατάσταση της ειρήνης και ασφάλειας (Ζαΐκος 2019).

⁷⁸ Κρίνεται σκόπιμο στο σημείο αυτό να γίνει μια αναφορά στο Διεθνές Δίκαιο και στις επιπτώσεις που έχει στη διεθνή συμπεριφορά. Σύμφωνα με τον Hedley Bull : «Το διεθνές δίκαιο είναι ένα σύνολο κανόνων που δεσμεύουν τα κράτη και τους άλλους παράγοντες της διεθνούς πολιτικής στις μεταξύ τους σχέσεις και που θεωρείται ότι έχουν τη θέση νόμου. Αυτός είναι ένας ορισμός τον οποίο ορισμένες πηγές θα αμφισβητούσαν και ο οποίος κατά συνέπεια απαιτεί περαιτέρω διευκρινίσεις. Ο ορισμός που πρότεινα αναγνωρίζει το διεθνές δίκαιο ως ένα ειδικό σύνολο κανόνων. Ορισμένοι νομικοί διεθνολόγοι απορρίπτουν την ιδέα του διεθνούς δικαίου ως ενός συνόλου κανόνων και το ορίζουν ως ένα ιδιαίτερο είδος κοινωνικής διαδικασίας. Το ερώτημα είναι αν οι κανόνες του διεθνούς δικαίου τηρούνται σε ικανοποιητικό βαθμό (δεν είναι δυνατόν να προσδιορίσουμε ακριβώς σε τι βαθμό) , ώστε να δικαιολογείται το ότι τους αντιμετωπίζουμε ως έναν σημαντικό παράγοντα ο οποίος λειτουργεί με επιτυχία στη διεθνή πολιτική και ιδιαίτερα ως ένα μέσο διατήρησης της διεθνούς τάξης..... Σε ορισμένες περιπτώσεις οι κανόνες του δικαίου παραβιάζονται ή αγνοούνται. Ωστόσο οι περιπτώσεις αυτές δεν αποτελούν από μόνες τους απόδειξη ότι το διεθνές δίκαιο αυτό καθαυτό δεν είναι αποτελεσματικό. Πρώτον, η παραβίαση ενός συγκεκριμένου κανόνα είναι συνήθως αντίθετη με τη συμπεριφορά συμμόρφωσης σε άλλους κανόνες του διεθνούς δικαίου και μάλιστα σε άλλες περιπτώσεις με τη συμμόρφωση ακόμη και στον κανόνα που παραβιάζεται..... Δεύτερον, η παραβίαση είναι μερικές φορές από μόνη της τέτοιας φύσης, που εμπεριέχει κάποιο στοιχείο συμμόρφωσης στον κανόνα που παραβιάστηκε. Η διάκριση ανάμεσα στην παραβίαση ενός κανόνα και στη συμμόρφωση σε αυτόν δεν είναι πάντα σαφής. Τρίτον, όπου σημειώνεται μια παραβίαση, το κράτος-παραβάτης συχνά καταβάλλει ιδιαίτερες προσπάθειες, για να δείξει ότι συνεχίζει να θεωρεί πως το ίδιο (και τα άλλα κράτη) δεσμεύεται από τον εν λόγω κανόνα οι Ηνωμένες Πολιτείες παραδέχτηκαν την παραβίαση του σοβιετικού εναέριου χώρου από το αεροσκάφος U2 το 1960) (BULL, 2001).

Η δράση των Ηνωμένων Εθνών ήταν ασταθής από τη Σοβιετική απουσία στο Συμβούλιο Ασφαλείας. Ο ΟΗΕ δεν απηχούσε τη βούληση ολόκληρης της διεθνούς κοινότητας, αλλά της Δύσης. Αργότερα στον Ψυχρό Πόλεμο, η δράση των Ηνωμένων Εθνών στη στήριξη της συλλογικής ασφάλειας ήταν συνήθως αδύνατη λόγω της αντιπολίτευσης είτε από τη μεριά των ΗΠΑ είτε από τη Σοβιετική Ένωση, ανάλογα με τη σφαίρα επιρροής στην οποία ο ΟΗΕ σκέπτονταν να παρέμβει. Εντούτοις, από τον ΟΗΕ προέκυψαν αρκετές σημαντικές διπλωματικές πρωτοβουλίες, συμπεριλαμβανομένης της πρώτης κατάπαυσης του πυρός τον Δεκέμβριο του 1950 και την πρόταση διαπραγματεύσεων του Malik τον Ιούνιο του 1951. Η διαδικασία ειρήνης που δημιουργήθηκε επίσης στον πόλεμο της Κορέας θα χρησιμοποιηθεί και πάλι στον Ψυχρό Πόλεμο, κυρίως ως μέσο για τις ΗΠΑ να τιμωρήσουν τους Βρετανούς και τους Γάλλους κατά τη διάρκεια της κρίσης στη Διώρυγα του Σουέζ. Το πιο σημαντικό, όμως γεγονός και αποτέλεσμα του Πολέμου στην Κορέα είναι ότι επικύρωσε τον ρόλο του ΟΗΕ ως νόμιμου μεσολαβητή διεθνών συγκρούσεων (Malkasian, 2001).

Η επίδραση του Πολέμου της Κορέας στην Εσωτερική Πολιτική Σκηνή των ΗΠΑ

Πριν υπάρξει ειρήνη στην Κορέα, η αμερικανική πολιτική διαδικασία έπρεπε να συμφωνήσει με την ιδέα ενός αδιεξόδου σε έναν περιορισμένο πόλεμο⁷⁹. Οι δημοκράτες, οι όποιοι κακώς χαρακτηρίστηκαν ως αρχιτέκτονες του πολέμου, δεν είχαν την ικανότητα να το κάνουν, αλλά ένας Ρεπουμπλικανός πρόεδρος θα μπορούσε να φέρει στην πατρίδα του το είδος της ατελούς διευθέτησης που ένας Δημοκρατικός δεν μπορούσε. Έτσι, η μεγάλη πολιτική μάχη του 1952 δεν διεξήχθη στις γενικές εκλογές, αλλά στη σύνοδο του Δημοκρατικού Κόμματος στο Σικάγο, ανάμεσα στους μετριοπαθείς και τους συντηρητικούς. Ο Dwight D. Eisenhower ήταν ίσως ο τέλειος υποψήφιος κεντρώος για εκείνη τη στιγμή καθώς η Αμερική πέρασε

⁷⁹ Περιορισμένος πόλεμος (limited war) είναι ο πόλεμος όπου οι αντιμαχόμενοι επιδεικνύουν αυτοσυγκράτηση με στόχο να αποφευχθεί τυχόν ανεξέλεγκτη κλιμάκωση. Η αυτοσυγκράτηση αυτή μπορεί να λάβει διάφορες μορφές, όπως περιορισμοί στους τύπους των εξοπλισμών που χρησιμοποιούνται, στις περιοχές που θεωρούνται στόχοι κλπ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα περιορισμένου πολέμου ήταν ο Πόλεμος της Κορέας, όπου υπήρξαν οι ακόλουθοι περιορισμοί: «μη χρήση πυρηνικών όπλων, μη βομβαρδισμοί κινεζικού και ιαπωνικού εδάφους, και μη βομβαρδισμοί πλοίων στη θάλασσα. Αντίστοιχο παράδειγμα ήταν ο Πόλεμος των Φώκλαντ, όπου οι συγκρούσεις Αργεντινών και Βρετανών περιορίστηκαν στα " εν λόγω νησιά και στη γύρω θαλάσσια περιοχή, χωρίς να επεκταθούν στην ενδοχώρα της Αργεντινής (Κολιόπουλος, 2008).

τη διαδικασία να γίνει διεθνής δύναμη. Ήταν σκεπτόμενος, προσεκτικός και έμπειρος. Ήταν αυτό που ήθελε η χώρα και ίσως χρειαζόταν τότε, μια σφυρηλατημένη και σκληρή φιγούρα σε μια έντονη και σίγουρα επικίνδυνη εποχή. Η αίσθηση του διεθνισμού ήταν άψογη και σκληρή και είχε οδηγήσει τη μεγαλύτερη δύναμη εισβολής στην ιστορία της ανθρωπότητας. Ήταν, με προσωπικούς όρους, ο αντι-MacArthur, γενναιόδωρος με τους υφισταμένους του, που μπορούσε γρήγορα να τους μεταδώσει πίστη (HALBERSTAM 2007).

Η εκλογή του Eisenhower έγραψε επίσης το τέλος του McCarthyism⁸⁰ και, το τέλος, για τον ίδιο τον γερουσιαστή. Ο McCarthy δεν είχε καταλάβει ποτέ τα όρια και τους περιορισμούς με τους οποίους λειτουργούσε. Δεν κατάλαβε ότι ο ρόλος του άλλαξε αφότου είχε εκλεγεί ο Eisenhower και έτσι συνέχισε, απερίσκεπτα μέχρι το 1954 όπου το δημοκρατικό κέντρο άρχισε να κινείται εναντίον του, με αποτέλεσμα την αποπομπή του. Το γεγονός ότι ο McCarthy κατηγορήθηκε το 1954, αυτό δεν σήμαινε ότι η πολιτική του ήταν νεκρή (η βούληση ορισμένων πολιτικών σε ένα κόμμα να επιτίθενται στους πολιτικούς τους αντιπάλους, όχι λόγω μιας διαφωνίας σχετικά με την πολιτική αλλά, κατηγορώντας για παροχή βοήθειας και συνεργασία με τους κομμουνιστές). Ο Eisenhower διαπίστωσε ότι σε ορισμένα βασικά θέματα είχε περισσότερη υποστήριξη και μεγαλύτερη συμπαράσταση από τους Δημοκρατικούς στο Κογκρέσο παρά από το δικό του κόμμα. Η εκλογή του Eisenhower διευκόλυε μια μελλοντική συμφωνία για την Κορέα.

Η επίδραση του Πολέμου της Κορέας στην Εξωτερική Πολιτική των ΗΠΑ

Η σύγκρουση στην Κορέα ήταν η ευκαιρία για τη μετατροπή των ΗΠΑ σε μια χώρα με εκατοντάδες μόνιμες στρατιωτικές βάσεις στο εξωτερικό, ένα μεγάλο μόνιμο στρατό και μια μόνιμη κατάσταση ασφάλειας στο εσωτερικό. Οι περισσότεροι Αμερικανοί υποστηρίζουν ότι ο πόλεμος του Βιετνάμ είναι πολύ πιο σημαντικός καθώς δημιούργησε σε μια γενιά ανησυχίες με πλήθος θεμάτων όπως τα όρια της

⁸⁰ McCarthyism, όνομα που δόθηκε στην εποχή της αμερικανικής ιστορίας που είδε τον Joseph McCarthy να διεξάγει μια σειρά από έρευνες και ακροάσεις κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1950 σε μια προσπάθεια να εκθέσει την υποτιθέμενη κομμουνιστική διείσδυση σε διάφορους τομείς της κυβέρνησης των ΗΠΑ. Ο όρος από τότε έχει γίνει όνομα για δυσφήμιση του χαρακτήρα ή της φήμης μέσω ευρέως γνωστών αδιάκριτων ισχυρισμών, κυρίως με βάση αβάσιμες κατηγορίες.

αμερικανικής ισχύος, η χρήση των δυνάμεων, η σύμπτωση του πολέμου με σημαντικές κοινωνικές αλλαγές στη δεκαετία του 1960. Αν και ο πόλεμος του Βιετνάμ σημάδεψε μια ολόκληρη γενιά, πέρα από αυτό είχε μικρή επίδραση στην αμερικανική εξωτερική πολιτική και είχε ελάχιστη επίδραση στην εγχώρια αμερικανική οικονομία. Ο Πόλεμος στην Κορέα από την άλλη μεριά είχε τεράστιο αντίκτυπο στις ΗΠΑ καθώς τους έδωσε την ευκαιρία να μετατραπούν σε μια ηγεμονική⁸¹ (Cumings, 2010).

Η Κορέα είχε σημαντική σημασία στην αμερικανική πολιτική κατά την αυγή του Ψυχρού Πολέμου. Η διοίκηση Truman εντόπισε το μερίδιό της στην Κορέα, όταν το δόγμα περιορισμού και το σχέδιο Marshall ακυρώθηκαν. Ο Dean Acheson, τότε υφυπουργός Εξωτερικών, και ο George Marshall, ο νέος υπουργός Εξωτερικών, αναπροσανατόλισαν την αμερικανική πολιτική μακριά από την ιδέα του Πενταγώνου ότι η κορεατική χερσόνησος δεν είχε στρατηγική σημασία, βλέποντας την αξία της στο πλαίσιο της ανοικοδόμησης της ιαπωνικής οικονομίας και της εφαρμογής του δόγματος του περιορισμού⁸². Στις αρχές του 1947 η πολιτική ηγεσία πήρε τελικά τον έλεγχο της πολιτικής για την Κορέα από το Πεντάγωνο και το αποτέλεσμα ήταν ουσιαστικά να επικυρωθούν οι περιοριστικές πολιτικές εναντίον της κορεατικής αριστερής πτέρυγας. Ο Acheson στα τέλη Ιανουαρίου άρχισε να σχεδιάσει μια Νότια Κορέα χωρίς την επίδραση της Ιαπωνίας. Την ίδια εποχή ο Acheson σε συνέλευση της Γερουσίας σημείωσε ότι οι ΗΠΑ είχαν τραβήξει τη γραμμή στην Κορέα και ζήτησε χρηματοδότηση για ένα σημαντικό πρόγραμμα για την μη επιστροφή του κομμουνισμού εκεί, βασισμένη πάνω στο μοντέλο της βοήθειας του «Δόγματος Truman» στην Ελλάδα και την Τουρκία⁸³.

⁸¹ Σύμφωνα με τον Καθηγητή κ. Κουσκουβέλη «Η ηγεμονία είναι η άσκηση της ηγεσίας επί μίας μικρής ή μεγάλης ομάδας κρατών, επί ενός πόλου, μικρού ή μεγάλου, του διεθνούς συστήματος. Προκύπτει κυρίως από την υπεροχή ισχύος που παρουσιάζει το ηγεμονικό κράτος και ως αποτέλεσμα είτε της άσκησής της είτε συγκυριών του διεθνούς συστήματος. Η συνηθέστερη συγκυρία που οδηγεί στην ανάδειξη ενός ηγεμόνα είναι ένας μεγάλος ή συστημικός πόλεμος. Η Μεγάλη Βρετανία άρχισε να αναδύεται ως μεγάλη ναυτική δύναμη μετά τη νίκη της επί της ηγεμονικής Ισπανίας στα τέλη του 16ου αιώνα. Η Γερμανία τον 19ο αιώνα αναδείχθηκε σε μεγάλη ευρωπαϊκή δύναμη μετά τη νίκη της επί της Γαλλίας το 1870. Οι ΗΠΑ και η ΕΣΣΔ διέθεταν την ισχύ, ανέλαβαν όμως τον ρόλο του ηγέτη μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Το ίδιο συνέβη και στην Αρχαία Ελλάδα με τη Σπάρτη και την Αθήνα. Η ανάληψη και η άσκηση της ηγεμονίας από λαούς ή κράτη συχνά συνοδεύεται και από μία ιδεολογία περί των ισχυρών που ηγεμονεύουν αλλά και των αδυνάμων που ηγεμονεύονται.» (Κουσκουβέλης, 2010)

⁸² Το αρχικό, νόημα του George Kennan για περιορισμένη οικονομική και στρατιωτική βοήθεια για την υποστήριξη των εθνών που απειλούνται από τον κομμουνισμό.

⁸³ Το δόγμα Truman ήταν η διατύπωση των αρχών της Αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής που στόχευε στην ανάσχεση της παγκόσμιας κομμουνιστικής απειλής, όπως την αντιλαμβάνονταν

Ο Acheson ήταν ο πρωταγωνιστής όταν οι ΗΠΑ παρενέβησαν για να υπερασπιστούν τη Νότια Κορέα τον Ιούνιο του 1950. Αντιλήφθηκε ότι η συγκράτηση ήταν πρωτίστως πολιτικό και οικονομικό πρόβλημα, τοποθετώντας αυτοσυντηρούμενα, βιώσιμα καθεστώτα γύρω από τη σοβιετική περιφέρεια. Σκέφτηκε ότι η οικονομία της Κορέας θα μπορούσε ακόμα να εξυπηρετήσει την ανάκαμψη της Ιαπωνίας, ως μέρος αυτού που ονομάζεται «μεγάλη ημισέληνος⁸⁴» από το Τόκιο προς την Αλεξάνδρεια, συνδέοντας την Ιαπωνία με την Κορέα, την Ταϊβάν, τη Νοτιοανατολική Ασία και τελικά με το πετρέλαιο του Περσικού Κόλπου. Ωστόσο, το Κογκρέσο και το Πεντάγωνο διέκοψαν μια σημαντική πίστωση προς την Κορέα (600 εκατομμύρια δολάρια ήταν το μέγεθος του Κρατικού Τμήματος, σε σύγκριση με τα 225 εκατομμύρια δολάρια για την Ελλάδα και την Τουρκία που ενέκρινε το Κογκρέσο τον Ιούνιο του 1947). Έτσι, ο Acheson και οι σύμβουλοί του πήγαν το θέμα της Κορέας στα ΗΕ, ώστε να επανατοποθετήσουν το ζήτημα της Κορέας μέσω συλλογικών μηχανισμών ασφαλείας. Τα ΗΕ έδωσαν επίσημη έγκριση στις ΗΠΑ για συνεχιζόμενη υποστήριξη της Νότιας Κορέας. Αυτό ήταν ο χειρότερος εφιάλτης των ηγετών της Βόρειας Κορέας καθώς είδαν την αναβίωση των συνδέσεων της Νότιας Κορέας με την ιαπωνική οικονομία ως θανάσιμη απειλή. Ο Πόλεμος στην Κορέα ήταν η κρίση που «ήρθε μαζί μας και μας έσωσε» σύμφωνα με τον Acheson, καθώς επέτρεψε την τελική έγκριση του εγγράφου NSC 68 και τον τετραπλάσιο των αμερικανικών αμυντικών δαπανών. Ήταν αυτός ο πόλεμος και όχι ο Β'ΠΠ που δημιούργησε την τεράστια εξωτερική δομή της στρατιωτικής βάσης και το εγχώριο στρατιωτικο-βιομηχανικό συγκρότημα για την εξυπηρέτησή της και που έφτασε μέχρι σήμερα να καθορίζει την αμερικανική παγκόσμια δύναμη.⁸⁵

οι Αμερικανοί. Θα βοηθούσαν οποιοδήποτε κράτος θεωρούσε –αυτοβούλως ή καθ' υπόδειξη τους– ότι κινδύνευε από τους Σοβιετικούς και τους συμμάχους τους. Το σχέδιο Marshall, (ο οποίος ήταν υπουργός εξωτερικών της κυβέρνησης Truman), ήταν η πρακτική υλοποίηση του δόγματος Truman σ' όλη την δυτική Ευρώπη και στην Ελλάδα ως μέρος της Ευρώπης. Το δόγμα Truman διατυπώθηκε στο Κογκρέσο στις 12 Μαρτίου 1947 και έγινε νομοσχέδιο στις 22 Μαρτίου. Το σχέδιο Marshall που περιείχε τις χώρες και τα συγκεκριμένα ποσά αμερικανικής βοήθειας σ' αυτές, έγινε νόμος δυο μήνες αργότερα, στις 28 Μαΐου 1947. Μέχρι το 1952, η Αμερικανική βοήθεια προς την Ελλάδα ανήλθε σε 1.350.000.000 δολάρια. Προσθέτοντας την στρατιωτική βοήθεια έφθασε στα 2 δις και μαζί με τη βοήθεια από άλλες δυτικές χώρες στα 2.380.000.000. Ήταν ένας πραγματικός πακτωλός χρημάτων σε μια πλήρως κατεστραμμένη χώρα (ΚΑΜΠΟΥΡΑΚΗΣ 2019).

⁸⁴ Great Crescent

⁸⁵ Αυτή η βαθιά συναίνεση διαμόρφωσε τον τρόπο με τον οποίο έγινε ο πόλεμος στο Βιετνάμ, εξελίχθηκε το αδιέξοδο τη δεκαετία του 1980 μεταξύ εκείνων που ήθελαν να περιορίσουν το καθεστώς των Sandinista της Νικαράγουας και εκείνων που ήθελαν να τον ανατρέψουν την απόφαση του 1991 να ρίξει τον Σαντάμ.

Το αποτύπωμα του Πολέμου της Κορέας για τις ΗΠΑ ήταν το νέο στρατιωτικο-βιομηχανικό συγκρότημα που δημιουργήθηκε στη δεκαετία του 1950. Μέχρι εκείνη τη στιγμή οι Αμερικανοί δεν υποστήριζαν ποτέ ένα μεγάλο στρατό και ο στρατός ήταν αμελητέος παράγοντας στην αμερικανική ιστορία και τον πολιτισμό, εκτός από τις επιδόσεις του σε πολέμους. Το ίδιο το Σύνταγμα «κατασκευάστηκε με το φόβο ενός ισχυρού στρατιωτικού κατεστημένου», γράφει ο C. Wright Mills. Μετά από κάθε νίκη ο στρατός γύριζε ξανά στην ρουτίνα της αμερικανικής ζωής. Μέχρι το 1941 ο αμερικανικός στρατός παρέμεινε μέτριος σε μέγεθος σε σχέση με άλλες μεγάλες δυνάμεις, είχε μικρή χρηματοδότηση, όχι πολύ επιρροή, και πραγματικά δεν ήταν ένα σεβαστό επάγγελμα. Η εθνική κινητοποίηση σε περισσότερα από έντεκα εκατομμύρια ανθρώπους ήρθε όταν οι δυνάμεις των ΗΠΑ στις Φιλιππίνες παρουσιάστηκαν εντελώς απροετοίμαστες για την ιαπωνική επίθεση που ήρθε λίγες ώρες μετά το Pearl Harbor., αλλά και πάλι μετά τον πόλεμο, ο Truman μείωσε τις Ένοπλες Δυνάμεις και τις πιστώσεις του Προϋπολογισμού του Κράτους που αφορούσαν στην Άμυνα⁸⁶ (Cumings, 2010).

Όταν ο Truman ενέκρινε μια τεράστια μείωση του στρατιωτικού και του βιομηχανικού συγκροτήματος κατά τη διάρκεια του πολέμου, ήταν σαν να επέστρεφε η χώρα στην κανονικότητα ενός μικρού στρατού και της απομόνωσης. Ο Truman και οι σύμβουλοί του δεν είχαν ακόμα τα χρήματα για να χρηματοδοτήσουν μια μακρινή παγκόσμια προσπάθεια. Ο αμυντικός προϋπολογισμός ήταν στα τέλη της δεκαετίας του 1940, περίπου 13 δισεκατομμύρια δολάρια. Μέχρι το 1950, το δόγμα περί περιορισμού προσέγγισε επίσης αυτό που ο εμπνευστής του George F. Kennan ήθελε να είναι: «μια περιορισμένη, επικεντρωμένη και νηφάλια προσπάθεια βασιζόμενη κυρίως σε διπλωματικά και οικονομικά μέτρα για την αναζωογόνηση της δυτικοευρωπαϊκής και ιαπωνικής βιομηχανίας και για να κρατήσει τους Ρώσους. Εάν οι στρα-

⁸⁶ Ο στρατός είχε 554.000 στρατιώτες μέχρι το 1948 και η αεροπορία παρακολούθησε τις περισσότερες από τις συμβάσεις να ακυρώνονται (οι πωλήσεις της βιομηχανίας αεροσκαφών μειώθηκαν από \$ 16 δισ. ευρώ το 1944 σε 1,2 δισεκατομμύρια δολάρια το 1947). Το 1945 το ναυτικό, ευνοούμενο από τον Ρούσβελτ για τέσσερις θητείες, είχε 3,4 εκατομμύρια αξιωματικούς και άνδρες και σχεδόν 1.000 πλοία όλων των ειδών. δεκαπέντε μήνες αργότερα είχε 491.663 άνδρες και λίγο πάνω από 300 πλοία και ο προϋπολογισμός του για το 1945, ύψους 50 δισεκατομμυρίων δολαρίων, είχε υποχωρήσει στα 6 δισεκατομμύρια δολάρια. Το σχέδιο έληξε την ίδια χρονιά (αλλά επανατοποθετήθηκε μετά το Κομμουνιστικό πραξικόπημα στην Τσεχοσλοβακία). Οι αμυντικές δαπάνες μειώθηκαν στα 13 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως, ή περίπου 175 δισεκατομμύρια δολάρια σε τρέχοντα δολάρια (Cumings, 2010).

τιωτικοί έρθουν στην εξίσωση, οι Αμερικανοί πρέπει να στείλουν στρατιωτικές συμβουλευτικές ομάδες σε απειλούμενες χώρες, ώστε να μην παρεμβαίνουν οι ίδιοι στρατιωτικά». Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, ο Kennan παρείχε μια αυστηρή έκφραση αυτής της περιορισμένης αντίληψης: Γι' αυτόν το δόγμα της συγκράτησης ήταν «πρωτίστως διπλωματικό και πολιτικό καθήκον, αν και όχι εντελώς χωρίς στρατιωτικές συνέπειες». Μόλις οι Σοβιετικοί ήταν πεπεισμένοι ότι η επέκταση δεν θα τους βοηθήσει «τότε θα έρθει η στιγμή για σοβαρές συνομιλίες μαζί τους για το μέλλον της Ευρώπης». Μετά την Ελλάδα και την Τουρκία, το Σχέδιο Marshall, τον αποκλεισμό του Βερολίνου και άλλα μέτρα, πίστευε ότι αυτή η στιγμή έφθασε το 1950. «Ωστόσο, ήταν μια από τις μεγάλες απογοητεύσεις της ζωής μου για να ανακαλύψω ότι ούτε η κυβέρνησή μας ούτε οι σύμμαχοί μας στη Δυτική Ευρώπη είχαν κανένα ενδιαφέρον να ξεκινήσουν τέτοιες συζητήσεις. Αυτό που και αυτοί και οι άλλοι ήθελαν από τη Μόσχα, σε σχέση με το μέλλον της Ευρώπης, ήταν ουσιαστικά άνευ όρων παράδοση. Και αυτή ήταν η αρχή των 40 χρόνων του Ψυχρού Πολέμου» είπε ο Kennan. Το κεντρικό μέτωπο είχε σταθεροποιηθεί και ενισχυθεί και η βιομηχανική ανάκαμψη της Δυτικής Ευρώπης ήταν σε εξέλιξη, στην Ανατολική Ασία ακολουθήθηκε η «αντίστροφη πορεία» με την πραγματοποίηση ελέγχων της ιαπωνικής βαριάς βιομηχανίας. Η στρατηγική του Kennan του 1947 ανέφερε ότι υπάρχουν πέντε προηγμένες βιομηχανικές δομές στον κόσμο, όπου οι ΗΠΑ ελέγχουν τέσσερις και η ΕΣΣΔ μία. Συγκράτηση σημαίνει να κρατάς τα πράγματα έτσι - αρκεί για να επιτύχεις τον κρίσιμο στόχο της αναζωογόνησης της δυτικής και ιαπωνικής βιομηχανίας. Το έγγραφο NSC 68 καθόρισε μια νέα παγκόσμια στρατηγική σύμφωνα με την οποία οι Ηνωμένες Πολιτείες θα έκαναν τώρα κάτι εντελώς αδιανόητο στο τέλος του Β' ΠΠ δηλαδή θα προετοιμαζόταν να παρέμβουν στρατιωτικά εναντίον των αντιαποικιακών κινήσεων στην Ανατολική Ασία-πρώτα στην Κορέα και στη συνέχεια στο Βιετνάμ.

Η κινεζική επανάσταση είχε επίσης δραματική επίδραση στην αμερικανική κομματική πολιτική σκηνή, τροφοδοτώντας τις επιθέσεις των Ρεπουμπλικανών. Ο Kennan έβλεπε προσεκτικά και νηφάλια το νόημά του. Καθώς ο Μao ανέλαβε την εξουσία το 1949, ο Kennan συγκάλεσε μια ομάδα ειδικών στα θέματα της Ανατολικής Ασίας στο υπουργείο Εξωτερικών. Αφού άκουσε για λίγο, τους είπε: «Η Κίνα δεν πειράζει πάρα πολύ. Δεν είναι πολύ σημαντική. Δεν πρόκειται ποτέ να είναι ισχυρή». Η Κίνα δεν διέθετε ολοκληρωμένη βιομηχανική βάση, την οποία ο Kennan

θεωρούσε βασική προϋπόθεση για κάθε σοβαρή πολεμική διαμάχη οπότε δεν πρέπει να συμπεριληφθεί στη στρατηγική περιορισμού. Αντίθετα η Ιαπωνία είχε μια τέτοια βάση και ως εκ τούτου ήταν το κλειδί της μεταπολεμικής αμερικανικής πολιτικής στην Ανατολική Ασία. Η δύναμη που θα μπορούσε να αναπτύξει ο επαναστατικός εθνικισμός στις αποικίες ή στις ημι-αποικίες της Ανατολικής Ασίας δεν ήταν παρά ελάχιστα υπολογίσιμη από τις ΗΠΑ την εποχή εκείνη, έτσι η προσοχή δίδεται στο μοναδικό βιομηχανικό έθνος στην περιοχή, στην Ιαπωνία, και τι ενέργειες θα μπορούσαν να γίνουν για να αναβιώσει αυτό και η οικονομική του επιρροή στην Ανατολική Ασία⁸⁷.

Ο Dean Acheson δεν γνώριζε σχεδόν τίποτε για τη στρατιωτική Ισχύ. Για τον ίδιο και άλλους Αμερικανούς πολιτικούς, η ήττα της Ιαπωνίας και της Γερμανίας και ο αγώνας με τον κομμουνισμό δεν ήταν παρά ένα μέρος ενός αμερικανικού σχεδίου για την αναβίωση της παγκόσμιας οικονομίας από την καταστροφή του παγκόσμιου πολέμου. Αρχικά, το πρόβλημα της αποκατάστασης της παγκόσμιας οικονομίας φάνηκε να επιλύεται με τους μηχανισμούς του Bretton Woods που εκπονήθηκαν το 1944. Όταν το 1947 δεν πέτυχαν να αναζωογονήσουν τα προηγμένα βιομηχανικά κράτη, το σχέδιο Marshall έφτασε στην Ευρώπη και η «αντίστροφη πορεία» στην Ιαπωνία, αφαιρώντας τους ελέγχους για τις βαριές βιομηχανίες στις ηττημένες δυνάμεις. Όταν το 1950 οι συμμαχικές οικονομίες εξακολουθούσαν να μην αναπτύσσονται επαρκώς, το NSC 68, που καθοδηγείται από τη σκέψη του Acheson, χτύπησε τον στρατιωτικό κεϋνσιανισμό⁸⁸. Ο Πόλεμος στην Κορέα ήταν η κρίση που

⁸⁷ Στα τέλη του 1949 εγκρίθηκε από τον Πρόεδρο Truman το έγγραφο 48/2 του Συμβουλίου Εθνικής Ασφάλειας «Πολιτική για την Ασία». Το έγγραφο αυτό έγινε ευρύτερα γνωστό μετά τον αποχαρακτηρισμό ως διαβαθμισμένο από το Πεντάγωνο το 1971, δεδομένου ότι το NSC 48 καλούσε για πρώτη φορά ναυτική στρατιωτική βοήθεια προς τους Γάλλους στην Ινδοκίνα (βοήθεια που άρχισε να φθάνει πριν από τον Κορεατικό πόλεμο ξεκίνησε τον Ιούνιο του 1950). Αλλά η πιο σημαντική ουσία της ήταν στην πολιτική οικονομία για την Ανατολική Ασία. Ο τελικός στόχος της Ουάσιγκτον ήταν ανέκαθεν η ανεμπόδιστη πρόσβαση στην περιοχή της Ανατολικής Ασίας και ήθελε τις αυτόχθονες κυβερνήσεις να είναι αρκετά ισχυρές ώστε να διατηρήσουν την ανεξαρτησία τους, αλλά όχι αρκετά ισχυρές ώστε να αποβάλουν τη δυτική επιρροή ωστόσο η εμφάνιση αντιαποικιακών καθεστώτων στην Κορέα, την Κίνα και το Βιετνάμ αντέκρουσε αυτόν τον στόχο.

⁸⁸ Ήταν η κυρίαρχη σχολή μακροοικονομίας και αντιπροσώπευε την επικρατούσα προσέγγιση της οικονομικής πολιτικής στις περισσότερες δυτικές κυβερνήσεις μέχρι τη δεκαετία του 1970. Οι κεϋνσιανικές πολιτικές ή κεϋνσιανισμός είναι μακροοικονομικές θεωρίες σχετικά με το πώς βραχυπρόθεσμα -και ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της ύφεσης- η οικονομική παραγωγή επηρεάζεται έντονα από τη συνολική ζήτηση. Ο κεϋνσιανισμός, που ονομάζεται από τον βρετανό οικονομολόγο Τζων Μέυναρντ Κέυνς, η συνολική ζήτηση δεν ισούται απαραίτητα με την παραγωγική ικανότητα της οικονομίας. Αντιθέτως, επηρεάζεται από πλήθος παραγόντων και μερικές φορές συμπεριφέρεται ατασθώς, επηρεάζοντας την παραγωγή, την απασχόληση και τον πληθωρισμό.

τελικά έφερε τις οικονομίες της Ιαπωνίας και της Δυτικής Γερμανίας δυναμικά αυξανόμενες και ενθάρρυνε τεράστια την οικονομία των ΗΠΑ⁸⁹.

Οι ΗΠΑ ως η νέα ηγεμονική δύναμη έπρεπε να αναλάβει μια στρατιωτική εκστρατεία πρώτα απ' όλα επειδή το 1950 το πρόβλημα ορίστηκε στρατιωτικά (σε αντίθεση με την έμφαση του Kennan στην οικονομική βοήθεια, τις στρατιωτικές συμβουλές και τον ΟΗΕ). Δεύτερον, οι ΗΠΑ δεν είχαν τίποτα ξένο από μια αυτοκρατορία. Πριν από τη δεκαετία του 1950, η Υπηρεσία Εξωτερικών ήταν ένας μικρόκοσμος που λειτουργούσε εκτός των οραμάτων των περισσότερων Αμερικανών. Παρήγαγε υποδειγματικά άτομα όπως ο Kennan, αλλά δεν είχε ποτέ ισχυρή υποστήριξη στο εσωτερικό. Στη δεκαετία του 1960 ήρθαν οι ακαδημαϊκοί ειδικοί⁹⁰, που θα δίδασκαν στον πρόεδρο την επιστήμη των εξωτερικών υποθέσεων. Για πρώτη φορά στη σύγχρονη ιστορία, η ηγεμονική⁹¹ δύναμη διατήρησε ένα εκτεταμένο δίκτυο βάσεων στα εδάφη των συμμάχων και των οικονομικών ανταγωνιστών της - Ιαπωνία, Γερμανία, Βρετανία, Ιταλία, Νότια Κορέα, όλες οι βιομηχανικές δυνάμεις εκτός της

⁸⁹ Οι αμερικανικές αμυντικές βιομηχανίες δεν γνώριζαν ότι ο Kim Il Sung θα έρθει και θα τους έσωζε. Στη Νότια Καλιφόρνια τα σχέδια των αμυντικών βιομηχανιών περιλάμβαναν στρατηγικά βομβαρδιστικά αεροσκάφη, υπεραγορές και ένα προηγούμενος ακυρωμένο συμβόλαιο Convair για την ανάπτυξη ενός διηπειρωτικού πυραύλου για την Πολεμική Αεροπορία. Μέχρι το 1952 η αεροναυπηγική βιομηχανία άκμαζε και πάλι. Στη μέση της δεκαετίας του '50 η άμυνα και η αεροδιαστημική αντιπροσώπευαν άμεσα ή έμμεσα το 55% της απασχόλησης στο νομό και σχεδόν το ίδιο στο Σαν Ντιέγκο (όπου σχεδόν το 80% του συνόλου της μεταποίησης σχετίζεται με την εθνική άμυνα). Δέκα χιλιάδες εργοστάσια της νότιας Καλιφόρνιας εξυπηρέτησαν την αεροδιαστημική βιομηχανία από τη δεκαετία του '70. Η Καλιφόρνια ήταν πάντοτε η γη των κλασικών βιομηχανιών υψηλής τεχνολογίας αλλά η αεροπορική ισχύ είχε χιλιάδες spin-offs και συνδέσεις με την εμπορική αεροπορία (μόλις ξεκίνησαν τη δεκαετία του 1950), τους πυραύλους, τους δορυφόρους, τα ηλεκτρονικά και τον ηλεκτρονικό πόλεμο, την παραγωγή μετάλλων (αλουμίνιο, μαγνήσιο), το λογισμικό ηλεκτρονικών υπολογιστών και τελικά η έκρηξη της Silicon Valley της δεκαετίας του 1990. Ο στρατός δεν ήταν ποτέ ένας σημαντικός παράγοντας σε περίοδο ειρήνης για τις ΗΠΑ, πριν το έγγραφο NSC 68 ανακοινώσει την απάντηση στο ερώτημα πόση «ετοιμότητα» χρειάζεται η χώρα, κλείνοντας έτσι μια μακρά αμερικανική συζήτηση. Μέχρι το 1951, οι Ηνωμένες Πολιτείες δαπάνησαν για την άμυνα 650 δισεκατομμύρια δολάρια και έφθασαν τελικά στο μέγιστο αυτό σημείο στα πρώτα χρόνια αυτού του νέου αιώνα - ένα ποσό μεγαλύτερο από τους συνδυασμένους αμυντικούς προϋπολογισμούς των επόμενων δεκαετιών στρατιωτικών δυνάμεων το 2009 (Cumings, 2010).

⁹⁰ McGeorge Bundy, Walt Rostow, Henry Kissinger, Zbigniew Brzezinski-svengalis

⁹¹ Σύμφωνα με τον κ. Κουσκουβέλη «Τα κράτη που επιδιώκουν την ηγεμονία (hegemony), οι επιλογές τους είναι τρεις. Πρώτον, να αυξήσουν την ισχύ τους με την ίδια, εσωτερική, ενδυνάμωση, δηλαδή με την αύξηση των δικών τους συντελεστών ισχύος (π.χ. εξοπλισμών, οικονομικών πόρων κ.λπ.). Δεύτερον, να επιχειρήσουν αύξηση της ισχύος τους, είτε με τη δημιουργία συμμαχιών ηγεμονικού μάλλον χαρακτήρα είτε με την εφαρμογή μίας στρατηγικής «διαίρει και βασίλευε». Τρίτον, να χρησιμοποιήσουν την ισχύ τους επιθετικά, είτε απροκάλυπτα σε πόλεμο με σκοπό την κατάκτηση ή με την καταστροφή των αντιπάλων, γεγονός που θα επιτρέψει την περαιτέρω ενίσχυσή τους, είτε συγκαλυμμένα μέσω της στρατηγικής του πειθαναγκασμού (coercion, blackmail). Πρόκειται προφανώς για επιλογές που αλληλοτροφοδοτούνται» (Κουσκουβέλης, 2010)

Γαλλίας και της Ρωσίας – σε συνδυασμό με την ευρωπαϊκή ισορροπία ισχύος και τη λειτουργία της *realpolitik*.

Η μεταπολεμική τάξη διαμορφώθηκε μέσω της δημιουργίας ξεχωριστών εξωτερικών ορίων, η παράβαση των οποίων ήταν σπάνια ή ακόμη και αδιανόητη, προκαλώντας άμεση κρίση. Αυτές ήταν οι βάσεις για να υπερασπιστούν οι ΗΠΑ τους συμμάχους της αλλά και να περιορίσουν τις επιλογές τους, Η τυπική εμπειρία αυτής της ηγεμονίας, ωστόσο, ήταν μια κοσμική, καλοήθης και ως επί το πλείστον ανεξερρεύνητη, με περιορισμούς σύμφωνα με τους οποίους οι ΗΠΑ θα κρατούσαν τα συμμαχικά κράτη για την άμυνα, τους πόρους και, για πολλά χρόνια, οικονομικά εξαρτημένα. Οι επιτιθέμενοι του Β' ΠΠ, η Ιαπωνία και η Γερμανία, δεσμεύτηκαν από τις αμερικανικές βάσεις και παραμένουν έτσι μέχρι και σήμερα.

Ο Πόλεμος στην Κορέα ήταν επομένως η ευκαιρία για αναδιατύπωση του περιορισμού ως ανοιχτής συνολικής πρότασης. Μόλις μια δεκαετία αργότερα, ο Πρόεδρος Eisenhower είπε «έχουμε αναγκαστεί να δημιουργήσουμε μια μόνιμη βιομηχανία εξοπλισμών τεράστιων διαστάσεων». Στην αποχαιρετιστήρια συνέντευξη τύπου του άσκησε κριτική στο στρατιωτικό-βιομηχανικό συγκρότημα, όπου παρατήρησε ότι η βιομηχανία των εξοπλισμών ήταν τόσο διαδεδομένη που έκανε «σχεδόν μια ύπουλη διείσδυση στο μυαλό μας», καθιστώντας τους Αμερικανούς να πιστεύουν ότι το μόνο πράγμα που κάνει η χώρα είναι να παράγει όπλα και βλήματα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τόσο από τη θεωρητική όσο κι από την ιστορική ανάλυση που έχει προηγηθεί διαπιστώνουμε ότι, ο Ψυχρός Πόλεμος είναι αποτέλεσμα του διλήμματος ασφάλειας που προκύπτει μεταξύ ΗΠΑ και ΕΣΣΔ κατά την τελευταία περίοδο του Β΄ ΠΠ και λιγότερο αποτέλεσμα για το ποια ιδεολογία θα υπερισχύσει. Από τη μια, οι ΗΠΑ ήταν η μοναδική πυρηνική δύναμη σε διεθνές επίπεδο και από την άλλη ο στρατός της ΕΣΣΔ βρισκόταν εγκατεστημένος σε μεγάλο μέρος του ευρωπαϊκού χώρου. Η ΕΣΣΔ αντιμετώπιζε την πυρηνική απειλή των ΗΠΑ ως αμφισβήτηση της επιβίωσης της, ενώ από την άλλη οι ΗΠΑ διαπίστωναν ότι ακόμα και στις περιοχές που η ΕΣΣΔ δεν είχε φυσική παρουσία, τμήματα των εκεί κοινωνιών υποστήριζαν την Κομμουνιστική επαναστατική λογική. Η επιδείνωση των σχέσεων μεταξύ των ΗΠΑ και ΕΣΣΔ αμέσως μετά το τέλος του Β΄ΠΠ καταδεικνύει ότι η έναρξη του Ψυχρού Πολέμου αποτελεί κλιμάκωση του διλήμματος ασφάλειας⁹². Οι λόγοι αναφορικά με τη μη εκδήλωση μιας ευθείας σύγκρουσης πρέπει να αναζητηθούν στην επίδραση της Αμοιβαίας Εξασφαλισμένης Καταστροφής (MAD) που επιβάλλει η κατοχή πυρηνικών. Το δίλημμα ασφάλειας μεταξύ ΗΠΑ και ΕΣΣΔ αναδεικνύει την αντιπαλότητα μεταξύ των δυο παραγόντων. (Σ. Ν. Λίτσας 2012).

Όσον αφορά την ισορροπία δυνάμεων, ο πόλεμος της Κορέας ώθησε τις Δυτικές Δυνάμεις να θεωρήσουν τον κομμουνισμό ως επικείμενη απειλή για την ασφάλειά τους και να πάρουν μια πιο αποφασιστική στάση ενάντια στην επέκτασή του. Οι ΗΠΑ κινητοποιήθηκαν ουσιαστικά για να επιβάλουν περιορισμούς σε ολόκληρο

⁹² Ως Δίλημμα Ασφάλειας ορίζουμε τη διαδικασία που προκύπτει από τη σχέση : έστω ότι το κράτος Α ενισχύει τις δομές σκληρής ισχύος του. Το κράτος Β λαμβάνει την ενίσχυση αυτή ως ευθεία απειλή προς την επιβίωσή του. Είτε θα κάνει το ίδιο για κλιμάκωση του ανταγωνισμού είτε θα επιλέξει την επίθεση για την παύση της διαδικασίας του κράτους Α. Η πολυπλοκότητα συναντάται στο πως θα εκλάβει το κράτος Β την ενέργεια του κράτους Α. Τα μέσα ενίσχυσης που λαμβάνονται από ένα κράτος για να ενισχύσει το διεθνoσυστημικό του αποτύπωμα, τις προοπτικές επιβίωσής του και να αυξήσει την ασφάλειά του, ενδέχεται να θεωρηθούν ως ευθεία απειλή από ένα άλλο. Επιλογή του άλλου κράτους είναι είτε ο πολεμικός ανταγωνισμός είτε η πολεμική διαδικασία, (John Herz, World Politics 1950). Τα συνηθέστερα από αυτά τα μέσα είναι οι εξοπλισμοί. Έτσι ένα κράτος βαρέως εξοπλισμένο σε σχέση με τα γειτονικά του κράτη εξασφαλίζει μεν την ασφάλειά του, αλλά καθιστά τα εν λόγω κράτη ανασφαλή. Ακόμη κι αν δεν έχει πρόθεση να τα απειλήσει, εκείνα κάλλιστα μπορεί να το θεωρήσουν ως απειλή. Με τη σειρά τους είναι λογικό να προβούν και εκείνα σε αντίστοιχα μέτρα προκειμένου να αυξήσουν την ασφάλειά τους, κάνοντας όμως το πρώτο κράτος να αισθανθεί απειλούμενο. Αυτό με τη σειρά του θα λάβει αντίστοιχα μέτρα κ.ο.κ. Το δίλημμα ασφάλειας δεν περιορίζεται σε ζητήματα εξοπλισμών, αλλά αφορά και στη γενικότερη αναβάθμιση της διεθνούς θέσης ενός κράτους (π.χ. η επανένωση της Γερμανίας δημιούργησε αντιλήψεις απειλής σε διάφορα ευρωπαϊκά κράτη). Το δίλημμα ασφάλειας συνιστά εγγενές χαρακτηριστικό της διεθνούς πολιτικής, καθώς στον διεθνή χώρο, σε αντίθεση με το εσωτερικό των κρατών, δεν υπάρχει μια υπερκείμενη εξουσία που να ρυθμίζει τους ανταγωνισμούς και να επιβάλλει την τάξη (Σ. Λίτσας, 2010).

τον κόσμο. Καθώς η Σοβιετική Ένωση προσπάθησε να ταιριάξει με αυτή την εντυπωσιακή στρατιωτική συσσώρευση, ο δυτικός επαναπροσδιορισμός έθεσε τον τόνο των αγώνων που σημάδεψαν το υπόλοιπο του Ψυχρού Πολέμου. Το μέγεθος των αμερικανικών ένοπλων δυνάμεων πολλαπλασιάστηκε. Πραγματοποιήθηκαν μαζικά προγράμματα για νέα πλοία, βλήματα, τεθωρακισμένα και αεροσκάφη. Στην Ευρώπη, η Αγγλία και η Γαλλία αύξησαν επίσης το μέγεθος των ενόπλων δυνάμεών τους. Το NATO ενισχύθηκε σημαντικά με την καθιέρωση ενοποιημένης διοίκησης με ισχυρές στρατιωτικές δυνάμεις υπό την εξουσία του.

Ο Stalin πυροδότησε τον πόλεμο στην Κορέα για να προκαλέσει μια σύγκρουση που θα απέτρεπε τη δημιουργία μιας σχέσης μεταξύ Κίνας και ΗΠΑ. Ο Stalin θα επιτύχει τον στόχο του να υποτάξει την Κίνα στο σοβιετικό σχέδιο και να εμποδίσει την ανάπτυξη μιας Κινεζικής-Αμερικανικής σχέσης, αλλά πήρε λιγότερα από ό, τι σχεδίαζε. Η σινο-σοβιετική σχέση δεν θα ήταν ποτέ αρμονική. Η κυρίαρχη σινο-σοβιετική συμμαχία θα γινόταν στην πραγματικότητα μια νεκρή επιστολή από το τέλος του 1990, που χαρακτηρίζεται από τότε περισσότερο από συγκρούσεις παρά από συνεργασία. Αν και ο Truman δεν ξεκίνησε τον πόλεμο στην Κορέα, χρησιμοποίησε τη σύγκρουση για να έχει το εθνικό πλεονέκτημα. Η είσοδος της Κίνας στην κορεατική σύγκρουση όχι μόνο οδήγησε, σύμφωνα με τα λόγια του MacArthur, «έναν εντελώς νέο πόλεμο», αλλά επίσης πολιτικοποίησε τις παγκόσμιες σχέσεις, οι οποίες ήταν μακροπρόθεσμα το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Η είσοδος της Κίνας επέτρεψε στις ΗΠΑ να ανασυγκροτηθούν προκειμένου να διατηρήσουν τη στρατιωτική υπεροχή τους έναντι της Σοβιετικής Ένωσης. Την ίδια στιγμή, οι ΗΠΑ θα αναλάβουν τη δέσμευση να οργανώσουν μια παγκόσμια ομάδα συμμαχιών και να ενδυναμώσουν τους συμμάχους της, με την κατασκευή μίας αμερικανικής παρουσίας σε βασικά σημεία γύρω από την Ευρασιατική ήπειρο. Όπως έχει σχεδιαστεί στο NSC-68, η συγκράτηση θα είναι πλέον η στρατηγική που θα ακολουθήσουν οι Ηνωμένες Πολιτείες.

Η Κίνα επιδίωξε να καταλάβει τη μεσαία θέση μεταξύ της Σοβιετικής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών, προσανατολισμένη προς την πρώτη, αλλά επωφελομένη και από τις δύο. Επιδίωξε να συμμαχήσει με τη Σοβιετική Ένωση, να τερματίσει τον εμφύλιο πόλεμο και τελικά να ανοίξει σχέσεις με τις ΗΠΑ και άλλες δυτικές χώρες. Ο Stalin υπέθαλψε τον πόλεμο στην Κορέα για να αποτρέψει την προσπάθεια του Mao να καταλάβει τη Ταϊβάν. Στον πόλεμο στην Κορέα, ο Stalin πίεζε

τον Μao να προετοιμαστεί για παρέμβαση όταν η νίκη φαινόταν αναπόφευκτη, διασφαλίζοντας τελικά ότι η επίθεση της Βόρειας Κορέας δε θα είχε επιτυχή κατάληξη. Από την άλλη πλευρά, ο Truman, έχοντας αντιμετωπίσει την εισβολή στην περιφέρεια του Pusan καταστρέφοντας το στρατό της Βόρειας Κορέας και περικυκλώνοντας τον κατά την επιχείρηση του Inchon, εξουσιοδότησε τον MacArthur να οδηγήσει τις δυνάμεις των ΗΕ στον ποταμό Yalu με πλήρη συναίσθηση ότι η σύγκρουση με την Κίνα θα ήταν βέβαιη. Οι δύο πλευρές υπέφεραν στρατιωτικά, η Κίνα θα πληρώσει βαρύ φόρο αίματος καθώς σχεδόν ένα εκατομμύριο ζωές χάθηκαν στην Κορέα για να εξασφαλίσει τον αμφίβολο στόχο του για ένα διαιρεμένο καθεστώς. Το πρόσθετο κόστος για την Κίνα ήταν σε χαμένες επενδύσεις και ανάπτυξη λόγω αποξένωσης από τη Δύση, το οποίο διαιώνιζε την απομόνωση και την καθυστέρηση της Κίνας.

Εκτός Ευρώπης, οι ΗΠΑ σταμάτησαν να παραμελούν την ανατολική Ασία στο γεωστρατηγικό τους σχεδιασμό. Η Συνθήκη Ασφαλείας Ιαπωνίας-ΗΠΑ διευκόλυνε τη μακροχρόνια τοποθέτηση αμερικανικών αεροπορικών, επίγειων και ναυτικών δυνάμεων στην Ιαπωνία. Επιπλέον, οι αυξημένες αμερικανικές στρατιωτικές δαπάνες στην Ιαπωνία κατά τη διάρκεια του Κορεατικού Πολέμου την βοήθησαν στην πορεία προς την οικονομική ανάκαμψη. Με το σχετικά ασφαλές καθεστώς του νησιού, τον μεγάλο πληθυσμό και την αναπτυσσόμενη οικονομία, η Ιαπωνία έγινε το κεντρικό στοιχείο της αμερικανικής αρχιτεκτονικής ασφάλειας στην ανατολική Ασία. Οι ΗΠΑ επίσης έδειξαν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την υπεράσπιση της Ταϊβάν. Στις κρίσεις των παράκτιων νησιών της Ταϊβάν το 1954-55 και το 1958, οι ΗΠΑ εμφανίστηκαν πρόθυμες να υπερασπιστούν την εθνική επικράτεια κατά της κομμουνιστικής καταπάτησης. Αλλά ο πόλεμος της Κορέας ώθησε επίσης τις ΗΠΑ να αγκαλιάσουν τον παγκόσμιο περιορισμό και τις αρχές του εγγράφου NSC 68.

Η ανάπτυξη της αμερικανικής ισχύος στην ανατολική Ασία παρεμποδίστηκε από την εμφάνιση της Κίνας ως στρατιωτικής δύναμης στην περιοχή. Η Κίνα θεωρούνταν ως μια μεγάλη κομμουνιστική στρατιωτική δύναμη και όχι ένα αγροτικό κράτος. Ο κινεζικός στρατός είχε αποδείξει ότι θα μπορούσε να αντιμετωπίσει τις καλύτερες δυνάμεις της Δύσης. Η ήττα της Όγδοης Στρατιάς των ΗΠΑ τον Νοέμβριο και τον Δεκέμβριο του 1950 έδειξε ότι οι κομμουνιστικές χώρες θα μπορούσαν να

είναι επικίνδυνες. Μετά την ήττα, οι ΗΠΑ δεν προσπάθησαν πάλι να απελευθερώσουν ένα κομμουνιστικό κράτος με εισβολή. Οι ΗΠΑ αντιμετώπισαν κυρίως την Κίνα ως τον απαράβατο και απρόβλεπτο επικίνδυνο σύμμαχο της Σοβιετικής Ένωσης.

Ο Πόλεμος της Κορέας είχε επίσης συνέπειες για τη σχέση της Κίνας με τη Σοβιετική Ένωση. Βραχυπρόθεσμα, η καταπολέμηση των ΗΠΑ ενίσχυσε τη συμμαχία Κίνας – Σοβιετικής Ένωσης. Το επίπεδο στρατιωτικής και οικονομικής βοήθειας που παρέχεται κατά τη διάρκεια του πολέμου συνεχίστηκε μετά το 1953, με τεράστιο όγκο τεχνολογίας να μεταφέρεται στην Κίνα. Ωστόσο, ο πόλεμος προκάλεσε και ρωγμές στη συμμαχία καθώς οι Κινέζοι πολέμησαν σε μεγάλο βαθμό μόνοι τους και απογοητεύθηκαν από την περιορισμένη στρατιωτική συμμετοχή της Σοβιετικής Ένωσης, ενώ η σοβιετική απαίτηση προκειμένου η Κίνα να πληρώσει για όλο το στρατιωτικό εξοπλισμό που της παρείχε όξυνε την απογοήτευση. Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1950, η Κίνα κατανόησε ότι η συμμετοχή των σοβιετικών στην οικονομική ανάπτυξη της και στις στρατιωτικές της υποθέσεις περιορίζαν την ανεξαρτησία της. Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1960, αυτές οι ρωγμές στις σχέσεις Κίνας - ΕΣΣΔ θα διευρυνθούν και η Σινο-Σοβιετική Συμμαχία θα αποστασιοποιηθεί.

Αυτό που μας διδάσκει η ιστορία του Πολέμου της Κορέας από το 1950 είναι, ότι πρώτον η περιορισμένη μορφή συγκράτησης του Kennan λειτούργησε. Η Ρωσία δεν επρόκειτο να επιτεθεί στη Δυτική Ευρώπη ή την Ιαπωνία και έτσι το κεντρικό μέτωπο στην Ευρώπη ήταν σταθερό και οι τέσσερις βιομηχανικές βάσεις που κράτησαν οι ΗΠΑ στον Ψυχρό Πόλεμο παρέμειναν άτρωτες, επιτρέποντάς τους να αναπτυχθούν πέρα από τα όνειρα των Αμερικανών ληπτών αποφάσεων στη δεκαετία του 1940. Δεύτερον, το έγγραφο NSC 68 του Acheson το οποίο κινείται προς την παγκοσμιοποίηση, απαιτώντας έναν τεράστιο αμυντικό προϋπολογισμό και σταθερό στρατό, απέτυχε καθώς δεν κατάφερε να κερδίσει τους πολέμους στην Κορέα και το Βιετνάμ.

Ο Πόλεμος της Κορέας διέκοψε αποφασιστικά τα αμερικανικά σχέδια για την επανάληψη των αμερικανικών και ιαπωνικών οικονομικών σχέσεων με άλλα μέρη της Ανατολικής Ασίας. Στην πραγματικότητα η επανατοποθέτηση της Ιαπωνίας ως σημαντικού βιομηχανικού παραγωγού ως απάντηση σε μια έντονη αντιμονοπωλιακή επανάσταση στην ηπειρωτική Ασία είναι το κλειδί για την εξήγηση του μεγαλύτερου μέρους της ιστορίας της Ανατολής και της Νοτιοανατολικής Ασίας για τρεις

δεκαετίες έως ότου τελείωσε τελικά ο πόλεμος της Ινδοκίνας το 1975. Το όραμα των προσωρινών συμβιβασμών του Acheson κράτησε πολύ περισσότερο από ότι περίμενε κανείς, καθώς η Ανατολική Ασία παρέμεινε διαιρεμένη για δεκαετίες. Όμως, μόλις η Ιαπωνική οικονομική επιρροή επανήλθε στη Νότια Κορέα και την Ταϊβάν στις αρχές της δεκαετίας του 1960, σε συνδυασμό με την αμερικανική βοήθεια, οι δύο αυτές οικονομίες ήταν οι ταχύτερα αναπτυσσόμενες στον κόσμο για τα επόμενα είκοσι πέντε χρόνια. Ταυτόχρονα και στα τρία κράτη διείσδυσε βαθιά η αμερικανική εξουσία και τα αμερικανικά συμφέροντα, αποδίδοντας ταυτόχρονα βαθιά αδυναμία καθώς υπήρχε μεγάλη εξάρτηση από τις ΗΠΑ. Ήταν και ισχυροί και αδύναμοι, και όχι τυχαία, επειδή η εξωτερική διαμόρφωση είχε τις ρίζες της στη λειτουργία μιας παγκόσμιας οικονομίας υπό την ηγεσία των ΗΠΑ. Με την αυξανόμενη ένταση των οικονομιών της περιοχής, τα εμπόδια του Ψυχρού Πολέμου έχουν σχεδόν εξαφανιστεί.

Τέλος, ο πόλεμος της Κορέας συμβολίζει τον ανταγωνισμό των υπερδυνάμεων του Ψυχρού Πολέμου. Ήταν η μόνη περίπτωση κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου όπου οι ένοπλες δυνάμεις της Σοβιετικής Ένωσης, της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας και των Ηνωμένων Πολιτειών - καθώς και των άλλων Δυτικών δυνάμεων - βρίσκονταν σε άμεση μάχη μεταξύ τους. Αργότερα στον Ψυχρό Πόλεμο, οι υπερδυνάμεις πολέμησαν μόνο μέσω αντιπροσώπων δηλαδή μέσω των χωρών που ήταν στη σφαίρα επιρροής τους. Στην Κορέα εκατοντάδες χιλιάδες άνδρες φυλακίσθηκαν, τραυματίστηκαν ή σκοτώθηκαν, χρησιμοποιήθηκαν μερικά από τα πιο σύγχρονα νέα όπλα και οι καλύτεροι στρατηγοί των τριών χωρών σχεδίασαν επιχειρήσεις για τον πόλεμο. Ο ιστορικός William Stueck έχει προχωρήσει τόσο πολύ ώστε να περιγράψει τον πόλεμο της Κορέας ως υποκατάστατο ενός Τρίτου Παγκόσμιου Πολέμου. Σε κάθε περίπτωση, ο πόλεμος της Κορέας έφερε τις υπερδυνάμεις στο χείλος του παγκόσμιου πολέμου, ήταν το σημείο όπου οι διαφορές της Σοβιετικής Ένωσης και των ΗΠΑ δικαιολογούσαν πραγματικά έναν κύριο συμβατικό πόλεμο. Το γεγονός ότι ο πόλεμος της Κορέας ήταν αυτού του μεγέθους και έντασης είναι επαρκής λόγος για να μην ξεχαστεί.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Adm Holloway, James. «The Korean War: An Introduction.» στο *The Sea Services in the Korean War 1950-1953*, του/της Adm Holloway James. Annapolis: Naval Institute, 2000.

—. *The Sea Services in the Korean War 1950-1953*. MARYLAND: US NAVAL INSTITUTE, 2000.

BALL S, J. «Introduction.» στο *The Cold War An International History, 1947-1991*, του/της J BALL S, σελ. 1-8. LONDON: ARNOLD, 1998.

BALL, S. J. «Introduction.» στο *THE COLD WAR An International History, 1947-1991*, του/της S. J. BALL, σελ. 1-8. London: ARNOLD, 1998.

BALL, S. J. «Introduction.» στο *THE COLD WAR: An International History, 1947-1991*, του/της S. J. BALL, σελ. 7. London: ARNOLD, 1998.

Blanchfield, Richard J. «Weapons, Tactics, and Training.» στο *Coalition Air Warfare in the Korean War 1950–1953*, του/της Jacob Neufeld και George M., Jr. Watson, σελ 21-29. Washington, D.C: U.S. Air Force History and Museums Program, 2005.

Blanchfield, Richard. «Weapons, Tactics, and Training.» στο *Coalition Air Warfare in the Korean War 1950-1953*, του/της Jacob Neufeld και George Watson, σελ 21-22. Washington, D.C.: U.S. Air Force History and Museums Program, 2005.

Boose, Donald. «Combat mission.» στο *US Army Forces in the Korean War 1950 – 53*, του/της Donald W Boose, σελ. 11. Long Island: Osprey Publishing, 2005.

Boose, Donald. «Combat mission.» στο *US Army Forces in the Korean War 1950 – 53*, του/της Donald W Boose, σελ. 10-11. Long Island: Osprey Publishing, 2005.

Boose, Donald. «Combat mission.» στο *US Army Forces in the Korean War 1950–53*, του/της Donald W Boose, σελ.11. Long Island: Osprey Publishing, 2005.

Boose, Donald W Jr. *US Army Forces in the Korean War 1950 – 53*. Long Island: Osprey Publishing, 2005.

Bull, Hedley. «Η Ισορροπία Ισχύος και η Διεθνής Τάξη.» στο *Η Αναρχη Κοινωνία*, του/της HEDLEY BULL, σελ. 147. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2001.

Bull, Hedley. «Οι Μεγάλες Δυνάμεις και η Διεθνής Τάξη.» στο *Η Αναρχη Κοινωνία*, του/της HEDLEY BULL, σελ 259. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2001.

Bull, Hedley. «Οι Μεγάλες Δυνάμεις και η Διεθνής Τάξη.» στο *Η Αναρχη Κοινωνία*, του/της Hedley Bull, σελ 256-259. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2001.

Bull, Hedley. «Οι Μεγάλες Δυνάμεις και η Διεθνής Τάξη.» στο *Η Αναρχη Κοινωνία*, του/της HEDLEY BULL, σελ 260. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2001.

Bull, Hedley. «Το Διεθνές Δίκαιο και η Διεθνής Τάξη.» στο *Η Αναρχη Κοινωνία*, του/της HEDLEY BULL, σελ. 176-189. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2001.

Cumings, Bruce. «“Forgotten War” That Remade The United States And The Cold War.» στο *The Korean War A History*, του/της Bruce Cumings, σελ. 192. New York: Modern Library Edition, 2010.

Cumings, Bruce. «A “Forgotten War” That Remade The United States And The Cold War.» στο *The Korean War A History*, του/της Bruce Cumings, σελ. 195. New York: Modern Library Edition, 2010.

Cumings, Bruce. «A “Forgotten War” That Remade The United States And The Cold War.» στο *The Korean War A History*, του/της Bruce Cumings, σελ 199-200. New York: Modern Library Edition, 2010.

Cumings, Bruce. «A “Forgotten War” That Remadethe United States And The Cold War.» στο *The Korean War A History*, του/της BruceCumings, σελ. 196. New York: Modern Library Edition, 2010.

Cumings, Bruce. «The Course Of The War.» στο *The Korean War: A History*, του/της Bruce Cumings, σελ. 30. New York: Modern Library Edition, 2010.

Cumings, Bruce. «The Course Of The War.» στο *The Korean War: A History*, του/της Cumings Bruce, σελ. 33. New York: Modern Library Edition, 2010.

Cumings, Bruce. «The Course Of The War.» στο *The Korean War: A History*, του/της Bruce Cumings, σελ. 39-42. New York: Modern Library Edition, 2010.

Cumings, Bruce. «The Course Of The War.» στο *The Korean War: A History*, του/της Bruce Cumings, σελ 42-43. New York: Modern Library Edition, 2010.

Cumings, Bruce. «The Course Of The War.» στο *The Korean War: A History*, του/της Bruce Cumings, σελ 42-44. New York: Modern Library Edition, 2010.

Cumings, Bruce. «The Course Of The War.» στο *The Korean War: A History*, του/της Bruce Cumings, σελ. 45-46. New York: Modern Library Edition, 2010.

CUMINGS, BRUCE. «The Course Of The War.» στο *The Korean War: A History*, του/της BRUCE CUMINGS, σελ. 26. New York: Modern Library Edition, 2010.

Cumings, Bruce. *The Korean War*. New York: Modern Library Edition, 2010.

HALBERSTAM, DAVID. *The Coldest Winter America and the Korean War* . New York: HYPERION, 2007.

Hastings, Max. *The Korean War*. London: Michael Joseph Limited, 1987.

Leffler, Melvyn P., και David S. Painter. «Εισαγωγή.» στο *ORIGINS OF THE COLD WAR*, του/της Melvyn P. Leffler και David S. Painter, σελ.1. New York: Routledge, 1994.

Malkasian, Carter. *The Korean War 1950-1953*. Wellingborough: OSPREY, 2001.

Malkasian, Carter. «The significance of the Korean War in the history of warfare.» στο *The Korean War 1950-1953*, του/της Malkasian, σελ 87-89. Oxford: Osprey, 2001.

Mandales, Mark D. «Command and Control of Air Forces during the Korean and Persian Gulf Wars.» στο *Coalition Air Warfare in the Korean War 1950-1953*,

του/της Jacob Neufeld και George M. Watson, σελ.8-17. Washington, D.C: U.S. Air Force History and Museums Program, 2002.

McNeill Eller, Ernest. «History of US Naval Operations: Korea.» στο *The Sea Services in the Korean War 1950-1953*, του/της The Naval Intitute Press, σελ 1-2. Marryland: The Naval Intitute Press, 2000.

Mearsheimer, John. *Back to the Future: Instability in Europe after the Cold War*. MIT Press, 1990.

Mearsheimer, John. «Εισαγωγή.» στο *Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων*, του/της John Mearsheimer, σελ. 27- 28. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2007.

Mearsheimer, John. «Εισαγωγή.» Στο *Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων*, του/της John Mearsheimer, σελ. 63. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2007.

Neufeld, Jacob, και George Watson. *Coalition Air Warfare in the Korean War 1950-1953*. Washington, D.C.: U.S. Air Force History and Museums Program, 2002.

Stueck, William. *The Korean War:An International History*. New Jersey: Princeton University Press, 1995.

STUECK, WILLIAM. «The Road To War: The Communist Side.» στο *The Korean War an international history* , του/της WILLIAM STUECK, σελ 31-33. PRINCETON, NEW JERSEY: Princeton University Press, 1995.

STUECK, WILLIAM. «THE ROAD TO WAR: THE UNITED STATES.» στο *The Korean War_ an international history*, του/της WILLIAM STUECK, σελ 41-46. PRINCETON, NEW JERSEY: Princeton University Press, 1995.

Thornton, Richard C. «Truman and the "Wed ge" Strategy in 1949.» στο *Odd Man Out Truman, Stalin, Mao, and the Origins of the Korean War*, του/της Thornton, σελ 15. Washington D C: Brassey's, Inc., 2000.

Thornton, Richard. «Truman Increases His Offer.» στο *Odd Man Out: Truman, Stalin, Mao and the Origins of the Korean War*, του/της Richard Thornton, σελ. 51-52. WASHINGTON D.C: BRASSEY, 2001.

Thornton, Rirchard. «Introduction.» στο *Odd Man Out: Truman, Stalin, Mao, and the Origins of the Korean War*, του/της Rirchard Thornton, σελ. 1-3. WASHINGTON, D.C.: BRASSEY, 2001.

Waltz, Kenneth. *Ο Άνθρωπος, το Κράτος και ο Πόλεμος*. Αθήνα: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2011.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ζάικος, Νίκος. *Διεθνείς Οργανισμοί*. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου/Πανεπιστημίου Μακεδονίας, 2019.

Ζαΐκος, Νίκος. *Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών*. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου/Πανεπιστημίου Μακεδονίας, 2019.

Κολιόπουλος, Κωνσταντίνος. «Βασικές έννοιες στρατηγικής.» στο *Η στρατηγική σκέψη από την αρχαιότητα έως σήμερα*, του/της Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, σελ. 41-42. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2008.

Κολιόπουλος, Κωνσταντίνος. «Βασικές έννοιες στρατηγικής.» στο *Η στρατηγική σκέψη από την αρχαιότητα έως σήμερα*, του/της Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, σελ. 43. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2008.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. *Αποτροπή και Πυρηνική Στρατηγική*. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2000.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. «Βέβαιη Αμοιβαία Καταστροφή: ισορροπίες ισχύος και πυρηνική στρατηγική.» στο *Αποτροπή και Πυρηνική Στρατηγική*, του/της Ηλίας Κουσκουβέλης, σελ. 141. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2000.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. «Βέβαιη Αμοιβαία Καταστροφή: Ισορροπίες Ισχύος και πυρηνική στρατηγική.» στο *Αποτροπή και Πυρηνική Στρατηγική*, του/της Ηλίας Κουσκουβέλης, σελ141-165. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2000.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. «Βέβαιη αμοιβαία καταστροφή:ισορροπίες ισχύος και πυρηνική στρατηγική.» στο *Αποτροπή και Πυρηνική Στρατηγική*, του/της Ηλίας Κουσκουβέλης, σελ. 139. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2000.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. «Διεθνές Σύστημα .» στο *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, του/της Ηλίας Κουσκουβέλης, σελ. 233. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2010.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. «Διεθνές Σύστημα.» στο *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, του/της Ηλίας Κουσκουβέλης, σελ.225. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2010.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. «Διεθνές Σύστημα.» στο *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, του/της Ηλίας Κουσκουβέλης, σελ. 230. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2010.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. «Διεθνές Σύστημα.» στο *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, του/της Ηλίας Κουσκουβέλης, σελ 233. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2010.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. «Διεθνές Σύστημα.» στο *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, του/της Ηλίας Κουσκουβέλης, σελ. 225. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2010.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. «Εισαγωγή στην Ελληνική Έκδοση.» στο *Ο Άνθρωπος το Κράτος και ο Πόλεμος*, του/της Kenneth Waltz, σελ. 7-12. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2011.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. «Η Ελεγεία ή η Θεωρία της Πυρηνικής Αποτροπής.» στο *Αποτροπή και Πυρηνική Στρατηγική*, του/της Κουσκουβέλης Ηλίας, σελ. 15-19. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2000.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. «Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων.» στο *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, του/της Κουσκουβέλης Ηλίας, σελ. 295. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2010.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. «Ισχύς.» Στο *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, του/της Ηλίας Κουσκουβέλης, σελ. 140-141. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2010.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. «Ισχύς.» στο *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, του/της Κουσκουβέλης Ηλίας, σελ. 163-164. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2010.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. «Κράτος.» στο *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, του/της Ηλίας Κουσκουβέλης, σελ 120-121. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2010.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. «Πόλεμος.» στο *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, του/της Κουσκουβέλης Ηλίας, σελ. 361. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2010.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. «Στρατηγικά Όπλα.» στο *Αποτροπή και Πυρηνική Στρατηγική*, του/της Ηλίας Κουσκουβέλης, σελ.53. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2000.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. «Τα Κράτη στη Διεθνή Πολιτική.» στο *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, του/της Ηλίας Κουσκουβέλης, σελ. 187. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2010.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. «Τα Κράτη στη Διεθνή Πολιτική.» στο *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, του/της Ηλίας Κουσκουβέλης, σελ. 232-233. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2010.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. «Τα Κράτη στη Διεθνή Πολιτική.» Στο *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, του/της Ηλίας Κουσκουβέλης, σελ. 192-197. ΑΘΗΝΑ : ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2010.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. «Τα Κράτη στη Διεθνή Πολιτική.» στο *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, του/της Ηλίας Κουσκουβέλης, σελ. 191-197. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2010.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. «Τα Κράτη στη Διεθνή Πολιτική.» Στο *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, του/της Ηλίας Κουσκουβέλης, σελ. 210-211. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2010.

Λίτσας, Σπυρίδων. «Η Κλασική Στρατηγική και η Ορθολογική Διάσταση.» Στο *Πόλεμος και Ορθολογισμός: Θεωρητικές Προεκτάσεις και Στρατηγικές Εφαρμογές*, του/της Σπυρίδων Λίτσας, σελ. 243-246. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2010.

Λίτσας, Σπυρίδων Ν. «Τα αίτια εκδήλωσης του Ψυχρού Πολέμου: μια αποϊδεολογικοποιημένη θεωρητική προσέγγιση.» Στο *Η ΕΝΑΡΞΗ ΤΟΥ ΨΥΧΡΟΥ*

ΠΟΛΕΜΟΥ, 1941-1950:ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ή ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ ΑΙΤΙΑ;, του/της ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΣ,ΕΥΑΝΘΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΗΦΑΙΣΤΟΣ, σελ. 321-354. ΑΘΗΝΑ: ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ, ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ, 2012.

Λίτσας, Σπυρίδων. «Ο Θουκυδίδης και η Θεωρία Πολέμου.» Στο *Πόλεμος και Ορθολογισμός Θεωρητικές Προεκτάσεις και Στρατηγικές Εφαρμογές*, του/της Σπυρίδων Λίτσας, σελ 187-220. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2010.

—. *Πόλεμος και Ορθολογισμός*. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2010.

ΠΗΓΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΑΔΥΚΤΙΟ

Alperovitz, Gar. *Gar Alperovitz*. n.d. <https://www.garalperovitz.com> (πρόσβαση Οκτώβριος 7, 2019).

Britannica, The Editors of Encyclopaedia. *Adam Malik*. 20 Ιούλιος 1998. <https://www.britannica.com/biography/Adam-Malik> (πρόσβαση Νοέμβριος 22, 2019).

—. *Bell Laboratories*. 7 Οκτώβριος 2019. <https://www.britannica.com/topic/Bell-Laboratories> (πρόσβαση Οκτώβριος 7, 2019).

—. *Dean Acheson UNITED STATES STATESMAN*. 8 Οκτώβριος 2019. <https://www.britannica.com/biography/Dean-Acheson> (πρόσβαση Οκτώβριος 8, 2019).

—. *Dean Rusk UNITED STATES SECRETARY OF STATE*. 20 Ιούλιος 1998. <https://www.britannica.com/biography/Dean-Rusk> (πρόσβαση Οκτώβριος 12, 2019).

—. *George F. Kennan AMERICAN DIPLOMAT AND HISTORIAN*. 20 Ιούλιος 1998. <https://www.britannica.com/biography/George-F-Kennan#accordion-article-history> (πρόσβαση Οκτώβριος 21, 2019).

—. *Kim Il-Sung PRESIDENT OF NORTH KOREA*. 20 Ιούλιος 1998. www.britannica.com/biography/Kim-Il-Sung (πρόσβαση Οκτώβριος 12, 2019).

—. *Matthew Bunker Ridgway UNITED STATES GENERAL*. 1998 Ιούλιος 1998. <https://www.britannica.com/biography/Matthew-Bunker-Ridgway> (πρόσβαση Οκτώβριος 12, 2019).

—. *Robert S. McNamara UNITED STATES STATESMAN*. 20 Ιούλιος 1998. <https://www.britannica.com/biography/Robert-S-McNamara> (πρόσβαση Οκτώβριος 21, 2019).

—. *Syngman Rhee PRESIDENT OF SOUTH KOREA*. 10 Οκτώβριος 2019. <https://www.britannica.com/biography/Syngman-Rhee> (πρόσβαση Οκτώβριος 10, 2019)

Clayton, James. *Douglas MacArthur UNITED STATES GENERAL*. 2010 Ιανουαρίου 2010. <https://www.britannica.com/biography/Douglas-MacArthur> (πρόσβαση Οκτώβριος 2019, 2019).

Davidson, George. *Roy E. Appleman 1904-1992*. 1 Δεκέμβριος 2000. https://www.nps.gov/parkhistory/online_books/sontag/appleman.htm (πρόσβαση Νοέμβριος 25, 2019).

Jenkins, John Philip. *Julius Rosenberg and Ethel Rosenberg AMERICAN SPIES*. 14 Δεκέμβριος 1998. <https://www.britannica.com/biography/Julius-Rosenberg-and-Ethel-Rosenberg> (πρόσβαση Οκτώβριος 12, 2019).

Logan, Harold J. *U.S. Had '53 Plan to Overthrow 'Unreliable' Korean Ally*. 17 Δεκέμβριος 1977. <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1977/12/17/us-had-53-plan-to-overthrow-unreliable-korean-all> (πρόσβαση Οκτώβριος 21, 2019).

Munro, André. *Kenneth N. Waltz AMERICAN POLITICAL SCIENTIST AND EDUCATOR*. 3 Ιούνιο; 2013. <https://www.britannica.com/biography/Kenneth-N-Waltz> (πρόσβαση Νοέμβριος 27, 2019).

Reeves, Thomas C. *Dwight D. Eisenhower PRESIDENT OF UNITED STATES*. 10 Οκτώβριος 2019. <https://www.britannica.com/biography/Dwight-D-Eisenhower> (πρόσβαση Οκτώβριος 21, 2019).

wordpress.com. «Ελληνικό Εκστρατευτικό Σώμα στην Κορέα-ΕΚΣΕ (1950 - 1955) | Θεματα Στρατιωτικής Ιστορίας.» <https://stratistoria.wordpress.com>. 22 Ιούλιος 2019. https://stratistoria.wordpress.com/1901-1950/19500625-korea/1950_korea-ekse/ (πρόσβαση Ιούλιος 22, 2019).

Κουρκουβελας, Λυκούργος. *Το NSC-68 και ο Ψυχρός Πόλεμος*. 16 Σεπτέμβριος 2012. <https://www.kathimerini.gr/468371/article/epikairothta/kosmos/to-nsc-68-kai-o-yyxros-polemos> (πρόσβαση Οκτώβριος 26, 2019)

Λιάσκου", Ιστορικό – Εθνικό Μουσείο "Αναστασίου. «ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΟΡΕΑΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΥΤΙΚΟ ΣΩΜΑ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΚΟΡΕΑ.» liaskosmuseum.gr. 22 Ιούλιος 2019. liaskosmuseum.gr/polemoskoreas/1/ (πρόσβαση Ιούλιος 22, 2019).

Φενέκος, Στέλιος. *Το Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας των ΗΠΑ (NSC)*. 13 Ιούνιος 2019. <https://www.liberal.gr/diplomacy/to-sumboulio-ethnikis-asfaleias-ton-ipa-NSC/255588> (πρόσβαση Οκτώβριος 12, 2019).

ΚΑΜΠΟΥΡΑΚΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ. Τι ήταν το «Δόγμα Τρούμαν» και τι το «Σχέδιο Μάρσαλ». 15 Μάρτιος 2019. <https://www.newsit.gr/mia-stagona-istoria/ti-itan-to-dogma-trouman-kai-ti-to-sxedio-marsal/2737861/> (πρόσβαση Οκτώβριος 27, 2019).